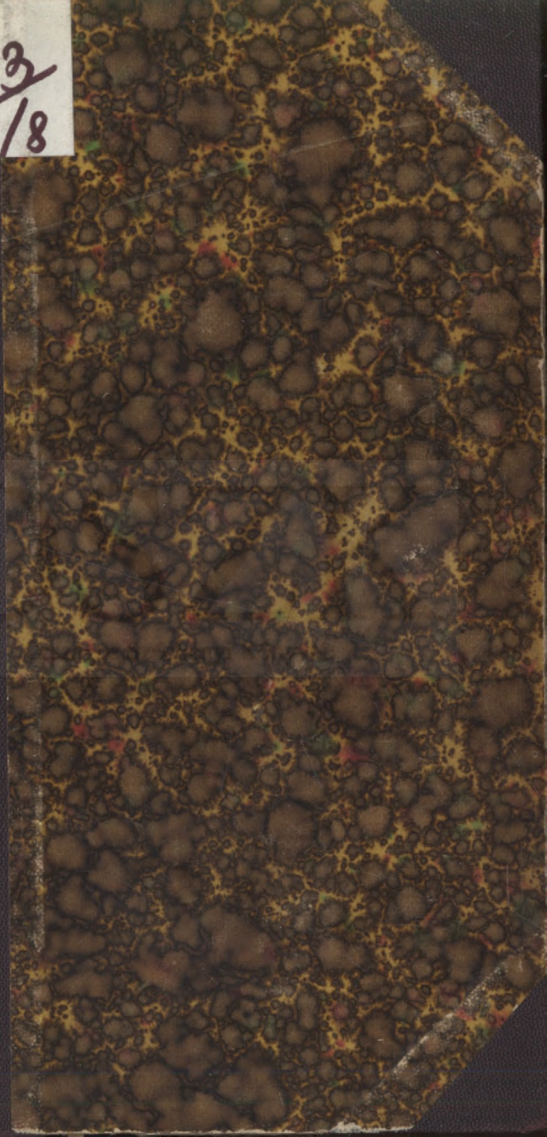

14.993
5/8

Athenaeum
Ivasótára

VERTESI

Az
ugatos-
karádi
közbirt.

II.

V. 8.

N. M.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

AZ ATHENAEUM OLVASÓTÁRA.

Országos Széchényi Könyvtár

V. 8.

AZ

UGAROS-KARÁDI KÖZBIRTOKOSSÁG.

REGÉNY.

IRTA
VÉRTESI ARNOLD.

MÁSODIK KÖTET.

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM R. TÁRSULAT KIADÁSA.

1897.

(22)

14993 / 15 / 8

25.578

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
Nyomtatv. Növedéknapló

1897. év. 87. sz.

R
1965

I.

Mi következik a barátságból.

Elmult már egy éve, hogy Tihanyi Dezsőék Ugaros-Karádról elköltöztek. Kevés hir hallatszott róluk azóta. Egyik vagy másik birtokostárs, ha fönt járt Budapesten, látta Dezsőt a lóversenyek alkalmával vagy az Andrássy-uton végig kocsi-kázni s mondhatja, hogy a vasderesek ott is kitűnnek. Az emberek megbámulják a Dezső fogatát.

A nők Olgáról szerettek volna valamit tudni. De arról még kevesebb a hir. Az ugaros-karádiak nézegették a színházban, a nemzetiben is, a népszínházban is, hogy valamelyik páholyban majd csak meglátják; de nem látták sehol.

Keresték a nevét a lapokban is, valahányszor egy-egy báli tudósítás jött. De ott sem találták.

Törték rajta a fejüket, mit csinálhat az a fiatal asszony, hogy sehová sem megy. Még ha gyermekök volna, értené az ember, de hogy otthon ül magányosan, mikor annyi mulatság kínálkozik, az igazán csodálatos.

Bezzeg nem ül otthon a férje. Azt beszélik, hogy a kaszinóban kártyázik a mágnásokkal. Az orfeumban is ott látják az ugaros-karádi urak, de mindig olyan mágnásforma fiatal emberek társaságában. A régi ismerőseire, atyafiaira persze rá sem néz. Ugy tesz, mintha nem látná. Csak ha épen beléjük botlik, szól egy-két szót:

— Szervusz. Jó napot.

S odább siet.

Elemér az egyetlen, a ki meglátogatta őket oda fent; de azt is oly hidegen fogadta Dezső, hogy Elemérnek elment a kedve attól, hogy még egyszer fölkeresse.

Itthon a szép új ház, a mit Dezső építtetett, elhagyatva áll. Por és pókháló lepi az ablakokat. Egy nagy szél leszakította a bádogtető egy részét, azt sem csináltatja meg senki. Petheő László irt a miatt Dezsőnek, de Dezső azt felelte, nem bánja ő, ha az egész ház összedől, azt sem.

A szép zöldpázsitos köröndben most kiégett a fű. Dudva verődött föl a virágágyakban s a rózsák nagy része kifagyott a télen, mert senki sem takargatta be.

Nem törődik már itt semmivel Tihanyi Dezső. Nagyobb dolgokon forog az ő esze, a lóversenyeken, a börzén, a hol ezreket nyerhetni egyszerre.

S azokra az ezrekre nagy szükség van, mert az adósság egyre nő bankoknál, takarékpénztáraknál, Háj Fülöpnél és más uzsorásoknál, a hol min-

denütt megnyilik számára a hitel, mióta vasderes fogatával végig kocsikázik az Andrásy-uton.

Talán még soha lovak nagyobb tiszteletet nem szereztek gazdájoknak, mint ezek a vasderek. S Ugaros Karádon úgy érzik, mintha ebből a tiszteletből valami az ugaros-karádi közbirtokosságra is hárulna. Mégis csak innen ment föl közülök s ámbár utóbbi időben nagyon czudarul viseli magát a régi barátai és rokonai iránt, azért a vér nem válik vízzé s jóindulattal emlékeznek meg róla.

Még Szilvásy Jenő bárótól is kérdezősködnek felőle. A báró azonban kitérőleg felel, mint az olyan uri ember szokta, a ki nem akar rosszat mondani, de jót sem.

Ha az ugaros-karádi urak erre elhallgattak volna, hát szépen abba marad a dolog s nem keletkezik belőle semmi baj. De addig faggatták kérdezősködéseikkel a bárót, míg az egyszer ki találta böffenteni, hogy nem igen jó hírek keringenek Tihanyi Dezső felől.

— Micsoda hírek? — kiáltotta arra fölháborodva Kókay Elemér, a ki épen ujságot olvasott a kaszinóban egy asztalnál.

A báró, a ki egy másik társasággal beszélgett, meglepetve tekintett oda s könnyedén meghajtva magát, csak annyit mondott:

— Kérem, erre a kérdésre nem szolgálhatok felelettel.

Többet nem szólt sem egyik sem másik. Ele-

mér, a ki félig fölállt, visszaült s folytatta az ujság olvasását. Szeretett volna ugyan bővebb fölvilágosítást kérni a bárótól, de szerény ember lévén, a ki nem akar belekötni senkibe, inkább elhallgatott.

Azt nem türte volna el, hogy barátjáról valaki rosszat beszéljen, de a báró szavait nem lehetett egészen úgy magyarázni. Ki tudja, mit értett az alatt, hogy rossz hírek keringnek Tihanyi Dezsőről? Az pénzügyi dolgaira is vonatkozhatott, s hogy azok nem a legjobban állhattak, azt körülbelül sejtette Elemér minden tapasztalatlansága mellett is.

A báró csakhamar azután eltávozott, Elemér is haza ballagott, a nélkül, hogy több szót váltottak volna egymással.

Másnap reggel két idegen ur, egyik közülök katonatiszt, kereste föl Kókay Elemért. Szilvásy Jenő báró ur nevében jöttek s bátorzkodnak egy kis magyarázatot kérni, a mit remélik, hogy meg is méltóztatik adni. Nem hiszik, hogy talán sértő czélzattal méltóztatott volna azt a bizonyos kérdést Szilvásy Jenő báró urhoz intézni.

Szerfölött udvariasak voltak s Kókay Elemér szivesen megadta volna nekik a kívánt magyarázatot. De az ő eddigi életében nem fordultak elő lovagias ügyek s nem tudta, hogy nem vét-e az ellen a gentleman-codex ellen, mely kérlelhettebb, mint a világ valamennyi törvénykönyve. Csak annyit felelt hát, hogy megbizottait majd elküldi az urakhoz.

Két Buksy fiu, egy harmad, meg egy negyed-éves jogász akkor is otthon lopta a napot szokás szerint, azok legalkalmasabbaknak látszottak ilyen lovagias ügy elintézésére.

— Bizd csak reánk, — biztosították Elemért.

Majd megtánczoltatják ők a báró segédeit. Ő rajtok ugyan ki nem fognak. Egy körömfeketőt sem fognak engedni

Ezzel az erő eltökéléssel jelentek meg a báró megbizottainál s kijelentették, hogy felük semmiféle magyarázatba sem ereszkedik.

— Tehát sérteni akart? — kérdezték a báró segédei kedvetlenül.

A két Buksy gyerek fölemelte fejét, kidüllesztette mellét. Teljes tudatában voltak annak a fontos hivatásnak, mely reájok várt.

— Vegyék az urak, ahogy tetszik, — jelentették ki henczegeve.

A báró egyik segéde még kísérletet akart tenni a békés kiegyenlítésre, de a katonatiszt vállvonitva félbeszakította :

— Eh, ne szaporítsuk a szót. Ha erővel oda akarják terelni a dolgot, hogy elégtételt kérjünk, ám legyen.

— Megadjuk az elégtételt! henczegett a két Buksy fiu.

S egymásnak szemébe néztek, mintha azt akarták volna mondani :

— Na, úgy-e sarokba szorítottuk a báró segédeit?

Hát még mikor áttértek a fegyveres elégtétel föltételeire, akkor kellett volna megnézni a két Buksy fiut, milyen rettenthetlen hősiességgel iparkodtak mennél súlyosabbakká tenni a föltételeket.

Az első vér? Az nekik nem elég. Az egyik Buksy fiu hallott vagy olvasott valahol egy párbajról, a hol előbb pisztolyra mentek, aztán, mikor a golyó háromszor egymásután nem talált, karddal folytatták. Ilyet szeretne. De a báró segédeinek semmi érzéke sincs az ilyen nagyszerű dolgok iránt s a katonatiszt egyenesen kijelenti, hogy akkor a tébolydába kellene bezárni mind a négyőket, ha ilyen föltételeket állapítnának meg.

Arra a két Buksy fiu kissé csöndesebb lett. De azt a kérdést, hogy kard-e vagy pisztoly, nem lehetett ily könnyen eldönteni, arra a két fiatal hősnak még többrendbeli összejövetel és többrendbeli jegyzőkönyv szükséges. Mert micsoda párbaj volna az, a melyiket csak így könnyedén egy összejövettel elintézhettek?

A báró segédei azonban türelmetlenek s mikor már a harmadik jegyzőkönyvre kerül a sor, végét szakítják ennek a lovagias irka-firkának:

— Ne komédiázzunk tovább.

A két Buksy fiu lemond tehát a további jegyzőkönyvekről s megállapodnak a kardban.

Nagy örömmel sietett a két jogász gyerek Elemérhez :

— A báró segédei szerettek volna meghátrálni, de nem engedték.

Dehogyan engedte volna ez a két hős ifju, hogy ilyen kitünő alkalmat elszalasztsanak? Hogy el lehet majd ezzel dicsekedni a Central-kávéházban, ha fölmennek Budapestre! És a nevök is az ujságba kerül. Véres párbaj. S a leányok itthon mind tudni fogják, hogy ők voltak a segédek. Milyen dicsőség lesz, akárhová mennek az egész vármegyében! Mindenütt kérdezősködni fognak tőlük: hogy történt? S ők bajnoki állásba helyezkednek és megmutatják: így történt, itt sebesült meg az ellenfél, de mi nem értük be vele, azután emitt kapott sebet, mély vágást egész a csontig. Nagyszerű lesz!

Szegény Elemér nem osztozott ugyan a két fiatal hős véleményében, hogy ez valami nagyszerű lesz, mert bizonyos, hogy ő kap sebet; de hallgatott. Két ilyen tüzes gyerekekkel, mikor megszállja őket a lovagiasság szelleme, úgy sem bir egész tuczat okos ember, főkép, ha a lovagiasság nem is a saját bőrükre, hanem a jó barátjukéra megy.

A kitüzött időben szembeállították a két ellenfélt, a kik alig tudták, hogy tulajdonkép miért verekednek. A báró rögtön látta az első szempillantásban, hogy oly emberrel van dolga, a kinek sohasem volt még kard a kezében. Kissé restelt is ilyen emberrel mérközni, meg aztán nem akart Ugaros-

Karádon ellenségeket sem szerezni, hát csak nagyon lanyhán akart elbánni ellenfelével, csak épen egy karczolást ejteni a karján, arra aztán segédei és az orvos kijelentik, hogy a párbajt nem lehet tovább folytatni s vége.

De az a szerencsétlen Elemér, a kinek fogalma sem volt arról, hogy mit csináljon, egyenesen beleszaladt ellenfele kardjába és sulyos szurással a nyakán tántorodott hátra.

A két vitéz Buksy fiu elsápadt. Azt hitték, hogy Elemérnek vége. A vér sűrűn bugyogott ki a sebből. Az orvos maga is megijedt.

A báró udvariasan kezét nyujtva közeledett:
— Nagyon sajnálom.

Aztán jöttek kezét fogni a segédek. Azok is nagyon sajnálták az esetet. Még a két vitézlő Buksy fiu is sajnálta.

Miután azonban az orvosnak sikerült a vérzést elállítani, a sebet bekötözni s a sebesültet haza szállították, a Buksy fiuk szepegése is megszűnt s büszke önérzettel sétáltak még azon nap egyik leányos háztól a másikhöz, hogy hősi magatartásuk által mindenütt felköltsék a fiatal hölgyek bámulatát.

A sebesült pedig fekszik szegény erős seblázban, a nagy vérvesztés által elgyöngítve s nincs mellette más, mint az öreg gazdasszony, a ki megint visszakerült a házhoz, mióta a kis pénzecskéjét elköltötte Kesze Jancsi, az asszonyt pedig elverte

magától. Ott szöszmötöl most az Elemér ágya körül, igazgatja feje alatt a párnát, óbégat és esküdözik, hogy Elemér urfinak is, ha az isten életben tartja az urfit, olyan hűséges cselédje lesz, mint Ádám urnak volt.

A rokonság meglátogatja ugyan Elemért, sajnálkoznak rajta, vigasztalják is; de szemmel látható, mint száll alá fokról-fokra az ugaros-karádi közvéleményben Elemér. Mi becsülni valót találjanak még az olyan emberen, a ki sem a házasság, sem a párviadal terén nem tud győzelmet aratni? Mindenütt csak ő a vesztes fél.

II

A kis patikáriusné célhoz jut.

Nagy izgatottságba keverte a párbaj egész Ugaros-Karádot, mert emberek emlékezete óta még soha sem fordult elő ilyesmi Ugaros-Karádon, ám bár a műveltség mai állapota már megkövetelte azt s remélni lehet, hogy ha a Buksy, Kókay, Tihanyi jogász-gyerekek hazakerülnek, Ugaros-Karád e részben sem fog elmaradni az általános hazai kultúra színvonalán alul.

De sehol sem keltett ez az eset nagyobb izgatottságot, mint a patikában. Nem Dankó Árpád pajtásnál, a ki igen csöndes vérü uriember volt, hanem a kis menyecskénél, ki lázas gyönyörűséggel hall-

gatta a segédekként szerepelt Buksy-fiuk elbeszélését s epedő sóvárgás töltötte meg szívét:

— Jaj istenem, csak értem is verekednének!

Párbaj ő érte, ennél dicsőbb vágyat nem ismert. Jaj, milyen boldogság lehet az, mikor érte vivnak és a vér ömlik és ő megkoszoruzhatja a diadalmas hőst, a ki lábaihoz borul.

Remegő szívvel várja a báró látogatását. Igaz, hogy nem érte vivott, de mindegy, diadalmas hő és a kis menyecske ellenállhatlan vonzóást érez a diadalmas hősök iránt. Oh, a ki oly bátran forgatja a kardot, az bizonyára bátor a szívügyekben is, és nem ijed meg a Dankó Árpád kifent bajuszától, hanem úgy leteríti, mint Kókay Elemért, a ki megérdemelné a hálátlan, hogy a szívét is szurták volna keresztül, mint a nyakát.

Mennyi gyöngédséget pazarolt a kedves kis menyecske erre az érzéketlen fatuskúra s ez az ember még csak észre sem vette. És mikor észrevette, hidegen félrehuzódott. Mintha csak azt mondta volna: menj, vidd a szivedet, nem kell!

A gyöngéd kis hölgy föllázad a visszaemlékezésre. Oh, a ripőkök! Elemér sem különb, mint a többi, csak gyávább, mert még meg sem ölegette, úgy állt odább.

Várjatok csak, hiszen megmutatja nektek a kis patikáriusné, hogy nem ilyen gavallért kap ő, ha akarja, mint ti vagytok, ilyen semmiháziakat, hanem előkelő urat, mágnást. Majd meglátjátok.

Látják is már, hogy Szilvásy Jenő báró nagyon sűrűn betekintget a patikába s bizonyosan nem azért, hogy Dankó Árpádnak, mint hű választójának számot adjon a legujabb politikai helyzetről.

De Szilvásy Jenő máshová is ellátogat és más hölgyeket is boldogít kegyes leereszkedésével, mindenütt bőkezűen osztogatva a nyájas bókokat; mert bármilyen együgyű legyen is ő méltósága, annyit tud, hogy a képviselőnek legerősebb támaszai a hölgyek s hogy a népszerűséget fenn kell tartani, mivel két év múlva megint választás lesz.

E buzgalmában azonban nem számított a nemes báró arra, hogy Ugaros-Karádon veszedelmes dolog a leányos házakhoz járni. Az ugaros-karádi anyák ugyanis mindig résen állnak, mint az indiánok a lassoval s lesik, hogy kire vessék ki a hurkot.

— Azt hiszem Gida, hogy a báró nem jár hiába hozzánk, — figyelmezteti Miczi néni derék élete párját.

Hiába? Persze, hogy nem jár hiába. Ilyen vacsorát isten uccse nem eszik az ő felsége asztalánál sem. Ez a Buksy Gida ur véleménye.

Igaz, hogy e közben folytonos vándorlásban van az asztali ezüst, hol Grünbaumhoz megy, hol meg visszajön, sőt egyszer megesett, hogy a báró urnak csontnyelű késsel és alpacca kanállal kellett vacsorálni; de minthogy már más alkalommal láthatta a báró, hogy ilyen uri háznál nem hiányzik az ezüst, ha nem is terítenek fö! mindig vele,

hát Miczi néni lelkierejét nem töri meg ez a csapás sem.

Földagadnak újra a remény vitorlái. És mekkora vitorlák! Egy tengernek neki mehetnek vele. Miczi néni bizik, hogy eljutnak hajótörés nélkül ama tündérszigetre, a hol a hétágu koronák teremnek a Vilma számára.

— Mit gondolsz? — kérdezi újra meg újra Gida urtól.

Nem azért, mintha az ő nézetét valami nagybavenné, mert hiszen annak csak az evésen jár az esze; hanem jól esik, ha van valaki, a ki legalább annyit mond:

— Ühüm . . . Az ám . . . Meglehet.

Tovább nem igen megy a Buksy Gida ur kijelentése; de tőle ennyi is elég. Olyan uri embertől, a ki már csaknem harmadfél évtized óta boldog nyugalomban él és hizik a felesége gyámsága alatt, nem is várhatni egyebet.

A mi a valóságot illeti, Buksy Gida ur bizony nem nagyon bizik a hétágu koronában, mely felesége véleménye szerint már ott lebeg a levegőben a Vilma feje fölött s melyet a derék urnő megfelelő monogramnak fölött már különböző abroszokon, asztalkendőkön és törülközőkön lát előre kihimezve, melyek a Vilma kelengyéjét fogják képezni.

Csakhogy arra a bárói koronára még mások is igényt tartanak ám, a kik azt hiszik, hogy az ő leányaikból épügy lehet báróné, mint Vilmából

s a monogramjaik ép oly diszesen pompáznának a hétágu koronával abroszokon és törülközőkön. Sőt még Tihanyi Ábrisenét is elragadja az anyai szeretet s keserü szemrehányásokat tesz a férjének, hogy lám, miért nem csatlakoztak ők is a Szilvász Jenő pártjához, most ki tudja, milyen nagy szerencse érhetné a négy leányuk közül az egyiket?

Ujra megindult hát a versengés Ugaros-Kadon és most már nem az Elemér nyolczszáz holdjáért, hanem sokkal magasabb díjért: egy bárói koronáért.

A férfiak, a kiknek képzelőtehetsége sokkal lomhább és alantabb járó, azt hiszik, hogy a báró nem akar egyebet, mint biztosítani magának a kerületet a jövő választásra. De a nők példákkal állnak elő a Buksy, Tihanyi, Kókay nemzetségek történetéből, megczáfolhatatlan példákkal, melyekből világosan kiderül, hogy máskor is voltak már esetek, a mikor az ugaros-karádi közbirtokosság kebeléből nemes leányok mágnásokhoz mentek férjhez.

Igy történt a Mária Terézia idejében, midőn valami Markovics gróf, lovas generális, nőül vett egy Buksy kisasszonyt. Az udvarnál is bemutatták. Igaz, hogy később a generálist infám kasszálták valami zab és egyéb szállítási pénzek elsikkasztása miatt, úgy hogy a vitézlő férfiu felesége hátrahagyásával visszazökött Boszniába, a honnan a háborus időben kikerült.

Ez a példa ugyan nem volt valami nagyon

lélekemelő, de a másik példa, mely II. Lipót király uralkodása alatt történt, semminemű kifogás alá nem eshetett. Ez már nem afféle bosnyák kecskepásztorból lett gróf, hanem valóságos magyar mágnás volt: Korompay Illés gróf, a kiben semmi más hibát nem lehetett találni, mint azt, hogy hatvan éves volt, a Kókay leány pedig, a kit elvett, tizenhét éves és csodaszép, ahogy a családi hagyomány mondja.

Igaz, hogy a vén bolond ura ezt is elkergette később, az ugaros-karádi leányoknak e szerint nem igen volt szerencsájök a mágnás férjeikkel; de a harmadik eset, mely már a mi századunkban történt, nem is olyan nagyon régen, teljesen megnyugtató módon végződött. A Tihanyi Dezső édes anyjának a testvére, a ki szintén Buksy leány volt, ment férjhez valami katonatiszthez, Löwenburg báróhoz.

Ez a becsületes német báró nemcsak hogy el nem kergette a feleségét, hanem maga is ide jött lakni Ugaros-Karádra, mikor nyugalomba lépett. Itt éldegélt a felesége kis birtokán. Az urak még mind nagyon szives jóindulattal emlékeznek reá, mert gyakran megkoppasztották a ferblin. Valami nagyurasan nem élhetett szegény abból a százötven hold földből meg a kis nyugdíjából, de azért mégis csak báró volt és a felesége báróné, a mi mindig jól esik a rokonságnak.

És ha három izben megtörtént már, hogy

ugaros-karádi kisasszonyok mágnásokhoz mentek férjhez, miért ne eshetnék meg negyedszer is? Sem Buksy Gidáné, sem Tihanyi Ábrisé, sem a többiek nem láttak abban semmi akadályt. Még Buksy Tamásné is reménykedett, hátha az ő Jolánja tetszik meg, a ki ugyan átlépte már a harminczkettedik évét, de még csinos és derék leány? Ki tudja? A mágnások izlése olyan kifürkészhetlen.

Igyekszik hát kedvében járni a bárónak minden anya. Oktatják, buzdítják a leányokat. Sürögforog mindenki. Nagy szerencse kínálkozik. Elemért egészen elfelejtik mellette. Bámulatos szerencse. Már világos; mert hát máskép miért járna Ugaros-Karádra báró Szilvász Jenő?

Csak azt nem tudják még, hogy melyik a szerencsés leány, a ki báróné lesz. A báró ur egyformán nyájas és kedves mindenütt s napról-napra nyájasabb lesz, a mint észreveszi, hogy az egész ugaros-karádi hölgyközönség mily áhitattal csügg rajta. Világos, hogy valamennyi szerelmes belé.

A nemes báró hozzászokott ugyan már ahhoz, hogy mint diadalmas hódító füzze rabszijra a női sziveket, a merre csak megjeleni méltóztatik; de azért mindig jólesik az ilyen üresfejü gavallérnak, ha saját becses személyének ily kitüntetését szemlélheti.

Nincs ugyan semmi messzebbmenő szándéka, mert szivbeli igényeit teljesen kielégítik a varró-lánykák és színházi kardalosnők Budapesten s jól

tudja, hogy az ugaros-karádi kisasszonyok háta mögött apák is állnak, a kik egyszersmind választók. De itt van egy kedves kis menyecske, a ki már bent ül a házasság szentségében s a kinek olyan nagyon jámborképü férje van, hogy az, még ha rajtakapná is valamin a kicsikét, nem izgágáskodnék s be lehetne bizonyítani neki, hogy csalódik.

Egy darabig nem tűnt föl senkinek a nemes báró gyakori látogatása a patikában. Még Buksy Gidáné sem sejtett abban semmi veszedelmet. A patika csaknem olyan kölcsönös találkozássra berendezett közintézmény volt Ugaros-Karádon, mint a kaszinó. Az egyikbe nappal, a másikba este jártak az urak.

Végre azonban mégis sokalni kezdte a dolgot Buksy Gidáné ő nagysága s biztatgatta a férje urát:

— Te Gida, mit kereshetett már megint a patikában a báró?

— Angol-flastromot, lelkem — iparkodott megnyugtadni kedves élete párját Buksy Gida ur; — aztán, hogy minket ott látott, hát leszállt egy kicsit.

— Aztán persze bement az asszonyhoz is? — vallatta tovább férjét ő nagysága.

— Hát bement egy kicsit jónapot mondani, — vallotta a szorongatott uri ember.

— Ti pedig kint maradtatok, úgy-e? — folytatta tovább a vallatást az erélyes urnő.

— Dehogy, bementünk vele, — füllentett Gida ur, elvörösödve s füle tövét vakargatva.

Nem kételkedett, hogy a felesége szokás szerint nyomban rajtakapja a füllentésen, a mi be is következett volna, ha épp akkor nem jön egy cseléd a gyászjelentéssel, hogy a macska feldöntötte a tejes köcsögöt s egy csepp tej sincs uzsonnára. Erre kitört a fergeteg a vigyázatlan semmirevaló cselédek ellen s az asszony kirohant a konyhába.

Igy mentette meg a czirmos macska a Buksy Gida ur becsületét s ez a véletlen szakította meg a Miczi néni kutatásainak fonalát ez uttal.

Pedig ha a kutatást tovább folytatja, kisült volna, hogy Buksy Gida ur nemcsak hogy nem kíserte be a bárót, hanem az egész idő alatt kint beszélgetett a báró kocsisával a báró ur új lovai-ról s még Dankó Árpádot is kihíttá, hogy nézze meg jól ezt a két sötétpejt, gyönyörű állatok.

Sőt az is kisült volna, hogy Buksy Gida ur saját füleivel hallotta, mikor a kis menyecske kikíserte a bárót s úgy váltak el egymástól, hogy: »Viszontlátásra«, a minek ugyan akkor még senki sem tudta értelmét, de nemsokára megtudták.

Csakhogy mikor megtudták, már akkor nem lehetett figyelmeztetni Dankó Árpádot, hogy vigyázzon a feleségére.

Két nappal a nemes báró utolsó látogatása után valami dolga akadt Vámoson a kis patikáriusnének, valami bevásárolni valója, a mit csak ő maga végezhet el.

A gondos férj szépen bepólyálta kis feleségét

köpönyegbe, nagykendőkbe, mikor felültette a kocsiba, mert hideg, szeles idő volt épp azon nap. Az asszonyka kegyesen biczczentett fejcskájával s oda nyujtotta kis kezét, hogy férje megcsokolhassa.

A kövér, puha ember mindjárt elolvadt, csak egy nyájas pillantás kellett neki szép kis feleségétől.

— Ne kísérjelek el? — ajánlkozott gyöngéden.

— Nem, nem. Minek fáradnál?

Csak egy kis pénz kell, mert sok bevásárolni valója lesz. A jámbor férj bőven ellátja kis feleségét.

Aztán föltesznek a kocsira egy nagy rengeteg koffert, melyet a kis menyecske már két nap óta mindenféle ruhaneművel tele pakolt. Az mind megigazítani való, egyiknek a derekán, a másiknak az ujján, harmadiknak az isten tudja, hol kell valamit csinálni.

Még egy táská is jön a kocsira, de már arról nem értesül a férj, hogy mi van benne. Csupa arany karpereczek, fülbevalók s több afféle. Bizonyosan azokon is igazítani kell valamit.

A kis menyecske aztán még egyszer mosolyogva int az urának.

— Pá!

Az elérzékenyülve int vissza:

— Ne maradj sokáig Vámoson, aranyosom. Az aranyos nem is maradt sokáig Vámoson. Mert a mint megérkezik, egyenesen a vasut-

hoz hajtat. Ott tipeg már a perronon báró Szilvász Jenő s elejébe siet a bájos hölgynek.

Ez is aranyosnak szólítja. Már igazán úgy lesz, hogy aranyos. De a nemes bárónak bizonyára inkább mint a férjének.

Bemennek kettecskén az első osztályu váróterembe, a hol csak maguk vannak. Azalatt a méltóságos báró inasa lerakja a kocsiról a táskát meg a nagy koffert s tudtára adja a bámuló kocsisnak, hogy haza mehet.

— Hát mit mondjak otthonn?

— Mondja, hogy a nagysága nászutra indult a méltóságos báró urral — röhög az inas a saját szellemességén.

Igen, igen, nászutra. A hölgyecskének is efféle forog a regényes kis fejében. Ez az ő igazi nászutja. Igaz, hogy nem előzte meg esküvő a templomban; de mindegy, a fődolog az, hogy egy mágnással utazik, nem egy falusi patikussal, olyan utitárssal, a milyen után sovárgott szivecskéje szüntelen. Egy báró, a ki kiragadja őt az élet hitvány prózájából s megszökteti.

Nem igen lehetne ugyan határozottan megállapítani, hogy melyik szöktette meg a másikat, mert az eszme nem ő méltósága agyában fogamzott, a kis menyecske szuggerálta azt neki. A kis menyecske a ki végre föltalálta az ő ideálját ebben a higeszü báróban.

Pompás! Ő méltóságának tetszik, hogy ő meg-

szöktet egy szép fiatal asszonyt az urától. Hej, még is csak nagy hódító ő! És milyen csinos kis portéka ez az asszonyka! Csupa elevenség, csupa villamosság. Milyen szemek! Milyen fogak!

Csöngetnek. Be kell ülni a vasuti kocsiba. Az asszonyka szemei ragyognak. Végre, végre valahára, elérte, a miről álmodozott. Itt a hős, a ki megszabadította őt a hitvány prózai világ nyügeből. Úgy érzi, mintha szárnyai nőnének. Repül ki a szabadba.

Könnyedén fölszökik a vasuti kocsi lépcsőjén. Vigan, kaczagva tekint körül. Eszébe jut, hogy fog majd bámulni a férje, ha megtudja, hogy az aranyos kis madár kirepült.

Ki bizony. És most repül, repül, maga sem tudja, hogy meddig, csak repül, repül. S a nemes báró, Ugaros-Karád képviselője is repül vele, a mennyire csak egy ilyen higvelejü uri ember repülni tud.

Utközben ugyan néha-néha eszébe ötlik, vajjon nem lesz-e baj ebből a dologból? Mert a nemes báró szereti a könnyen, simán végződő szerelmi történeteket. De megnyugtathatja magát, semmi-nemü komolyabb következmények nem fenyegetik itt. A jámbor férj hihetőleg meg fog nyugodni sorsában s talán még hűségesen szavazni is fog a jövő képviselőválasztáson, mert az ilyen emberek arról nevezetesek, hogy a zászlóhoz hivek maradnak. Aztán még odáig ki is békülhet a feleségével,

ha majd a kéjkirándulás után hazatér a kis menyecske.

Gondtalan élvezi hát a boldog pár a mézes heteket. Budapestről Bécsbe mennek, Bécsből Velenczébe. Kocsikáznak, gondoláznak, pezsgőznek. A szolgák és szobaleányok a fogadóknak bárónénak szólítják a kis menyecskét. Mi kell egyéb a boldogsághoz?

Otthon pedig Ugaros-Karádon az a nagy, hatalmasan megtermett férfi sir mint a gyermek, valahányszor eltűnt felesége eszébe jut.

— Ugyan ne pityeregjen már mindig — támad reá Buksy Gidáné.

De a katonás asszony hiába pirongatja s a többi asszonyok és urak is hiába vigasztalják, hogy örüljön inkább, a miért megszabadult attól a rossz személytől. A kövér, puha ember nem bírja visszafojtani könnyeit s odabent, hátul, a hol senki sem látja, a kaczerán berendezett, csinos kis hálószobában zokogva borul le az ágyra s nem érti, hogy az az asszony, a kit úgy szeretett, hogyan hagyhatta el.

III.

A közvélemény mozog.

Nagy események színhelye lett a csendes Ugaros-Karád. A párbaj után szöktetés, vajjon mi fog még következni a szöktetés után? Mindenki várta, érezte, hogy itt még nincs vége a rendkívüli eseményeknek; de mi lesz az, a mi még ezek után történhetik?

A tiszteletes ur a prédikáló székből akart szöveget intézni az egész keresztyén gyülekezethez, hogy buzgóbban tartsák meg az isten kilenczedik parancsolatát s más feleségét meg ne szöktessék ezentul. De a tiszteletesné addig könyörgött, míg ez a prédikáció el nem maradt. Szegény Dankó urat ne szomorítsák meg még jobban.

Mindenki teljes erejéből igyekszik azon, hogy azt a szegény embert megvigasztalják. Hivogatják ebédre, vacsorára, hol ide, hol oda, itatják, ferblihez ültetik, haza sem eresztik éjfélig. S a nyájas szó, a bor, meg a ferbli minden időben hathatós eszköznek bizonyult be a búbánat eloszlatására.

Egy-egy gyöngédebb, érző sziv előtt kiönti a szegény ember lelke egész fájdalmát s együtt szidják a nemes bárót, ki ily rutul visszaélt a közbizalommal.

Ő méltósága a távolban nem is sejti, hogy

milyen felhők tornyosultak feje fölé s milyen vihar készül itt a jövő választásra.

Hogy a kis patikáriusnét elvitte innen a nyakukról, azt nem nagyon bánnák, sőt egynémelyik urnő, a kinek félteni való férje van, még hálásan meg is köszönné; de hogy ily galád módon semmisítette meg a leányos anyáknak minden benne helyezett reményét, azt nem bocsáthatják meg.

Csalódni, folyvást csalódni, úgy látszik ez az ugaros-karádi anyák szomorú sorsa. A bárói korona, mely oly ragyogón jelent meg a láthatáron, eltűnt a reménytelenség homályában, mint előtte az Elemér nyolczszáz holdja s még sok más kecsegtető kilátás, melyek mind csak arra valók, hogy a szegény anyákat és sóvárgó leányokat kápráztassák föllobbanó meg eltűnő fényökkel.

— Ki hitte volna? — sohajtanak valamennyi leányos uri háznál.

Ki hitte volna, hogy Szilvász Jenő báró, a ki oly szeretetreméltónak mutatta magát, így csalja meg a gyöngéd szivek benne helyezett bizalmát!

Olyan lett ennek az árulásnak a hatása Ugaros-Karádon, mint a földrengés. Megingatott minden hitet. Kiben bizzanak még, ha egy gavallér, egy magyar mágnás ily rutul rászedi mindnyájukat?

Buksy Gidáné elkeseredetten jelenti ki, hogy nem hisz többé senkinek, a ki férfi, ha a tenyerére teszi is ki a szivét, még sem hisz neki. S a nevető

szemü, kedves, nyájas Vilma maga is elkeseredik, ő sem hisz többé senkinek.

De ha hinnének, sincs senki; semminemű számbavehető férfi nem mutatkozik a láthatáron. Mire egyik vagy másik Buksy vagy Kókay fiu, a ki most jogászkodik, házasulandó állapotba jut, akkorára Vilma megvénül.

Na hiszen kerülne csak most a nemes báró a Buksy Gidáné kezei közé. A harczias hölgy oly fenyegető arczczal jár-kei az egész házban, hogy minden élő lény remeg, a cselédek eszeveszetten kapkodnak a munkához, az agarak menekülnek a konyhából s Buksy Gida ur maga is a hátulsó ajtón a kert felől sietett valami sürgős dolga után.

És az egész Ugaros-Karád háborog. Ennyi leány, a ki mind szeretett volna báróné lenni és most hoppon maradt! Szörnyűség!

Ha volna most egy lap Ugaros-Karádon, mely a közvéleménynek tolmácsa lehetne, hogy leteremtenék abban Szilvász Jenő bárót. De az a két nyomorult vámosi ujság mind a kettő le van kenyezve, mert a báró mind a kettőre előfizet, az ugaros-karádi urak pedig egyikre sem.

A tanító megpenditi az eszmét, hogy saját külön hetilapot kellene alapítani Ugaros-Karád számára, ha a tekintetes urak pártolnák az eszmét.

— Pártoljuk — ígérik valamennyien.

Értekezletet is tartanak ez ügyben a kaszinóban Petheő László ur elnöklete alatt, a hol nem

végeznek ugyan semmit, hanem határozatba megy, hogy elvileg helyeslik a lap megindításának tervét, de a részletek bővebb megbeszélése egy később egybehivandó másik értekezletnek tartatik fenn.

Mikor aztán a másik értekezlet is összeült, a tanító előterjesztette a lap programját. Szerény nézete szerint a lap következő rovatokból állna: társadalmi czikkek, különösen a közoktatás, a népnevelés és kiseddóvás köréből, vidéki levelezés, egyház és iskola . . .

— Már megint iskola? vágott közbe türelmetlenül Tihanyi Ábris. — Most is az a baj, hogy a béreseim gyerekeinek be kell járni a tanyáról az iskolába. Hát aztán még ujságot is csináljunk, a melyik tele lesz iskolával?

Kókay Vinczének is az volt a nézete, hogy ne számárkodjanak annyit azzal a népneveléssel. Ki az ördögnek kell az? A nép örül, ha nem nevelik.

— De instálom — bátorkodott fölkelni a népnevelés ügyének védelmére a tanító — a mai felvilágosodott században . . . kérem alássan . . .

Az urak azonban letorkolták.

A tiszteletes ur fölállt. De az ő beszédének sem lett foganata. Az ugaros-karádi kaszinó közvéleménye nem olyan ujságot kívánt, a melyik népnevelésről és kiseddóvásról beszéljen nekik.

— Valami afféle kéne, mint a »Pikáns Lapok«, — fejezte ki nézetét Kókay Pista.

Hanem arra a családapák támadtak föl. Hiszen ők is szivesebben olvasnának olyat, de az embernek felesége, leánya van otthon s azok is elolvassák a lapot.

— Uraim, tisztelt értekezlet, a közerkölcsiség a legfőbb szempont, — így hangzott az elnöklő Petheő László ur véleménye.

— Oh, a vén bünös! — csóválták fejeiket a fiatalok, a kik tudták, hogy a közerkölcsiség e szigoru őre milyen gyöngéd pártfogásban részesit bizonyos szobaleányt, a ki most szolgálat nélkül lézeng ugyan, de vasárnaponkint olyan csinosan kiöltözködve sétál a templomba, mint valami kisasszony.

De ez nem ide tartozik s az értekezletnek ahhoz semmi köze. Az értekezlet kimondja, hogy a közerkölcsiség fenntartandó s a lap ily szellemenben lesz szerkesztendő.

Aztán visszatérnek a közoktatásra. Tihanyi Ábris indítványozza, hogy a helyett inkább öleljék föl a mezőgazdaságot, a lótenyésztést, a dohánytermelést.

— Helyes, — hangzik minden oldalról.

S Tihanyi Ábris bámulva tekint körül. Sohasem hitte volna, hogy ő ilyen okos ember, a ki irányt szab egy készülő lapnak.

De a mint egyszer megizlelte ezt a dicsőséget, nem lehet többé birni vele. Most már mindenhez hozzászól: a vegyes hírekhez, a hasznos tudni-

valókhoz, a lap tárczájához. Mert ilyen is lesz. A tanító kifejti, hogy a szépirodalmat sem kell elhanyagolni. Van egy rakás verse még diák korából s most határtalan boldogság kínálkozik számára: nyomtatásban fogja látni verseit.

— Kellő figyelmet fogunk fordítani a novellákra is, — jelenti ki nagylelkűen a lap jövődöbeli szerkesztője, a tanító.

Tihanyi Ábris a novellákhoz is hozzá szól. Olyanok ne iratódjanak, melyekben az ugaros-karádi közbirtokosság kigunyoltatik, mint némely fővárosi lapokban. A regénycsarnokban pedig lehetne közölni a »Rocambole föltámadását«.

De hisz azt már mindnyájan ismerik, hangzik az ellenvetés.

— Mindegy, az olyan remek művet elolvashatja az ember többször is.

Még egyszer nagy vita kerekedik végül az időjárás jelzése fölött. Petheő Lászlóéknál van egy aneroid, de elromlott; Petheő László ur azonban a közérdek iránt való tekintetből megígéri, hogy megcsináltatja. A többség ellenben azt sürgeti, hogy közköltségen új aneroidot kell venni, mely hitelesebb lesz, mint a megreparált ócska.

De a fukar Kókay Vincze nem engedi.

— Tiltakozom az ellen, hogy a közbirtokosság pénze ilyenekre pazaroltassék.

A két fél mérgesen összekap. Egyik sem marad adós a másiknak, olyan gorombaságokat vag-

dalnak egymás fejéhez, hogy az ember azt hinné, ennek csak a kard és pisztoly lehet a vége; de nem történik semmi baj, a vihar lecsillapul s az elnök kijelenti, hogy az aneroid ügyében majd ujjabb értekezleten hoznak határozatot. Ebben mindenki megnyugodott s ezzel az értekezlet véget ért.

— Hát a költség, instálom? — bátorkodott fölszólalni a tanító.

— Az a maga dolga, — felelték neki.

Az ő dolga volt, hogy egy ivvel végigjárja az uri házakat, meg a jobbmódu parasztgazdákat s előfizetőket gyűjtsön az »Ugaros-karádi Hírlap«-ra. Előfizetés félévre két forint.

Oly szellemi lendület támadt akkor egyszerre Ugaros-Karádon s oly nagy lelkesedés uralkodott az irodalom iránt, hogy ötvenkét előfizetője lett az új lapnak s abból huszonnyolcz valósággal meg is fizette a két forintját.

Még Tinódy Zsiga is beállt a hitelbe járató előfizetők közé, mely alkalmat azonban egyuttal fölhasználta arra is, hogy öt forintot kérjen kölcsön a tanítótól.

— Megadom, a mikor szüksége lesz rá, barátom, csak szóljon, — biztosítja uri szavával a szégyény tanítót.

Az ugyan ismeri már a Tinódy Zsiga uri szavát s mondhatná neki:

— Hát instálom, a tavalyi két forintom?

Nem meri ám mondani s ezt az ötöt is oda-

adja, ámbár biztosan tudja, hogy soha sem fogja látni. De mikor az embernek annyi rengeteg pénz van a kezében, a mennyit a szegény tanító egyszerre még sohasem látott, ötvenhat forint, biz akkor nem csoda, ha kissé könnyelmű lesz.

Aztán a szentimrei urak is biztatták, ők is előfizetnek. Szent-Imre meg Ugaros-Karád olyan, mint két testvér. Csak azt kötik ki, hogy az agárszatnak kellő tér legyen szentelve az új lapban. Azok a rongyos vámosi ujságok soha sem emlékeznek meg róla, de bezzeg kiírják mindjárt, hogy Schwarz fűszerkereskedő urnak bájos Rézi leánya jegyet váltott nem tudom én kivel, vagy Weisz regálebérlő urnak Samu fia kitűnő sikerrel tette le az első orvosi szigorlatot. Mintha a Fecske meg a Dido viselt dolgai nem érdekelnének jobban minden uri embert, mint a Weisz ur Samu fia, meg a Schwarz ur Rézi leánya.

A szent-imreiek után következnek a füzes-harkányiak meg a tornyosiak. Ott is mindenütt számíthatni előfizetőkre. Ugaros-Karád a központ, a hová tekint az egész választókerület. És ha a hajdani időben ólmos botokkal győzedelmeskedett Ugaros-Karád, most a szellem fegyvereivel fog győzedelmeskedni.

Igaz ugyan, hogy nyomda még nincs Ugaros-Karádon, idővel persze az is lehet, így hát az »Ugaros-karádi Hírlapot« egyelőre Vámoson kell nyomtatni. Két hétig az első szám megjelenése előtt

majdnem mindennap átrándult a szerkesztő Vámosra. Mindig volt valami beszélni valója a nyomdászszal, utasítást kellett adni a szedőnek, korrek-turát végezni s ellenőrizni, hogy a vámosi nyomdász, a kinek magának is volt lapja, valamikép meg ne csalja.

Soha életében ennyit nem kocsikázott a szegény tanító és ilyen uri módon. Egyik nap egyik, másik nap másik fogatott be a kocsijába.

— Csak aztán jól megcsinálja azt a lapot, — utasították a nagy szellemi föladatra vállalkozott emberkét.

Az iskola két hétig szünetelt. Ilyen jó dolguk még soha sem volt a parasztfiuknak és leányoknak s Tihanyi Ábris teljesen meg lehetett elégedve a lapnak a népnevelésre gyakorolt hatásával, mert két egész hétig kint maradhattak a béres gyerekek a tanyán s kukoriczát morzsolhattak.

Lázás türelmetlenséggel leste egész Ugaros-Karád az első szám megjelenését. A szerkesztő azalatt megírta és megragasztgatta a czimszalagokat, melyek alatt a lap szét fog küldetni a nagy világba, nemcsak Szent-Imrére és Füzes-Harkányba, hanem Budapestre is, a hol nagy számmal vannak már az Ugaros-Karádról oda költözött urak különböző miniszteriumokban és egyéb hivataloknál mint számtisztek és dijnokok.

Bármikor betekint most valamelyik uriember az iskolába, a tanítót mindig munkában találja egy

óriás tintatartóval meg egy nagy csirizes tányérral. Pedig gyakran betekintenek. Mindenkinek van valami kérdezni valója.

— Tihanyi Dezsőnek megy-e a lap?

A tanító ur fölmutatja a czimszalagot, melyen diszes kacskaringós betűkkel írva áll: Nagyságos Tihanyi Dezső urnak Budapest.

— Hát Csaby Eleknek?

— Annak is, instálom. De az utczát meg a házszámot nem tudom.

Senki sem tudja. De azért a lapot el kell küldeni. Majd megtalálják.

— Hát a főispán? Megy-e annak? Annak kutya kötelessége előfizetni minden lapra a vármegyében.

Aztán megkérdezik, lesz-e számrejtvény az első számban s micsoda jutalmat kapnak a megfejtők?

Megvesztegetések is történnek női részről. Buksy Gidáné egy egész főtt sonkát küld, Tihanyi Ábrissné pedig egy tál pogácsát s egy palaczk szilvóriumot. Még az egészen ártatlanoknak látszó Vermes leányok is a megvesztegetésnek ilyen eszközeihez folyamodnak, hogy neveik a megfejtők diszes sorába kerüljenek. S még meg sem jelent a számrejtvény, mikor Ugaros-Karádon már mindenki tudja a megfejtését.

De az urakat a számrejtvélynél is jobban érdekli, hogy le lesz-e vágva kegyetlenül Szilvász báró?

A szerkesztő megnyugtató feleletet ad. Le lesz vágva az első cikkben is, a vegyes hírekben is, sőt még a szerkesztői üzenetekben is. Az első cikknek az a czime; »Mit kívánunk a képviselőtől?«

— Jó. Nagyon jó.

Mit kívánunk a képviselőtől? Meg kell neki mondani amúgy magyarul, hogy szikrázzék tőle a szeme.

Az urak megveregetik a szerkesztő-tanító válát. Sőt Tihanyi Ábris vacsorára is meg akarta hívni, de még jókor eszébe jutott, hogy ha az embernek négy leánya van, ne igen hivogasson efféle fiatal embert, mert nem tudhatni, mire képes négy kétségbeesett leány, a kik nem birnak férjhez menni.

A szegény tanítócskának hát be kell érni a vállveregetéssel, mert Buksy Gida vagy Petheő László, a kiknek házánál korlátlan hatalommal uralkodnak az asszonyok, bizony meg nem hívja, sem Buksy Tamás, a ki olyan dölyfös, mint egy zászlós ur a tizenötödik században.

A lázas várakozás napjai végre leteltek. Az utolsó szombat napon még egyszer bement a szerkesztő Vámosra s [kihozta magával kocsin a már kinyomatott és szépen összehajtogatott lapokat. A történelmi igazság érdekében, nehogy később jövő unokáink kutatni legyenek kénytelenek, följegyezzük, hogy Buksy Gida kocsija szállította haza az ugaros-karádi szellemi termék első példányait.

Az iskola előtt már sokan várták.

— Megvan? — kérdezték lázasan.

A szerkesztő meghatottságtól alig birt szólni. Csak némán huzta ki zsebéből az »Ugaros-karádi Hirlap« legeslegelső példányát s magasra emelve, diadalmasan fölmutatta.

Kikapták a kezéből:

— Lássuk!

Mindenki egyszerre akarta látni s a szerkesztő urnak már a kocsin ki kellett bontani a csomagot, melyben az összes példányok voltak. Arra aztán nekiestek mint az éhes farkasok s szétragadozták.

Másnap vasárnap reggel kellett volna a lapot ünnepélyesen széthordani, de senki sem várta meg, már szombaton délután mindenki elvitte a lapját. Minden háznál olvastak, magyaráztak, vitatkoztak. Ilyen lázas napja nem volt Ugaros-Karádnak a képviselőválasztás óta.

Keresték, hol találják levágva a bárót, de nem találták sehol. Kétszer, háromszor elolvasták a hires cikket, hogy »mit kívánunk a képviselőtől«, míg végre ráakadtak valahol eldugva egy sorra, mely így szólt: »kivánjuk azt is, hogy feddhetlen életü legyen s botrányra okot ne szolgáltasson.«

— Hát ennyi az egész? — kérdezték csalódva.

A vegyes hírek közt még szerényebb alakot öltött a levágás. Itt csak annyi állt, hogy a képviselőház egy tagja megszöktetett egy fiatal aszszonyt, a mit általánosan kárhoztatnak. A mi pedig a szerkesztői üzenetekben foglaltatott, azt annyira

elburkolta a szerkesztő ur óvatossága, hogy egy árva szót sem lehetett megérteni belőle.

— Nem így kell azt, hallja, — magyarázta Tihanyi Ábris ur, a ki annyira belejött a sok kaszinói értekezleten a hirlapírás mesterségébe, hogy most már maga vállalkozott annak a cikknek a megírására.

Csak az ortografiai hibákat javítsa ki a tanító ur, mert arra a számárságra nem ér rá Tihanyi Ábris.

Meg is írta a cikkét. Igaz, hogy a jogász fia segítségével; de az mindegy, a helyesíráshoz meg a nyelvtanhoz az sem sokkal többet értett, mint az apja, a tanító urnak maradt még elég kijavítani való.

Ez már aztán cikk volt, rövid és velős, a szegény tanítónak ég felé állt minden hajszála, mikor elolvasta. Czudarság, komizság voltak benne a legszelidebb szavak. A bukott párt elnöke beleöntötte szívének minden keserűségét

A szegény tanító, helyesírás ürügye alatt, kihuzgált ugyan belőle néhány komizságot, de így is maradt benne annyi őserőtől duzzadó kifejezés, hogy a szegény tanító halálos remegés közt várta a második szám megjelenését. Mi fog történni szerencsétlen fejével? Ha a méltóságos báró ur elolvassa azt a cikket, lelövi őt, mint a veszett kutyát.

Szerencséjére a báró urnak soha sem akadt kezébe a lap s ha a kezébe akadt volna, akkor is

csak mosolygott volna, mint a hogy olyan nagy ur ilyen szegény emberkének a kapálózásán mosolyogni szokott. De a szegény tanító soha életében meg nem szabadult többé a félelemtől s nagyon örült, mikor az »Ugaros-karádi Hirlap« a második száma után megszűnt, mert a pénz elfogyott, a szükkeblü vámosi nyomdász pedig nem akart hitelezni.

Igy vesztette el a magyar hirlapirodalom ezt a legujabb sarjadékát s így maradtak kiadatlan az asztal fiókjában az ugaros-karádi tanító ur versei, melyekben soha sem lesz alkalma gyönyörködni a magyar olvasó közönségnek.

IV.

A b e t e g e k.

E szellemi mozgalomban, mely Ugaros-Karádon oly nagy hullámokat vert, fájdalom, Elemér részt nem vehetett. Sebe nagyon lassan gyógyult, a genyedés gyakran megujult, beszélnie nem volt szabad, enni is csak holmi leves-félét kellett, hogy a nyak és torok izmai ne legyenek erős mozgásnak kitéve. Sőt egy időben oly veszélyesnek látszott a seb, mely a légcsőt is érintette, hogy az orvosok nem mertek semmiről jót állni.

Az öreg doktor összeránczolt homlokkal járt-kelt. Ha kérdezték, olyan feleleteket adott, mint a

dodonai orákulum; mindenki azt érthette belőle, a mit akart.

Szegény öregnek nagyon gyöngye lábán állt a tudománya, de jó ember volt, a kinek messze földön kellett párját keresni s évek hosszú során át úgy összebarátkozott az ugaros-karádi urakkal, hogy másutt már talán élni sem tudott volna.

Mint afféle nőtlen agglegény, a kinek nincs kiről gondoskodni, se kicsi, se nagy, nem sokat törődött a pénzzel. Ha fizettek a pacziensei, jó volt; ha nem fizettek, az is jó volt. Ilyen doktor kellett Ugaros-Karádra.

A tudományával nem sokat törődtek. Csak annyit tudjon, hogy a skizt meg tudja különböztetni a pagáttól, meg aztán hánytatót és hashajtót tudjon irni, ha szükséges valakinek.

Ugaros-Karádon nem is igen szoktak betegek lenni az emberek, legfeljebb ha valami disznótoron elrontják a gyomrukat, akkor is rendbe hozza azt egy pohár budai keserűvíz, aztán hegyibe egy kis jó ó-szilvórium.

Ha vasárnaponkint fejbe verik egymást a legények a korcsmában, abból sem keletkezik nagy veszedelem. A sebesültek hidegvizes borogatást raknak a fejükre, a doktor megírja a látéletet a szolgabíró kedvéért s azzal vége.

De most Elemérrel meggyült az öregnek a baja.

A vámosi fiatal zsidó orvos annyit összehadar

s az öreg ur maga is látja, hogy bizony nem igen halad előre a javulás. Nagy izzadságcseppeket törül le homlokáról az öreg ur. Szereti a fiut s aggódik érte. Néha rá is mordul:

— Az ördög vitt téged abba az istenverte párbajba. Végezte volna el Tihanyi Dezső maga a dolgát a báróval. Azokért nem lett volna kár egyikért sem.

Olykor-olykor meglátogatták a beteget a rokonok is, bár nem igen gyakran, mert nem nagy mulatság olyan emberrel társalogni, a ki hallgat, s a kinek nem szabad beszélni.

Most, hogy a báró ellen fordult a közhangulat, megint fölébredt az atyafiságos szeretet Elemér iránt; de soha sem lesz az valami nagyon meleg, Elemér mindig olyan félig-meddig idegen marad köztük.

Beszélnek neki a lap tervéről. Mosolyogva hallgatja, mintha valami mesét hallgatna, a min hiszékeny gyermekkedélyek lelkesedhetnek, de a mi neki csak szánakozó mosolyt csal ajkaira.

A szerkesztő is teszi nála tiszteletét. Bátorodik remélni, hogy az »Ugaros-karádi Hírlap« ő nagyságát is dolgozótársai közé számíthatja.

— Majd később, — igéri Elemér.

Sejti, hogy az a később soha sem fog bekövetkezni s az ő életében nem fog Ugaros-Karádon más irodalmi foglalkozás virágzani, mint a mit eddig is gyakoroltak a váltó úrlapokon.

— De legalább segíthetnél a bárót lebunkózni,
— nógatják az urak.

Hiába nógatják, nem akar résztvenni a lebunkózásban. Azzal áll elő, hogy a lovagiasság tiltja párbaj után.

— Füttyülök én az olyan lovagiasságra, — jelenti ki Tihanyi Ábris.

S az egész Ugaros-Karád Tihanyi Ábrisanak ad igazat, mert nem szép dolog az, ha valaki kihuzza magát abból, a mit az egész közbirtokosság egy szívvvel-lélekkal megkezd. Az osztályos atyafiak ne hagyják el egymást.

Lám Elemért nem hagyják el. Még az asszonyok is fölkeresik. Sőt Tihanyi Ábrisné mind a négy leányát elviszi magával. Ilyen beteges állapotban érzékenyebb szívé szokott lenni az ember, ilyenkor eszébe jut, milyen jó volna, ha az óbégató vén gazdasszony helyett fiatal feleség ápolgatná.

A gondos anya nem szól ugyan leányainak, de azok már értik s a gyöngédségnek oly kiapadhatatlan kincses tárházát hozzák magukkal, hogy igazán csoda, ha Elemér kimenekül ennyi gyöngéd kéz közül.

De Buksy Gidáné jobban tudja azt. A kit neki nem sikerült lefűlelni, hiába ólálkodnak a körül ezek a Tihanyi Ábrisék. Nem fog megházásodni soha, olyan agglegény marad, mint Ádám bácsi volt. Czirógathatják azt, járhatnak annak a kedvében, mind hiába, olyan annak a fajtája, hogy

nem házasodik. Nem is volna nagy kár, ha kivesszne.

Csakhogy aztán mikor olyanformán fordult a dolog s az orvosok megijedtek, hogy üszkösödés járul a sebhez s a fiatal ember belehalhal, akkor kellett volna megnézni ezt a pörlekedő, kemény katonás asszonyt, hogy sirt, mint valami gyerek. Bezzeg nem szidta akkor Elemért, hanem zokogva kérte az istent, hogy tartsa meg életben ezt a szegény fiut.

S a hány uri ház van Ugaros-Karádon, mindenünnen fölszállt egy sóhaj vagy egy imádság az egék urához Eleméért. Az urak, a kik nem szoktak imádkozni, a doktort szidták:

— No te gyámoltalan felcser, hát azt a kis karczolást sem tudod meggyógyítani másodmaggal?

Molnár tanár ur is átjött néhányszor Vámosról meglátogatni Elemért. Olyankor tudományos dolgok kerültek elő. De a jó ember nagyon kedvetlennek látszott s most már szemlátomást őszült.

Óra hosszat elüldögélt ott az ócska bőrpam-lagon, alig ejtve ki egy-két szót. Egyszer végre előhozta a baját. Nincs szerencséje, a tanfelügyelő, a kinek a helyére ő lett volna kiszemelve, megmaradt; az öreg ember nem akar elmenni, míg csak erővel nyugalomba nem teszik s a milyen szivós természetű, isten tudja, meddig kibirja még.

— Előbb kidőlök én, — sóhajtt föl az elkese-

redett ember. — S ha meggondolom, hogy most már tizennégy éve, a mióta várunk az én áldott jó angyalommal, hogy egybekelhessünk, igazán kétségbeejtő.

— De hát miért várnak, édes Molnár ur? — kérdezte Elemér.

Molnár ur elpirult föl egészen a homloka tetéjéig. Dadogott valamit, de a miből Elemér nem tudott semmi egyebet megérteni, csak annyit, hogy nagy család, előkelő család, hogyan merne oda mint kérő bekopogtatni egy egyszerű tanár?

— De ha a leány szereti, — vetette ellen Elemér.

— Mindegy, kérem, míg rang nincs, addig nem lehet.

Elemér nem firtatta tovább a dolgot s Molnár ur nem ment tovább vallomásaiban. Csak a csuszról panaszkodott, melyet egy idő óta a bal vállában érez, meg a gyomra sincs rendjében, étvágya semmi. Már csakugyan Karlsbadba kell mennie a jövő nyáron.

— Bizony megöregszik, elbetegesedik az ember, — sóhajtott busan.

— De hiszen még negyven éves sincs.

— A jövő évben leszek, kedves Elemér. Fél év múlva negyven éves. Öreg vagyok, beteg vagyok, érzem.

A zsebében mindig hord egy skatulya Morison-pilulát vagy más afféle orvosságot. Magas termete

meggörnyed, előre nyújtja a nyakát s olyan lassan huzza a lábát maga után.

— Ugyan ne hypochondrizáljon — dorgálja az öreg orvos; nem való az olyan fiatal embernek. Ugorjon egyet. Tudja még, mikor a paraszt lakadalmakba jártunk? Jobb lenne bizony, ha most is ott tánczolna. Hiszen ménkü baja sincs.

De a tanár ur érzi, hiába tetszik neki beszélni. Karlsbad kellene már neki meg Pöstyén.

— Az isten nyila kellene, — felel rá magyaros őszinteséggel az öreg orvos. — Feleség kellene: az a baja.

Erre aztán a tanár ur is elhallgat, mert hej! egy kedves feleség bizony többet érne Karlsbadnál, Pöstyénnél, meg a világ minden fürdőjénél s hihető, hogy attól el is mulnék gyomorhurut, csusz és mindenféle betegség.

— Rólam ne tessék példát venni, — utasítja a páczienst a doktor. — Nagy hiba volt tőlem, szarvas hiba, hogy meg nem házasodtam. Nem ér így az élet egy fabatkát. De már késő, nem lehet segíteni.

A tanár nem felel, csak magában gondolja nagy busan: vajjon nem fog-e az ő dolga is addig-addig huzódni, míg egyszer késő lesz?

Igy száll meg lassankint mindnyájunkat a rossz kedv s a rossz kedvvel a betegeskedés, ez a két gyászos vendég, a kik ellátogatnak Ugaros-Karádra is és beszállnak a Buksy Tamás uri házához, a hol

lassan, mint a szű, őrleni kezdik egy kedves, derék leány vidámságát és egészségét.

— Többet kellene mozogni, — tanácsolja az öreg doktor.

— Hát mi egyebet tanácsoljon, mikor nem tudja, szegény, hogy mit kellene tanácsolni? A mozgás mindenestre jó lesz, kissé fölpezsdíti a lusta vért s egyenletesebbé teszi a vérkeringést. Egy kávéskanállal borkősav egy pohár vízben reggelenkint, az is jó lesz.

Majd kiszaladt a száján, hogy:

— Tessék férjhez adni Jolán kisasszonyt, az legjobb lesz.

De még jókor eszébe jutott, hogy a harmincz éves leányokat már nem igen szokták nőül venni, ámbár ő a maga részéről, ha választania kellene, az egész Ugaros-Karádról ezt a leányt választaná, a ki dolgos, okos és nincs benne egy csepp hiuság sem. Igazán nem érti, hogy nem akadt kérője.

Buksy Tamás és Buksy Tamásné maguk sem értik ezt. De Jolán mindig úgy viselte magát, hogy a fiatal emberek, a kik körülte jártak, nem merték megkérni. Azt hiszik a szülői, hogy valakire vár. De kire?

Buksy Tamás ur egy időben Szarvady Gusztit gondolta. Az kitűnő párti lett volna. Kamarás, két ezer holdnak az ura. De már öt vagy hat éve, hogy megházasodott, valami grófkisasszonyt vett el.

A mostani főispánra is gondolt Tamás ur. Az

akkor alispán volt s nagyon forgolódott Jolán körül egy vámosi bálban. Igaz, hogy akkor még élt a felesége, de olyan tüdővésztes beteg asszony volt, a ki már nem élhet sokáig.

A Tihanyi Dezső lakadalmán, mikor itt járt a főispán, még egyszer megújult a Tamás ur reménye. Most már özvegy ember volt a főispán, javakorabeli férfi. De hiába, ebből a partiból sem lett semmi.

— Csak nem Szilvásy Jenőre vár? — gondolja magában Tamás ur.

S mennél tovább gondolkozik rajta, annál hihetőbbnek látszik a dolog. Már csakugyan úgy lesz, hogy a báróra vár.

Tamás ur nem valami szerfölött örül ezen, mert a báró nagyon haszontalan ember, de ha ez az isten rendelése, hát megnyugszik benne, nagyon fél azonban, hogy ez a remény is füstbe megy, mert a milyen higeszü a nemes báró, még nőül veszi a szemtelen portékát, a ki megszökött vele.

— Szegény Jolán! — sajnálkoznak a szülei.

De a rossz kedv és a betegség nem állnak meg a Buksy Tamásék házánál s bekopogtatnak abba a nagy fehér házba is, hol Petheő Lászlónét ágyba döntik.

Az öreg doktor ír egy kis hánytatót ő nagyságának; de ezuttal nem használ a szokott orvosság. Ő nagysága még rosszabbul lesz s elhivatták a vámosi fiatal orvost. Tifusztól félnek s különösen

az aggasztja az orvosokat, hogy ő nagyságának ereje az utolsó egy pár év alatt rohamosan csökkent. Nagyon sokat bánkódott, sokat gyöngékedett s úgy megöregedett, hogy már csak a váza a régi imponáló urnőnek.

Mióta Olga elment, néma és szomorú lett az egész ház. Ő nagysága folyvást azon a házasságon tételődött, mely az ő akarata ellen kötött. Milyen fényes jövőt akart ő készíteni unokahugának s mily könnyelműen dobta el az azt magától!

A hírek, melyeket Budapestről hallott, hogy mily pazar életet folytatnak oda fent Tihanyi Dezsőék, még jobban elszomorította. Előre látta már, mint pusztulnak el, mert ennek az őrült életmódnak más vége nem lehet.

Még rosszabbtól is félt. A kártya, a börze sokra ragadja az embert, csunya, piszkos dolgokra, a melyek az elbukott embernek még a nevét is beszennyezik.

Irt hugának. Sürgette, hogy jőjjenek haza addig, míg valamit megmenthetni a vagyonukból. S ha az a haszontalan ember nem akar, hagyja ott és jőjön ő maga. Jobb ma elválni, mint később, mikor már minden elveszett.

Olga azt felelte, hogy az ő helye férje oldalán van s azt soha el nem hagyja.

— Majd elhagyod te még, ha elköltötte mindenedet s téged elver magától, — szólt magában Petheő Lászlóné.

Budapestről Tihanyi Dezsőék felől mindegyre rosszabb hírek érkeztek. Az ősz kezdetén Petheő Lászlóné még egyszer irt hugának s megint csak olyan feleletet kapott. Már akkor nagyon megharagudott Olgára.

Ha valami ostoba liba volna az az Olga, a ki az urába fülig szerelmes szegényke, nem csodálná ő nagysága az ilyen feleletet. De olyan eszes aszszony, hogy dobhatja az oda prédául egész vagyónát ilyen embernek.

Lám, ő nagysága óvatosabb volt, ő nem bizta a Petheő László ur kényekedvére a vagyónát, hanem a saját kezében tartotta a gyepelőt. Meg is őrizte hál' istennek a mije volt, még szerzett is hozzá, pedig senki sem mondhatja, hogy nem uri módon éltek. Az ő házuk volt mindig Ugaros-Karádon az első, nagy ebédekert adtak, a mikre meghitták az egész vidéket, nálok mulatott az agarász-társaság minden évben s a képviselőválasztásnál sem fukarkodtak soha.

A beteg urnő oda tolatja a támlásszékét a kályhához, mert most mindig fázik. Ez a csunya, nedves, hideg őszi levegő átjárja az embernek a bőrét. Pedig ő nagysága már oly régóta nem ment ki, csak itt gonyaszt a meleg kályha mellett s elmereng a régi szép időkön. Mikor a megye székhelyén a vörös-kereszt-egylet nagy bálját tartották és József főherczeg is jelen volt s három perczig beszélgetett vele. Oh, az volt a fényes idő! Az ő

halvány lilla moirée antique ruhája az áttört arany levelekkel diadalmasan legyőzte a többi valamenyit. Fejedelmi ruha volt. Megbámulta mindenki.

Aztán a Kompolthy Lenke lakadalmára gondol. Ott halvány tengerzöld ruhát viselt, sötétzöld bársony uszálylyal s valódi brabanti csipkével. Akkor is elismerték, hogy az ő ruhája a legpompásabb. Gróf Hátszeghy vezette a karján s az ebédnél is ő ült mellette, míg a másik oldalán az öreg exczellenciás ur, gróf Kacsándy ült.

Azután még régiebb időre gondol, mikor fiatal asszony volt s épen a magyar ruha divatja járta és gróf Keveházy Béla, a ki azóta miniszter lett, hanem akkor még csak olyan bálrendező fiatal emberke volt, a negyvennyolczas rokkant honvédek fölsegélésére rendezett bált Vámoson s egy muszka herczeg is, ki akkor a Keveházyék vendége volt, megjelent a bálon s azt kérdezte:

— Ki az az előkelő szép hölgy?

Mily jól esik a visszaemlékezés azokra az időkre. Ő nagysága bágyadtan mosolyog. Az az aranyos kis fejkötő pompásan illett fekete hajához. Piros bársony pruszlikja gomb helyett valódi gyöngyökkel volt kirakva. A muszka herczeg kétszer tánczolt vele akkor este s Keveházy Béla gróffal eljött egyszer látogatóba is Ugaros-Karádra.

Petheő Lászlóné örömmel időzik régi dicsőségének ez emlékeinél. Ezek a fénypontok, melyekből világosság árad rideg egyformaságban eltelt

életére. Mert ő mindig okos és számító asszony volt, s hiába csalogatták előkelő ismerősei a fővárosba. Ő tudta, hogy nekik legjobb Ugaros-Karádon, hol a rendkívüli alkalmat leszámítva, a mikor ki kellett tenni magukért, józanul, takarékosan éltek.

Bár követték volna Olgáék is az ő példájukat. De az a hitvány Dezső mindent elprédál s az a bolond asszony engedi.

Szorongó aggodalom és elkeseredés szállja meg Petheő Lászlónét arra a gondolatra, hogy ez az ő vagyona is prédára jut, ha Tihanyi Dezsőék kezébe kerül.

— Nem, nem engedem, — ragaszkodik görcsösen a vagyonához.

De tudja, hogy a másvilágra nem viheti magával s ha egyszer behunyta a szemeit, nem tiltakozhatik többé, hogy az örökösök el ne prédálják.

Pedig érzi, hogy nem fog sokáig élni. S ez a gondolat még jobban elgyötri, még betegebbé teszi.

Nem fogja engedni, hogy az ő vagyonát is elpusztítsák. De nem tudja mit csináljon s azon töpreng szüntelen.

Napról-napra jobban megtelik szive elkeseredéssel, gyűlölettel, örökösei iránt. Előbb csak Dezsőt gyűlölte, azt a nyomorult pazarlót, a ki koldusbotra fogja juttatni a feleségét. Aztán lassankint a gyűlölet kiterjedt Olgára is.

— Megmondtam neki, nem hallgatott rám.

Elleneztem; daczolt velem. Még most is daczol. Ő lássa a következését.

Vannak pillanatok, midőn ő nagysága szeretné mindenét elajándékozni a szegényeknek, idegeneknek, akárkinek, csak Tihanyi Dezsőéknek nem.

— Hiába lesik halálomat, — sziszeg lázasan; — hiába!

S egész álmatlan éjszakákon át ezen tépelődik.

— Pajtás, — szólítja meg Petheő László ur az orvost, — sehogy sem tetszik nekem a feleségem állapota.

— Magamnak sem, — viszonozza mogorván az öreg orvos.

— Hát segítetek rajta, az isten áldjon meg benneteket, — könyörög Petheő László ur.

Mert igaz ugyan, hogy egész életében léha egy uri ember volt László bátyánk s most vén korában sem hagy békét a szobaleányoknak és paraszt menyecskéknek, de azért mégis szereti a maga módja szerint a feleségét. A harmincz évi együttélés összeszoktatta őket s az öreg megrémül arra a gondolatra, hogy a halál elválaszthatja.

Meg aztán még más baj is van. Mi lesz vele, ha a felesége meghal? Gyermekek nincs, a vagyon átszáll a rokonokra, vén napjaira kicseppen a jólétből, ki kell költöznie ebből a házból. Felesége ugyan bizonyára hagyna neki valamit, a miből megélhetne; de hátha végrendelet nélkül hal meg?

Szepegve jár-kel a nagy csöndes házban, mely most még zajtalanabb, még inkább, mint máskor. Ritkán, nagyon ritkán látják a kaszinóban s ha elmegy is, leül egy sarokba s szótalan olvassa az ujságokat, hetek elmúlnak a nélkül, hogy csak egyszer is leülne kártyázni s jókor hazasiet, mert otthon beteg az asszony.

Ott tipeg-topog a beteg asszony körül, szeretne segíteni rajta, próbálja szórakoztatni, mulattatni, ha tudná mivel. Beszél neki nagyon régi dolgokról, előszed hajdani tréfákat, fölelevenít elavult adomákat, míg csak a beteg asszony félbe nem szakítja :

— Ugyan ne fecsegj össze annyi ostobaságot. Nem nekünk való már az.

Akkor elnémul Petheő László ur s lesütött fejjel kullog a felesége támlásszéke körül. Nagy, üres koponyájában hiába keresgél, hogy mivel szórakoztassa az asszonyt. Hátha talán a kártya? Az mégis csak a legjobb szórakoztató.

— Nem játszánánk egy parti pikétet, lelkem?

A beteg asszony rááll. De csakhamar megunja. Fárasztja őt a játék, nem bír oda figyelni s idegesen csapja le a kezéből a kártyát.

— Nem kell. Nem kell.

Petheő ur ajánlkozik, hogy elolvassa az ujságot. A beteg asszonynak az sem kell.

A cselédek alig bírják kiállni a zsémbelődését. De az még semmi ahhoz képest, a mit fér-

jének kell kiállani. Szegény Petheő László bátyánk egy lépést sem tehet, a mi gyanúsításra ne adna okot; egy szót sem mondhat, a mi korholást ne vonna maga után.

Ha kimegy, hogy egy pohár vizet hozzon a feleségének, ő nagysága reá förmed, hogy bizonyosan azért ment ki, hogy odakint megölelgesse a szobaleányt.

Már minden nőcselédet, a kinek csak kissé türhető ábrázata volt, elcsapott ő nagysága; csupa csunya és vének veszik körül, de ő nagysága még most sem bizik. Bizony szomorú lábon áll a Petheő László ur hitele tisztos ősz szakála daczára.

Legjobb, ha nem is szól, hanem hallgat, mert hiába esküdöznék, ő nagysága akkor sem hinne neki, s hiába csinálna szegény ember akármit, ő nagysága akkor is csak olyan véleménynyel volna felőle, mint most tudniillik, hogy haszontalan földterhe.

De a jó ember csak türi némán, csöndesen, mindazt a korholást, vádat, szidást, a mit felesége rázudit. Hej, nem bánná ő, szívesen elviselne ő mindent, csak felesége lenne jobban.

De a beteg asszony nem lesz jobban, hanem mindig rosszabbul lesz. Karácsony-táján annyira rosszul lett, hogy nem maradhatott a támlás széken, hanem megint ágyba kellett feküdnie. Ismét meghütötte magát, ámbár nem tudhatni, hogy hol, mert hiszen ki sem ment a szobából.

A doktor fejét csóválja. A vámosi orvos is

fejét csóválja. Petheő Lászlónak elszorul a szive s könyek gyűlnek szemeibe.

És mikor az orvosok eltávoztak és azt hiszi, hogy a beteg alszik, mert szemeit behunyta, az öreg ur félrehuzódik a szoba egyik sarkába és csöndesen sir.

Egyszerre csak hallja, hogy a beteg megszólalt:

— Laczi.

Az öreg ur hirtelen letörli könyeit, hogy felesége észre ne vegye s oda megy az ágyhoz:

— Parancsolsz valamit, lelkem?

— Jer közelebb, szolt a beteg halkán, ülj ide az ágyam szélére. Úgy, édes öregem.

Hangja annyira megváltozott, oly szeliden hangzott, hogy Petheő László urnak eszébe jutottak, a miket hallott a halálos betegekről, kik az utolsó napokban egyszerre megváltoztak s az öreg ember nem bírta magát tovább tartóztatni és sirva fakadt.

A nő gyöngéden megfogta férje kezét:

— Ne sirj, Laczikám, az isten rendelésében meg kell nyugodni.

De az öreg ember csak annál jobban sirt, miatt a beteg bágyadtan fölült ágyában s elsoványodott kezét czirógatva huzta végig férje arcán.

Régi idők elevenedtek föl mindkettejük lelkében, azok az idők, mikor harmincz évvel ezelőtt ültek így, kezét kézbe fogva, fiatalon, szerelmesen.

S az öreg férfi és az öreg asszony könyeiken keresztül egy más arcot láttak, nem azt, a mely előttük állt, ránczosan, ősz hajjal, hanem egy másikat, azt a régit, melyből ifjuság és szerelem ragyogott egymásra.

Fejeik összehajoltak és megcsókolták egymást.

— Emlékszel még, édes? — szólt az öreg ember.

S házasságuk első napjairól beszélt. Azokról a verőfényes napokról, melyek az élet minden sötét-ségén, gyászán és viharán keresztül tündökölnek.

— Emlékszem, édes, — szólt a nő és újra megcsókolta férjét.

S úgy érezték mindketten, mintha az élet végső határán újra feltalálnák, amit oly régóta elvesztettek: az igazi szeretetet.

— Te nem voltál rossz hozzám, Laczi, soha sem — szólt a nő. — Isten tudja, miért boszantottalak, bántottalak mégis annyit. Bocsáss meg, kérek.

Az öreg ember nem tudott szólni, csak fuldoklott:

— Oh! édes... édes!...

Egy ideig nem szólt egyik sem. A nő férje vállára hajtotta lankadt fejét:

— Nagyon sokszor megbántottalak. De már nem haragszol, úgy-e? És szeretettel fogsz reám gondolni az örök elválás után?

Az öreg ember beteg feleségének lesoványodott kezét csókolgatta:

— Ne beszélj így, a szivem meghasad.

— Így kell beszélnem, mert érzem, hogy nem-sokára eljön utolsó órám. De előbb gondoskodni akarok rólad, édes Laczim, szegény öreg férjem.

S az öreg pár, mintha minden gyöngeség, minden gyarlóság, minden salak egyszerre elmosódott volna sziveikből, zokogva borult egymásnak nyakába.

V.

A múzsák templomában.

Zuzmarás, havas januáriusi este volt, farsang ideje, mikor a gazdagok mulatnak s a szegények dideregnek. Mikor a vidékről fölhozzák a leányokat a fővárosba bálókra és följönnek a családapák, hogy megismerkedjenek a művészet legujabb haladásával az orfeumokban s a király-utczai zengerájokban.

Egy ilyen derék családapát láttunk e zuzmarás, havas januáriusi este is, amint a Somossy-féle műintézet felé baktatott, egész csoport kísérettől körülvéve, a kik ma mind az ő kontójára fognak mulatni. Mert az ilyen vidéki uri ember nagylelkű s összeszedi itt a fővárosban minden pereputyját, a ki csak bele akar kapaszkodni s fizet érték színházban, kávéházban, vendéglőben, mindenütt, ahol csak fizetni lehet.

Ez a derék családapa Buksy Gida ur Ugaros-

Karádról, a ki negyednapja idefent mulat Budapesten, hová bizonyos törlesztési kölcsön végett jött, mert $4\frac{3}{4}$ perczentes pénzt ígérték neki s hol van olyan uri ember Magyarország területén, a ki a 4 és $\frac{3}{4}$ perczentes pénzt föl ne vegye, még ha nincs is rá szüksége? Hát még a kinek mindig szüksége van rá, mint Buksy Gida urnak?

Egy hirlapi hirdetés tette figyelmessé Buksy Gidát, rövid, de velős pár sor, melyben valami névtelen jóakarója a magyar földbirtokos osztálynak 4 és $\frac{3}{4}$ perczentes pénzt kínál harmincz évi törlesztésre, a 4 és $\frac{3}{4}$ perczentbe beleértve kamatot és tőketörlesztést együtt.

— Tyü, az áldóját! — kiáltott föl Buksy Gida — ez már aztán beszéd!

Ez kell neki. Négy és háromnegyed perczent! S nagy örömeben összeütötte még a bokáját is és a szemei csak úgy nevettek:

— No, Háj Fülöp, kiteszszük a szürét, öreg, nem szorulunk már a segítségére, — gondolta magában, kifeszítve széles mellét s félrevágva még a kalapját is.

Csodálatosnál csodálatosabb gondolatok keringtek fejében össze-vissza mindenféle nagy ebédekről, őzpecsenyékkel, szarvasgombákkal, pezsgővel, uj selyemruhákról az asszony és Vilma számára, uj lovakról, almásszürkékről és vasderesekről, hires agarakról, a kik elnyerik a billikomot, egy szóval mindazokról a szép és dicső dolgokról, melyeket a

négy és háromnegyed perczentes kölcsönpénzen megszerezhetni.

Ezek a vidám gondolatok oly ragyogó szint árasztottak a jókedvü uri ember pirospozsgás arczára, hogy mikor hazatért a kaszinóból, felesége azt hitte, valahol beboroztak az urak, a mi nem lett volna rendkívüli eset az ugaros-karádi kölcsönös barátság és vendégszeretet mellett.

De ezuttal borról szó sem lehetett, csak afféle szellemi részegség volt, a mi Buksy Gidának a fejét megszállta.

— Nem kell busulni, Miczi lelkem, lesz pénz, mint a pelyva! — kiáltott már az ajtóból.

S kihuzta kabátja belső zsebéből az ujságot, kiterítette felesége előtt s oda mutatott a kérdéses hirdetésre, a hol a $4\frac{3}{4}$ perczentes pénzt kínálják.

Ő nagysága előkereste a pápaszemét, a mit végre valamelyik asztalfiókban megtaláltak, akkor elolvasta a nevezetes hirdetést s maga is helyeslőleg bólintott fejével.

— Csak meg ne csaljanak, — tette utána mégis óvatosan.

— Már hogy csalnának meg? — viszonzá a férje; — hiszen van az embernek esze.

Ő nagysága ugyan azt hiszi, hogy valami nagyon sok nincs s legjobban szeretné, ha ő maga is fölmehetne; de szegény Petheőné halálán van s ilyenkor talán még sem illenék, hogy mind a ketten elmenjenek s egyikök se legyen itt a temetésen.

Megegyeznek tehát abban, hogy csak Gida ur megy föl Budapestre, a mi kevesebbe is kerül. Legalább az álnok férj, a kinek már akkor is az orfeumon és egyéb a dal muzsájának szentelt műintézeteken jár az esze, úgy tettet, mintha kevesebbe kerülne.

A gondos nő ellátja utasításokkal férjét, mint hasonló alkalommal szokta. Aztán következik a kommissziók végtelen hosszú serege. Festeni való selyemruhák, tisztítani való csipkék becsomagoltatnak. Különféle hosszúságu keskeny papiros-szeletek elhelyeztetnek Gida ur zsebeiben. Ő nagysága mind-egyikre rájegyzi: ez a czipő mértéke, ez a Vilma derékbősége, ez az ő nagyságáé, ez a ruha hossza. Mert természetes, hogy ha az ember már Budapestre megy, akkor új ruhák és új czipők nélkül nem jöhet haza.

De még sok más egyéb nélkül sem jöhet, a mi mind föl van írva papirdarabkákra a Buksy Gida ur vastag pénztárczájában. Ezzel hát tisztában volnának; csak a pénz hol van még, a mi mind arra kell?

Hát hol volna? Háj Fülöpnél van, a kitől ki kell még előbb csikarni. De az olcsó és sok pénz reménye olyan önbizalmat önt Buksy Gida urba s oly vakmerő föllépésre bátorítja, hogy a vén uzsorás, a ki nagy psychológus és az emberek arczából meg tudja itélni, kinek lehet, kinek nem kölcsönözni, azt hiszi, hogy Buksy Gida ur váratlanul valami nagy örökséghez jutott vagy isten tudja, mi-féle nagy szerencse érte s azt megy most fölvenni.

Máskép nem bírja magának megmagyarázni Háj Fülöp ezt a szokatlan bátorságot, hogy Buksy Gida ur nem himez-hámoz, mint máskor, hanem egyenesen előáll, hogy:

— Nyolczszáz forint kell!

S olyan nagyurias leereszkedéssel megveregeti az öregnek a vállát, mintha csak azt akarná mondani:

— No szolgám, mégis csak jó ember vagyok úgy-e, hogy hozzád jövök?

— Nyolczszáz forint, az sok pénz, — vakargatja fejét a vén uzsorás.

De amint látja, hogy Buksy Gida urnak egy csepp szándéka sincs kunyorálni, egészen elálmélkodik s minden további szó nélkül kihuzza a pénzt a zsiros bugyellárisából.

Persze, hogy csak hat darab százast. De mikor látja, hogy az Buksy Gida urnak nem elég, keserves sóhajtással még egy ötvenest tesz mellé.

— Az öreg Fülöpnek is tessék egy kis hasznót juttatni belőle — ravaszkodik nyájasan.

Buksy Gida nagylelkűen megadja, a mit kér tőle a vén jebuzeus. Űsse a kő, úgy is ez az utolsó nyeresége.

Másnap már utban van Gida ur Budapest felé és este már a Király-utcza egyik dalcsarnokában váltja föl az egyik száz forintos bankót, a mi örvendetes meglepetést szül a művésznők közt, kik szegénykéek egy kis pezsgőre szomjasak.

S attól fogva egész idő alatt, míg csak Budapesten tartózkodik Buksy Gida ur, az estéket mindig a művészetnek szenteli, oly buzgósággal, hogy néha hajnal felé vetődik haza.

Egész csoport kíséri mindenhová. Ahány Buksy, Tihanyi, Kókay jogászfiu van a fővárosban, az mind vele jár, vele ebédel, vele vacsorál, vele mulat. S a kik az ugaros-karádi rokonságból ide fölszakadtak, a számtisztek a különböző miniszteriumokban, Buksy Pali, Kókay Józsi, Tihanyi Kari, azok is minden este körülveszik, úgy hogy egy egész seregért kell neki minden este belépti díjat és vacsorát fizetni, sőt némely részének még egy-két forintot is adni mert isten uccse nincs egy garasuk sem holnapra.

Csodálatos hatalma van mégis a rokoni szeretetnek s kell valami láthatatlan bűvös összekötő erőnek lenni; mert máskép nem tudhatták meg ezek az ingyenélők, hogy egy rokon itt van a Pannoniában, telt tárczával és telt szivvel, aki örül, ha őket vacsoráltathatja és itathatja.

Csak Rezső nem meri mutatni magát, az a szerencsétlen, a ki elvette egy házmesternek a leányát. Az otthon ül és nem jár a más pénzén orfeumokba és vendéglőkbe mulatni, s két forintot sem kér kölcsön, mert a felesége olyan takarékos asszony, a ki nem tart cselédet, hanem maga főz, maga sepri ki a szobát s minden évben két-háromszáz forintot a takarékpénztárba rakat a férjével.

Buksy Gida ugyan a milyen jószivü rokon,

ezt is ép oly szeretettel ölelné magához, mint a többi, ennek is olyan czuppanó csókot nyomna mind a két orcájára, mint a többinek, ezt is csak úgy etetné, itatná, sőt bizonyára nagyon szívesen összecsókolóznék a feleségével is, a ki csinos kis menyecske; de hát ezek már kiestek a családból s maholnap elszakad köztük és az ugaros-karádiak közt minden rokonsági kapocs.

A többi azonban, a kik nem áldozták föl a rokonsági kapcsot egy csinos képü házmesterleány végett, a többi minden este bejárja a mulatóhelyeket Buksy Gidával s ama zuzmarás, havas este is, mikor Buksy Gida az orfeumba ment, hiven kísérték, mint az jó rokonokhoz illik.

A jogász fiuk szerették volna ugyan, ha Tihanyi Karit lerázhatták volna a nyakukról, mert ilyen kopott ruhájú emberrel nem nagy dicsőség egy társaságban mulatni; de a hű rokon beleakasztotta magát, mint a piócza, Buksy Gidába, nem lehetett azt lerázni, be kellett vinni magukkal.

Jókor jöttek, hogy az egész előadást végig élvezhessék, a betanított kutyákat, a kaucsuk-embert, a japáni akrobatákat s valamennyi énekesnőt. Buksy Gida ur kimeresztette szemeit, nagyokat nevetett a művész-kutyákon, szörnyűködött a japáni akrobaták nyaktörő mutatványain s lelkesen tapsolt az énekesnőknek hatalmas két tenyerével, úgy hogy föltűnt az egész közönségnek, melynek figyelme lassanként reá irányult.

Itt-ott gúnyos mosoly lebbent át az ajkakon; mosolyogtak a jámbor falusi ember lelkesedésén. De a hölgyvilág, az az elegáns, parfümös, ledér hölgyvilág, az az éjjeli lepkesereg, melynek épen az ilyen falusi ártatlanság kell, kíváncsi érdeklődéssel tekintett feléje.

Suttogva terjedt el a hír, hogy dúsgazdag földesur. Valamelyik Buksy fiu kottyantotta ki tréfából egy ismerős hölgynek ebből a félvilági társaságból. Az aztán tovább adta, s nemsokára sovár pillantások és bájos mosolyok egész özöne szállt Buksy Gida felé, ki irulni-pirulni kezdett.

— A biz' isten, reám kacsingatnak — szolt egészen megzavarodva egyik jogász unokaöcscséhez.

No ezt sem hitte volna soha. Hát még azt, hogy holnap egy csomó szerelmes levelet kap gyöngéd kezektől? Érzékeny szivek nyilatkozatát, melyek a dúsgazdag földesurért dobognak. Hja, kérem, a szerelem nem törődik a külsővel, hogy szürke-e, elhizott-e valaki, hanem csak a belsőt nézi, a mi a zsebben van.

Eleinte a mindenfelől reá irányuló pillantások közt lesüti szemeit Buksy Gida ur; hanem aztán bátrabb lesz s körüljártatja tekintetét a páholyokon.

Nini, az ott Tihanyi Dezső két másik fiatal gavallérral. Most jöhettek nem rég, mert az előbb még nem látta Gida ur.

— Szervusz, Dezső, — integet feléje.

De az nem veszi észre. Hogy is venné észre,

mikor két olyan előkelő gavallér társaságában van, mint a híres Pelikán Tibor és Hársfalvy Iván gróf?

De Buksy Gida ur egészen más okot gondol:

— Restelli előttem, hogy itt találom ilyenkor, mikor tegnapelőtt halt meg feleségének a nagynénje. Hát biz az nem is illik. Ha már a temetésre nem ment el, multságba még sem kellene járni.

Persze hogy nem kellett volna, ha Pelikán Tibor nem hitta volna. De ma egy kedves kis chansonette énekesnő lép föl először, a kit Pelikán Tibor magas pártfogása alá vett. Kedves kis filigrán jószág, valóságos baba, olyan iczi-piczi kezecskékkel, lábacskákkal.

— Kurta szoknyában fog fellépni, olyan lesz, mint valami kis iskolás leányka — magyarázta Pelikán Tibor. — Azt tanácsoltam neki, hogy könyvestáskát akasszon a nyakába.

Az eszme tetszett Tihanyi Dezsőnek. Kurta szoknyában, könyves táskával, az érdekes lesz.

— Francia chansonetteket fog énekelni, — folytatta Pelikán Tibor. — Hangja nincs, de minden mozdulata olyan sikkes, olyan . . . nem tudom, hogy mondjam . . . nagyszerű! Most jött Párisból, a hol egy kis kéjkiránduláson volt, mert nem francia, ide való, a Terézvárosba, a szülei most is élnek. Afféle erényes polgár-család. Na, képzelem, milyen örömük telik benne.

A másik két gavallér nevet rajta. Szeretnék látni itt a papát, meg a mamát.

— Magam is szeretném, — viszonzá Pelikán Tibor. — De úgy kell a zsugori pohos bugrisoknak. Gazdagok, még sem akartak semmit adni a leányuknak, hanem erőnek-erejével azt akarták, menjen vissza a férjéhez, a kitől megszökött. Most aztán nagy a rémület az egész családban. Három nap óta szaladoznak a rokonok a főkapitány nyakára, hogy tiltsa el a föllépést. No csak az kellene még. Micsoda jogon merészlik akadályozni a kicsikét művészi pályáján? Megmondtam a főkapitánynak. Csak arra kért, hogy a kicsike ne lépjen föl a saját neve alatt. Van is eszében? Ki az ördögnek kellene olyan toprongyos burger név? Blanche Angot lesz a neve a szinpadon. Én kereszteltem így. Tetszik?

Mind a két gavallérnak tetszik. Blanche Angot nagyon szép név.

— Bemutathatnál minket neki — szól Tihanyi Dezső, a ki ma szokatlan jó kedvében van, mert a Petheő Lászlóné-féle örökség épen jókor jött.

Már nagyon a végét járta a derék gavallér. Csunyául ellene fordult a szerencse a kártyában is, a börzén is. Talán ki sem tudta volna már fizetni a differenciákat.

A renoméja is nagyon alászállt az előkelő világban. Észrevehette a kaszinóban, hogy kerülik. Ez a fiatal Hársfalvy Iván gróf, a ki ma együtt mulat vele, néhány nap előtt nem akart vele végigmenni az utcán s az alatt az ürügy alatt, hogy sürgős dolga van, bérkocsiba ült és tovább sietett.

Lépten-nyomon érezhette, hogy süllyed. Nagy szorultságában váltók aláírására kellett kérni néhány gavallér barátját. Egy része megtagadta, a másik rész savanyu arczczal megtette ugyan, de azóta nagyon kezdtek visszahuzódni tőle.

Füle hallatára történt, jól hallotta, hogy a másik szobában egy idősb koru mágnás kérdezte a másiktól:

— Miféle ember az a Tihanyi Dezső? Olyan gyanus exisztenciának látszik.

Mire a másik mágnás csak kicsinylő vállvonítással felelt.

S Tihanyi Dezső nem mert elégtételt kérni tőlük, hanem úgy tett, mintha semmit sem hallott volna s magába fojtotta a haragot, mely büszke szivét mardosta.

Az örökség igazán jókor jön. Ma már érezhette hatását. Az ilyen dolognak hire fut azonnal, főkép ha az ember maga igyekszik terjeszteni. A számok aztán gyorsan nőnek, mert a számoknak az a természetök, mihelyt egyszer emberi ajkakra kerültek s este a kaszinóban már háromszázezer forintos örökségről beszéltek, a jövő héten pedig föl fog szaporodni ötszázezerre.

Még Pelikán Tibor is, a ki nagy emberismerő, úgy vélekedik, hogy nagyon szép örökség lehet, mert Tihanyi Dezső, a ki rendesen oly komor, most mintha ki volna cserélve, dudolva megy le a lép-

csőn s ismeretséget keres a szinfalak közt, a hol eddig soha sem látták.

Blanche kisasszony öltözködik s az uraknak egy kissé várni kell. Azalatt Pelikán Tibor, a ki mindenkivel ismerős a művészvilágban, bemutatja Tihanyi Dezső barátját egy pár csinos kis művésznőnek, a kik nem énekelnek ugyan, tánczolni sem tánczolnak, hanem az élő képekben mint antik görög szobrok nagy hatással szerepelnek.

— És szivesen segítenek neked az örökségen tudadni — jegyzi meg Pelikán Tibor.

A mire négy gyöngéd kacsó fogja be egyszerre a rágalmozó gavallér száját.

Eközben Blanche kisasszony annyira mennyire felöltözött s kegyeskedett színe elé bocsátani az urakat.

Pelikán Tibor bemutatta két barátját. De egyszerre csak hangos kaczagás tört ki a Blanche kisasszony ajkain s Tihanyi Dezső is elneveti magát:

— Hát maga az?

— Persze, hogy én vagyok, látja — kaczag a művésznő.

S kisleányos kurta szoknyájában körül perdül Tihanyi Dezső előtt:

— Látja, hogy megfiatalodtam? De maga ugyan nem fiatalodik. Milyen ránczos lett a homloka s itt a halántékán már ősz hajszálak is látszanak. No magának sem valami nagyon ütött be a házasság.

— Hátha én is kirándulást tennék Velenczébe, Párisba? — veti oda Tihanyi Dezső.

— Velem ugyan nem — rázza fejét Blanche, a kit azelőtt Dankó Árpádnénak hittak. — Megelé-
geltem magukat ugaros-karádiakat valamennyiöket.

— A képviselőnket is beleértve? — kérdezte Tihanyi fanyar mosolylyal.

— Azt még leginkább. Megszökött tőlem a gyáva. Attól félt, hogy majd egyszer sarokba szorítom s s feleségül kell vennie, a mit, isten bizony, meg is tettem volna. De látja, nincs szerencsém, azért adtam magamat a művészetre.

— Gratulálok. Ennyi tehetséggel biztos a fényes siker.

A kis patikáriusné összehuzta szemöldökeit:

— Ne gratuláljon előre. Nagyon félek. Papa és mama ki akarnak fütyültetni, hogy elvegyék a kedvemet a művészettől.

Most bele szólt Pelikán Tibor is, a nagylelkű pártfogó.

— Ne féljen, aranyos. Elhelyeztem az embe-
reimet mindenfelé. Olyan tapsolást fognak végbe-
vinni, hogy csak úgy rengenek bele a falak.

A művésznő félig megnyugtatta szólt:

— Jó, jó. De már most menjenek a helyökre. Mindjárt rám következik a sor.

A három gavallér visszament a páholyba s pár percz mulva csakugyan kilépett a szinpadra a kis leány könyves táskájával, kurta ruhácskájával.

Alig lépett ki, a három gavallér egyszerre elkezdett tapsolni s arra a helyiség minden részéből hatalmas tenyerek összecsapkodása felelt visszhang gyanánt s teljesen elnémította az egy-két helyütt fölhangzó püsszegést. Az ellenség tájékozatlan volt, a Pelikán Tibor tapsonczai pedig jól szervezve, kitűnő összhangban működtek.

Blanche kisasszony kecsesen meghajtotta magát s elkezdett énekelni, gyöngé, hamis hangon, de kitűnő temperamentummal, a hogy művész nyelven mondani szokták, oly élénk gesztikulációval, hogy a műértő gavalléroknak a páholyokban gyönyörűség volt nézni.

Mindenfelé mozgás, suttogás támadt a közönség sorai közt. Egyes hangok a Tihanyi Dezsőék páholyának közelében is hallatszottak, meg lehetett érteni:

— Szégyen! Gyalázat!

Pelikán Tibor büszkén tekintett végig a zugoló polgárnépségen s csak a couplet végét várta! hogy jelt adjon az övéinek, törjön ki újra a tapsvihar.

— Ejnye — szólalt meg most Buksy Gida, nagyot bámulva — isten engem, ez a franczia kis lyány a mi patikusnénk.

A jogász fiuk is reá ismertek.

— Az bizony. Tapsoljunk neki.

— Abba hagyjátok, veszett adta kölykei! — támadt rájuk Buksy Gida ur. — Csak nem fogjuk

még dicsőíteni ezt a semmirevaló asszonyt, a ki ott hagyta a derék, becsületes urát?

Az egész Ugaros-Karád becsülete forgott szóban s azt nem engedheti Buksy Gida.

Ekkor egyszerre püsszegés hangzott a terem különböző oldalairól. Előbb gyöngébben, mintegy próbálkozva, aztán erősebben, úgy, hogy egészen elfojtotta a Blanche kisasszony énekét.

Pelikán Tibor és két barátja ellenben fölállt a páholyban s úgy tapsolt tüntetően. Mire zajos tapsolás támadt. De a püsszegést, melybe most már éles füttyök is vegyültek, nem bírta elfojtani.

Buksy Gida is a püsszegők közé állt s arra az egész gárdája, a Buksy, Tihanyi, Kókay-had, a számtisztek és jogász-gyerekek rettenetes püsszegést és füttyölést visznek végbe. A jogász fiuknak úgyis mindegy, akár tapsolnak, akár füttyölnek, csak heccz legyen; Pali, Kari, Józsi pedig a Gida bácsi kedvéért meg egy jó vacsoráért kifüttyülnék magát Pattit is.

A Buksyék példája buzdítólag hatott. A tereztvárosi polgárság vérszemet kap s szembe száll a nemzeti kaszinó fiatal és öreg gavallérjaival. A demokrácia legyüri az arisztokráciát. A fül-siketítő zajban a püsszegők és füttyülők elnyomják a tapsolókat.

Blanche kisasszony a kurta szoknyácskában s a könyvestáskával kétségbeesetten áll ott a szinpadon s szája görbülése mutatja, hogy mindjárt el-

pityeredik. Hogy énekét tovább folytathassa, arról szó sem lehet.

Segítséget keresve fordítja szemeit pártfogóinak páholyára. Azok el is követnek mindent, a mi emberileg kitelik tőlük, de hiába. Ezzel a tomboló sokasággal nem bírják ki a versenyt. Hiveik lan-
kadnak, a taps fogy.

Bármerre tekint, mindenünnen ellenséges pizszegés riasztja vissza. Látja a vetélytársnők gúnyos mosolyát. Az igazgató kezeit tördeli s boszus pillantásokat vet reá a színpalak közül. És végül megpillantja a nagy közönség közt a Buksy Gida kövér, piros arczát, a ki úgy látszik, mintha vezére volna ennek az egész tüntetésnek. Tehát Ugaros-Karád? Még itt is üldözi Ugaros-Karád? Jaj, ha most tigris lehetne és darabokra téphetné őket!

De hiába akarna tigris lenni, ez a metamorfózis nem megy oly könnyen és mérgében nem tehet egyebet, csak sir s szégyenkezve elkotródik a színpadról.

Már akkor lent várta a három gavallér. Vigasztalni próbálják. Pelikán Tibor megígéri, hogy holnap olyan tapsoncz hadat hoz ide, hogy kiszorítják az egész Terézvárost s mukkanni sem mer senki.

De a menyecske dühös és nem ad semmit a Pelikán Tibor ígéreteire.

— Ma is azt mondta, aztán ihol ni. Hagyjának nekem békét

— De édesem — iparkodik kiengesztelni Peli-
kán Tibor.

— Nem vagyok a maga édesé, — felelt az
ingerülten.

S földhöz vágja a könyves táskát, rátapos a
virágokra, melyekkel a híres gavallér kedveskedett.

— Haza megyek a mamához meg a papá-
hoz! — kiáltja pityeregve.

VI.

Elemér fölkeresi Tihanyi Dezsőt.

Mikor ama zajos orfeumi este után, melyet
még egy kis kártyázás követett a kaszinóban, úgy
két óra tájban hazatért Tihanyi Dezső, egy név-
jegyet adott át inasa azzal a megjegyzéssel, hogy
ez az ur már kétszer járt itt az este s holnap
reggel újra eljön, mert okvetlen beszélnie kell a
nagyságos urral.

Tihanyi Dezső rátekint a névjegyre: Kókay
Elemér. S abban a pillanatban hideg borzongás
futott át a hátán, mintha a halál ujjának fagyos
érintését érezné. Amugy is sápadt arcza még sá-
padtabbá vált s lábai tántorogtak.

Egy gondolat villant át agyán s elsötétült
minden egyébb ott, csak ez az egy maradt meg:
most már mindennek vége!

De a szolgálta előtt igyekezett nyugalmat szin-

lenni s iparkodott hangját megerősíteni, hogy ne remegjen az.

— Ha reggel korán találna jönni az az úr, költés föl, hogy beszélhessek vele.

Mikor azonban hálósobájában egyedül maradt, a végső elcsüggedés és kétségbeesés gondolata újra visszatért. Mindennek vége!

És most, mikor sorsa jobbra fordult volna, mikor egy nagy örökség előtt áll s a szerencse boldog isten-asszonya, a mint az ennek a szeszélyes istennőnek szokása, nyájas arcát fordítja feléje minden dolgában. Másfélezer forintot nyert a kártyán egy óra alatt; Csomortányi Dénes pedig arról értesítette, hogy egy képviselői hely legközelebb megüresedik. Biztos kerület s támogatni fogják.

És most kellett beütni a villámcsapásnak? Most kell elbuknia gyalázatosan, nyomorultul?

Megfordul elméjében az a gondolat is, hogy talán a reggelt sem várja be. Minek várná be? Jobb mennél előbb menekülni. Ha Elemér eljön, már csak hült testét fogja itt találni, átlőtt koponyával.

Előkeresi revolverét s megnézegeti. Benne van mind a hat töltés.

Leteszi maga elé az éjjeli szekrényre s félig levetkőzve föl és alá járkál a szobában, szemeit folyvást a revolverre szögezve. Csak föl kell venni, csak megnyomni a ravaszt s egy golyó egyszerre véget vet minden kinlódásnak. Hiszen más vége úgy sem lehet.

Néha-néha megáll a revolver előtt. Hát miért nem nyul hozzá? Miért haboz mégis? Hiszen készen lehetett rá. Minden pillanatban bekövetkezhetett ez az eset. Két év óta hordja zsebében a töltött revolvvert; utcán, társaságban, mindig készen arra, hogy egyszer homlokára nyomja.

Oly nyomorult volt ez az élet, hogy igazán nem volt érdemes idáig sem hurczolni. Mi hasznát vette ennek a gazdag házasságnak? Csak oly zaklatottság közt folyt az élete, mint azelőtt. Szenzálokkal, uzsorásokkal alkudozni szüntelen, váltókat irni, giránsokat keresni, kunyorálni, szégyenkezni, komiszkodni és végül belekeveredni abba az örvénybe, a hol minden elvész, becsülete, élete.

Ez az a boldogság, a mit teremtett magának, a miért úgy esengett, a mi után éveken át oly lélekszakadva futott. Hitvány, gyötrelmes élet tele hazugsággal, becstelenséggel.

A vége teljesen illik a kezdetéhez. Választhat a börtön vagy a halál közt.

Sokáig járt föl és alá lázas, vad felindulásában, csak egy szót ismételve szüntelen:

— Vége, vége!

Aztán leroskadt egy székre, lihegve, fáradtan, mintha mértföldeket járt volna. Olyan zsibbadt lett egész teste, olyan fásult lelke.

Végre a reménynek egy sugára világított át a sötétségen. Hátha hiába való ez az egész ijedség? Hátha Elemér nem azért jött, a miért ő úgy remeg?

Ki tudja, milyen ártatlan szándék hozta ide? Bizonyára nem jöhetett ellenséges indulattal, mert akkor nem kereste volna föl őt kétszer is.

Nem, nem, ez oktalan remegés, nincs semmi oka kétségbeesni. Elemér nem tudhat semmit. Honnan tudhatná? Háj Fülöpnek van esze, hogy nem szól. Főkép most, mikor tudja, hogy Tihanyi Dezsőék dus örökséghez jutnak.

Lassanként lecsillapul a Tihanyi Dezső lázas izgatottsága, legalább annyira-mennyire. Lefekszik. Aludni próbál. De hiába, nem jön álom szemeire. Szörnyü aggodalma meg-megujul s az éji sötétség még ijesztőbb rémképeket hoz szemei elé. Veríték gyöngyözik homlokán, egész teste tüzes, mint a lázbetegé s így vergődik egész reggelig.

Szokása ellenére korán fölkel és várja Elemért. Igyekszik nyugalmat erőszakolni magára, de kezei reszketnek s minden idege lázasan kifeszül. A revolvert zsebébe teszi, kéznél legyen.

Inasa belép s jelenti, hogy a tegnapi ur itt van.

— Ereszd be — szól Tihanyi Dezső.

De nem megy elejébe. Lábai mintha a földhöz ragadtak volna, mozdulatlan áll a szoba közepén, sápadtan, némán.

Elemér belépett. Az ő arcza is sápadt volt, nagyon sápadt; nyaka selyem kendővel körültekergetve, mert sebe nem hegedt be még akkor sem teljesen. De mindjárt látszott az első pillanatban,

hogy ellenséges szándék nem vezeti. Kezét nyujtva közeledett Tihanyi Dezső felé.

Dezső föllélegzett s ideges mozdulattal, csaknem görcsösen szorította meg a feléje nyujtott baráti kezét.

Néhány szót váltottak egészen közönyös tárgyokról. Dezső kérdezősködött az otthon lévőkről; Elemér felelt pár szóval, aztán elhallgatott. Látszott, mily zavarban van, hogyan kezdje, a mit mondani akar.

Tihanyi Dezső is elhallgatott. Komor, fürkésző pillantással szögezte szemeit Elemérre s a világban jártas férfi hideg nyugalomával várta, mit fog mondani.

Elemér habozott, akadozott, barátságukra hivatkozott.

— Tudod, hogy kész vagyok érted áldozatokra is.

— Tudom — viszonzá Tihanyi azzal a nyugalommal, — mely imponálni akart.

Elemér újra elakadt.

— Szeretném rendbe hozni a dolgaidat, ha bizol bennem — szólt némi szünet mulva.

Dezső nem vette le fürkésző szemeit barátjáról:

— Beszélj világosabban, kérlek.

Szomoru, komoly hangon felelt Elemér:

— Azt hiszem, megértesz így is.

— Jó, hát tegyük föl, hogy megértelek —

viszonzá Dezső — de rendbe fogom hozni a dolgaimat magam, bizd csak reám. Nem foglak megkárosítani. Köszönöm, hogy eljöttél.

Egy ideig ismét elhallgattak mind a ketten. Elemér szólalt meg előbb.

— Lesz rá pénzed?

— Tudod, hogy Petheőné meghalt. Olga örökölt utána.

— Petheőné végrendeletet csinált s mindenét a férjére hagyta.

Mint a vadállat ordított föl Tihanyi Dezső:

— Akkor elvesztem.

Elemér barátjának vállára tette a kezét:

— Én megmentelek.

— Mi hasznod belőle? — kérdezte komoran Dezső. — Miért akarsz te megmenteni egy embert, a ki visszaélt barátságoddal? Miért nem hagyod sorsára, hadd vesszen el? Nem jobb az úgy neked?

— Ne kérdezd, hogy miért; tedd azt, a mit mondok. Ird össze minden adósságodat. Aztán adjatok nekem teljes fölhatalmazást, te és feleséged, hogy ügyeiteket rendezzem s te megígéred, hogy ezentul józanul és takarékosan fogsz élni.

Keserü kaczagással válaszolt Dezső:

— Hát ér még valamit az én szavam?

— Nekem igen, — viszonzá Elemér. — Hiszem, hogy te csak eltévedtél s nekem, a ki rokonod és barátod vagyok, kötelességem visszavezetni téged a becsület utjára.

Mélyen megindulva tekintett Tihanyi Dezső a gyámoltalan ideálistára, e lusta, álmodozó emberre, kit annyiszor kigunyolt, annyiszor kizsákmányolt, s ki oly magasan állt most fölötte, oly szilárdan és nyugodtan, hogy Dezső csaknem kezét szerette volna megcsókolni.

Valami nemesebb érzés lobbant föl a romlásnak indult ember szívében. Valami belső szózat arra unszolta: ragadd meg a mentő kezét, fordulj vissza, még talán megmenthetni valamit a vagyon romjaiból. Keze remegve nyult ki:

— Hát mindazok után, a mik történtek, te még barátom maradhatsz?

— Az vagyok, Dezső.

— Mikor elraboltam tőled a leányt, a kit szerettél s a kit szeretsz még most is. Ne tagadd, tudom, hogy szereted. És most kezedben tartod sorsodat. Nálad van a nyolczezer forintos váltó Háj Fülöptől. Azért jöttél. Igaz?

Elemér némán intett fejével, hogy igaz. Aztán kihuzta zsebéből a váltót s apró darabokra tépte.

— Nincs okod többé aggódni. Ez a váltó most már nem létezik.

Mélyen lehajtott fejjel némán állt Dezső. A büszke gavallér a porig volt lealázva. Csak hosszabb szünet után birt szóhoz jutni:

— Ha így ismertelek volna, Elemér, sok dolog máskép történt volna. De már azon változtatni nem lehet. Irasd meg valami ügyvéddel azt a fölhatál-

mazást és jöjj el hozzám ma este. Vagy fölkereslek lakásodon. Melyik fogadóba szálltál?

Elemér megnevezte a fogadót.

— Jó, hát este hétkor — szólta Dezső.

Elemér kezet nyujtott s Dezső hosszasan tartotta kezébe szorítva barátja kezét. Valamit akart mondani; de aztán még sem szólt, csak erősen megszorította az Elemér kezét.

Ismeretlen ellágyulás vett rajta erőt s Elemér távozása után csüggedten ereszkedett le egy székre.

Ugy érezte, hogy ez az utolsó kézszorítás volt köztük. Elemér elfelejtheti, a mi történt, ő soha el nem felejtheti. Soha többé szeme közé nem tudna nézni ennek a nagylelkű embernek, ő, a hitvány váltóhamisító. Nem, ők többé nem találkozhatnak.

Ujra visszatértek agyába a sötét öngyilkos gondolatok. Nincs menekülés, nincs semerre. A hamis váltót széttépte Elemér; de ez nem az egyetlen. Még van egész csomó a felesége nevére. Bevallja hát Olga előtt is gyalázatát.

Ha egy kis szerencséje lett volna a börzén, mindezt elintézhette volna. Most, hogy elestek az örökségtől, Háj Fülöp nem fog tovább várni s ha egyszer megindul a lavina, az mindegyre nő legördültében, míg csak őt el nem temeti.

Ha ezzel a szégyennel, mely most már kitárva áll Elemér előtt és nemsokára Olga előtt is, ha ezzel tovább birna is élni, mily nyomorult élet lehetne

az? Szegényül, elaljasodva, kinosan tengődve. Annál jobb a halál.

Mi maradna még föl a vagyonnak romjaiból? Próbálja magában összeszámítani adósságainak halmazát. Hiába, nincs menekülés. Minden eluszik, minden az utolsó talpalatnyi földig. Talán még elég sem lesz.

Abba hagyja a számítást. Fölösleges. Ezt az életet eljátszotta. És mily hitvány módon játszotta el? Mit akar még? Olga utálattal fog elfordulni tőle, ismerősei megvetik, talán a hamis váltóknak hire is fog futni. A börtönt már elkerüli, de a szégyent hogy kerüli el?

Ki akar szökni külföldre, mint a közönséges tolvajok és sikkasztó pénztárnokok? Egy pillanatig föltámad az élet ösztöne a kétségbeesett emberben. Hátha elválnék a feleségétől, hogy Elemér nőül vehesse? Tizezer forint, huszezer forint, nem volna drága a szerelmes embernek. Abból meg lehetne élni egy darabig, azalatt a szerencse megfordulhatna.

De kiveti fejéből ez aljas gondolatot. Nem, nem akar több alávalóságot. Elég, a mibe idáig keveredett.

Keze a revolvert tapogatja zsebében. Nincs más menekvés, csak az az egy. Az a golyó mindent elintéz. Olgát is fölszabadítja, újra férjhez mehet, boldog lehet.

Igen, igen, ha maradt még egy szikrányi becsület benne, ezt az eszközt kell választania, úgy

érzi Tihanyi Dezső. Mintegy kiengesztelés lesz ez mindazért, a mit elkövetett. S valami nemes gondolat is vegyül a zord elhatározásba: Olgát megszabadítja vele.

Percről-perczre jobban megérlelődik benne az elhatározás és mennél inkább megerősödik, annál inkább érzi, hogy tisztul lelke a sok salaktól, mely reá tapadt.

Leül és levelet akar írni Olgának. El akar bucsuzni tőle. De nem tudja, mit írjon. Tíz levélbe is bele kezd, mind összetépi.

Nem talál szavakat. Minden, a mit leír, úgy tűnik föl előtte, mint megannyi utálatos képmutatás. Érti, hogy nem kapcsolja őt e nőhöz semmi, csak a pénz. Hajdan talán egyébért is szerette, de az az érzés rég elpárolgott. Mit írjon neki? Minek írjon?

De van még egy gondolat, a mi lelkét nyomja. Van valami, a mit el kell végeznie ez életben, mielőtt itt hagyja. Egy leányt kell még egyszer látnia, kinek képe egy idő óta oly gyakran merül föl lelkében.

Tudja, hogy Csaby Elekék ide költöztek a fővárosba. Tudja lakásukat, de eddig sohasem merte őket fölkeresni. Most még egyszer vágyik látni Margitot, még egyszer beszélni vele, bocsánatát kérni, midőn oda megy, ahonnan nincs visszatérés.

Déltájban kiment hazulról. Nem ült kocsiba, mint máskor szokott, gyalog ment át a lánczhidon Budára, a hol Csabyék laktak, valami távol eső

utczácskában, hol olcsó lakásokat kaphatnak szegény kis hivatalnokok.

Olyan időt választott, a mikor Elek még a hivatalban van s nem találkozhatnak; de elkészült arra is, hogy ha találkozik vele. Az idő megenyhítette a bős ember haragját. Talán ha ma találkoznak, nem fognak már mint ellenségek szembeállni. De ha az idő nem engesztelte ki Csaby Elek elkeseredett szívét, ám törjön ki haragja, Tihanyi Dezső ma már mindent elvisel.

Belépett a kis, alacsony házba. A gyors járástól, az izgatottságtól és a hidegtől sápadt arcza egészen kipirult s szive minden blazirtsága mellett is erősen dobogott. A régi Tihanyi Dezső állt a leány előtt, a mint a szegényes lakás küszöbén átlépett, a régi délczeg, büszke Tihanyi Dezső. De Csaby Margit nem a régi viruló szép leány volt, hanem egy meggörnyedt, beteges, sápadt alak, a kiről egészen eltűnt a régi szépség nyoma.

— Megváltoztam, úgy-e? — szólt a leány, a mint látta, hogy Tihanyi Dezső megdöbbenve megáll a küszöbön.

Dezső nem felelt. Szótlan, komoran, földre süttöt szemekkel állt ott egy pillanatig.

A leány minden harag nélkül nyujtotta feléje kezét:

— Én mindig vártam, hogy egyszer el fog jönni, Dezső. Apa nincs itthon, csak egy óra mulva jön haza a hivatalból. De megvárja, úgy-e?

— Nem, Margit, nem várhatom meg — szólt Dezső — én jobban szeretem, hogy egyedül találom.

— No egyedül épen nem — mosolygott Margit s az a mosoly kissé földérite halvány, beteges arcját.

A két kis leányra mutatott, a kik ott bábusztak a sarokban s az idegen urtól úgy megijedtek, hogy mukkanni sem mertek szegénykéik.

— Ezek nem emlékeznek magára — mentette Margit — nagyon kicsikék voltak, midőn Ugaros-Karádról eljöttünk. Ilonka megnőtt, de nem mutathatom be, mert ép most ment el az iskolába. A fiuk is.

A két kis leány a Margit hívó szavára még mindig félénken ugyan és tartózkodva, de közelebb jött s odasimultak Margithoz, mintha az édes anyjok volna.

— Látja, milyen jó, hogy ha egy nagy leány van otthon, a ki már nem kell senkinek, — szólt mosolygva Margit.

De Tihanyi Dezsőnek valami átnyilalt a fásult szivén. Eszébe jutott, mily gyönyörű büszke leány volt ez még pár év előtt.

— Apának is nagyon jó, hogy itt vagyok, — folytatta a leány. — Igazán nem tudom, hogy mit csinálna nélkülem. Látja Dezső, egy kissé leszállt a sorsunk. Mikor elmentünk Ugaros-Karádról, apa bérelni próbált nagyobb birtokot, de nem volt szerencsénk, sokat vesztettünk. Most itt kapott apa egy

kis hivatalt. De miért panaszkodnánk? Megvan a mindennapi kenyerünk és hány ember van, a kinek nincs meg az! Látja, még fényüzést is folytatunk.

S az ablakok közt álló virágcserepekre mutatott.

A nyugodt hang jól esett Tihanyi Dezsőnek s lázas izgatottsága csillapult. Ugy érezte, mintha valami tiszta, nemes levegő töltené be e kis lakást, s mintha az a levegő behatolna az ő lelkébe is. A két kis leány, kik néniökhöz simulva, ölébe hajtották szőke fejüket, a virágok az ablakban, a tiszta fehér függönyök, minden mély benyomást tett e pillanatban Dezső lelkére s a vad keserűség, mely benne kavargott, valami csöndes szomorúságnak engedett helyet.

— Megbocsátott nekem, Margit? — kérdezte halkán.

— Mit kellett volna megbocsátanom? — szolt Margit szeliden, csöndesen. — Hisz nem vétett nekem soha, Dezső.

Csak egy elfojtott sóhajból állt a Tihanyi Dezső felelete, aztán fölállt.

— Már megy? — szolt Margit.

— Mennem kell, — viszonzá Dezső. — Csak látni kívántam, Margit, mert nem tudom . . .

Nem merte kimondani, a mire gondolt s félbeszakította szavait.

— Isten áldja meg, Margit.

Hangja elfult. Lehajolt, hogy megcsókolja a leánynak a kezét, de az hirtelen visszavonta.

— Mit gondol? Csak nem fog nekem kezét csókolni?

Nevetéssel palástolta a leány megzavarodását s kissé elpirult.

— Csókolom Olgát. Mondja meg neki, hogy szeretném látni s hogy szivemből örülök boldogságukon.

Egy pillanatig azt hitte Dezső, hogy guny az, a mit mond. Az ő boldogságuk? Gyönyörű boldogság! De Margit arcza oly őszinte volt, szemei oly tiszták és jóakarók. Dezső még egyszer megszorította a leány kezét s a következő perczben már kint járt az utczán, a hóban.

Hideg, éles szél vágott arczába s szemei közé hordta a háztetőkről lefujt finom apró havat. De alig érezte. Gondolatai másutt jártak, messze szülőföldjén. Mintha zöld mezőket látott volna maga előtt elterülni a rideg házsorok helyén, mintha ákácztvirágok illatát érezné a hideg téli szélben. Mintha látná, hogy kocsikáznak ki az erdőre, a hol lombos tölgyfák alatt tánczolnak a gyepen s a madarak éneke vegyül a falusi majális vidám zajába.

S eszébe jut az az este, mikor Csaby Margittal oly sokáig tánczolt s mikor egyszer az a gondolat villant át fején: ez a leány volna igazán neki való, ezt tudná igazán szeretni, ezzel lenne igazán boldog.

Es a mint most eszébe jut, éles nyilalást érez szívében. Milyen őrült volt, hogy a gazdagság után szaladozott! Ha újra kezdhetné az életet? De mivel? Annak már vége.

És mégis valami mintha nógatná: hátha még lehet? Valami rongyos kis hivatal talán neki is jutna. Mások is megélnék belőle; hátha ő is? Elválnék Olgától, elvinné ezt a leányt, a ki már hozzá szokott a szegénységhez, élnének elfelejtve, összehúzódva.

De visszariad ettől a gondolattól s hideg borzongás fut át hátán. Hát aztán boldogság volna ez? A napról-napra való nyomoruság egy beteges, megcsunyult nővel, a ki iránt csak szánalmat érez, aztán a multak mardosó emléke, mindaz, a mit soha elfelejteni nem lehet.

Egész testében fázik, be egészen szive közepéig. Olyan erőtlen és eltompult lett. Bezzeg hajdan milyen hidegeket kiállt egész nap hóban, fagyban, vadászatokon. Hátha még egyszer próbálná? Ha visszatérne Ugaros-Karádra?

A régi dacz újra emelkedik lelkében, de rögtön le is hanyatlik. Olyan életet éljen, mint Aba Géza vagy Tinódy Zsiga? élősködjék a rokonok kegyelem-kenyerén? Hisz Boko Gyuri is elélősködik köztük, a ki bankócsinálásért volt bezárva, nem rugják ki, nem taszítják ki. De Tihanyi Dezső nem élhet a mardosó szégyennel a lelkében.

Este hét órakor hiába várta őt Elemér. Nyolcz

óra is elmúlt, Tihanyi Dezső még sem jött. Kilencz órakor már nem győzte tovább várni Elemér, nyugtalan lett s elindult, hogy fölkeresi Dezsőt otthon.

A ház előtt nagy tolongás volt, alig tudott bejutni a kapun. A lépcsőn is embereket látott, hogy jönnek-mennek. Az első emeleten egy rendőr megállította:

— Hová tetszik?

— Tihanyi Dezső urhoz, — válaszolt Elemér.

— Nem szabad, kérem, — tolta vissza a rendőr.

— Miért? — csodálkozott Elemér.

— Mert a kapitány ur nem engedi. De tessék egy kicsit várni, mindjárt kijönnek a szobából az urak.

— Elfogták Tihanyit? — kérdezte rémülten Elemér.

— Agyonlőtte magát.

VII.

Hogyan végződött a Buksy Gida ur pénzügyi művelete.

Az orfeumban aratott diadal után, melyet természetesen még nagy áldomásivás követett, későn kelt föl Buksy Gida ur; de oly későn nem kelhetett, hogy egy pár jogász-fiu a familiából, a kiknek tudvalevőleg semmi dolguk, ne várt volna rá

a »Pannonia« kávéházában. Ott aztán megállapított a mai napi mulatságok sorrendje.

— Még is csak nagyszerű vig élet ez a budapesti — gondolta magában elégedetten a derék uri ember.

S nagyon óhajtotta, hogy bárcsak minél hosszabb idő kellene annak a pénzügyi műveletnek lebonyolításához, mely őt ide vezette.

No, ha csak ez kellett neki, hát ebben az óhajtásában minden kitelhető módon segítségére jöttek a szenzálok. Ötödik nap is csak ott állott a dolog, a hol első nap állt, egy lépést sem haladott tovább, csak a személyek változtak, a kikkel Buksy Gida urnak tárgyalni kellett.

A legelső, a ki nála megjelent s a ki majd egy óra hosszáig értekezett vele, miután figyelmesen megtekintette a telekkönyvi kivonatot, a becslési ívet és egyéb okiratokat, tudtára adta Buksy Gida urnak, hogy minden rendben van s délután majd elhozza egyik barátját, a ki az üzletet megköti. A mi a saját fáradozását illeti ez ügyben, annak a díjazását egészen a nagyságos ur belátására bizza.

Buksy Gida ur sokáig habozott, vajjon megnyit adjon ennek az embernek? Tíz forintot? Huszat? Huszonötöt? De oly elegáns öltözetű ur volt, olyan nagy arany lánczot hordott, ujjai tele voltak gyémántos gyűrűkkel, hogy Buksy Gida ur csak pironkodva mert neki a markába nyomni harmincz

forintot, azon aggódva, vajjon nem fogja-e keveselni ez az elegáns ur?

De bár nagyon fitymáló arczczal dugta zsebre a három darab tizforintosat, a gavallér szenzál egy szóval sem követelt többet s délután elhozta magával a barátját, ki majd az üzletet megcsinálja. Ez is gyémánt-gyűrűs, aranylánczos gavallér volt s teljes bizalmat költhetett a felekben, mert saját fogatán jött.

Egy kis bökkenő volt azonban a dologban. Ez az ur sem volt még az igazi, hanem ennek a barátja az, a kit majd holnap hoz magával, természetesen előbb megkapván a saját fáradozásának a díját.

De ez már nem elégedett meg harmincz forinttal, mert olyan nagy üzlettől, a melyet ő szerez a nagyságos urnak, méltányosabb díjazást vár. S tekintve, hogy neki fogatot is kell tartania, nem is mondható soknak az a száz forint, a mit Buksy Gida ur szorongva kiszurt. Mert sehogysem tudott megbarátkozni ezzel a budapesti szokással, otthon Ugaros-Karádon, ha két forintot adott a sárgafogu Izsáknak, hát még kezét is csókolt érte.

No de a 4 és $\frac{3}{4}$ ⁰/₀-os pénzből telik, abból költhet az ember uriasan. Költs is. Ha így halad, a nyolczszáz forintnak nagyon hamar vége lesz.

Ez azonban ne ejtsen senkit aggódásba, mert a pénz el nem vesz, hanem a gavallér szenzálok kezéből csakhamar tovább vándorol vendéglősök,

kávésok, virágkereskedők, divatárusnők és ékszerészek s még sok egyéb üzletág képviselőinek kezébe, hol a gavallér szenzálok költekeznek és bevásárolnak maguk és hölgyeik számára.

Igy gyarapodik a főváros abból, mit a vidék ide hoz. Mert azt a nevezetes hirdetést a $4\frac{3}{4}$ perzentos pénzről nemcsak Ugaros-Karádon olvasták, hanem az ország minden részében s nincs olyan bolond hirdetés a világon, a mivel lépre ne lehetne csalni egy pár hiszékeny embert. Hát még ha ilyen olcsó pénzt kínálnak az embernek?

S ugyanakkor, midőn Buksy Gida ur Budapestre érkezett, megérkeztek oda más födbirtokosok is, az ország különböző részeiből s az ügynökök egész nap lótnak-futnak s kocsikáznak számozatlan fiákereiken, hogy a közszükségletnek képesek legyenek megfelelni, a Pannóniából a Hungáriába, a Hungáriából a Nemzeti Szállodába és így tovább, mert mindenütt vannak földbirtokosok, kik telekkönyvi kivonatokkal, becslő-ivekkel s több vagy kevesebb százasbankóval följöttek, hogy valamennyien részesüljenek a 4 és $\frac{3}{4}\%$ -os kölcsönjátékonyosságában.

Az ügynökök alig győzik a sok látogatást. Mindenütt bemutatják barátaikat, ezek megint az ő barátjaikat s mindenütt felszedik a honoráriumot, a mi természetesen a kötendő ügylet minőségéhez s a jámbor vidéki uraság hiszékenységének mértékéhez képest, különböző. Végre azonban több rend-

beli díjak kifizetése után, az ügynök jóbarátjának a barátja elhozza az igazit, a ki majd valami külföldi bankkal létre fogja hozni az üzletet.

— De mennyi időbe kerül az? — kérdezi Buksy Gida ur, a kinek már nagyon megapadt a tárczája.

Biztosítást nyer, hogy nagyon rövid idő alatt kész az üzlet s megkapja a pénzt, bizonyos előlegek azonban szükségesek, a miket Buksy Gida ur természetesen kifizet. Aztán aláíratnak vele mindenféle irományokat, melyeket csak félig-meddig ért, de melyekre restelli bevallani, hogy nem érti.

De mindegy, 4 és $\frac{3}{4}$ százalékos kölcsönért sok mindenfélét alá lehet irni, azt is, hogy az ügynök ur a kölcsön kieszközléséért öt százalékot kap.

Másnap korán reggel bekopogtat aztán egy nemkevesbbé elegáns és gyémántos gyűrűkkel ellátott uri ember, a ki arról értesült, hogy a nagyságos urnak pénz kellene. Ő tudna 4 és $\frac{1}{4}$ perczentes pénzt ajánlani. A 4 és $\frac{1}{4}$ perczentben már benne van a törlesztés is.

— Ejnye miért nem jött előbb? — kiáltott föl Buksy Gida ur.

A szenzál megmagyarázta Buksy Gida urnak, hogy még most sem késő. Ne hagyja a nagyságos ur, hogy kifoszszaák. Gondolja meg jól. Az a fél perczent harmincz év alatt, ha a kamatok kamatját is hozzávesszük, óriási összegre nő.

S czeruzával a kezében egy darab papiroson

kiszámítja azt a rengeteg veszteséget, melyet harmincz év alatt szenvedne Buksy Gida ur, ha négy és háromnegyed perczentre venné föl a törlesztési kölcsönt.

Buksy Gida ur egészen elrémül attól a tömerek számtól, de mit csináljon?

— Vegye vissza a nagyságos ur attól az embertől a megbizást, — tanácsolja az uj ügynök.

Buksy Gida ur követi is a tanácsot; de sok lótás-futásba kerül, mig megtalálják az előbbi megbizottat. Akkor aztán elkezdődik a parlamentirozás. A megbizott férfiu nem akarja visszaadni megbizását, vagy tessék neki kifizetni a díját; öt százalékot harminczezer forint után, összesen ezerötszáz forintot. Birósággal fenyegetőzik. Még a nagyságos ur lovagiasságára is hivatkozik, mert nem illik szegény ügynökkel így bánni, a ki hiven és becsületesen szolgálta a nagyságos urat. Még a lapok nyilt-terét is emlegette, kiirja a nagyságos urat.

Buksy Gida megijedt:

— De hát ne lármázzon úgy, áthallatszik a szomszédba, — csitította a becsületében megsértett hű ügynököt.

Hanem az annál jobban lármázott. Ő nem bánja, ha meghallják is. Neki igazsága van. Hadd hallja az egész világ.

Végre megegyeztek ötszáz forintban. Az ügynök nagylelküen lemondott követelésének többi ré-

széről, lássa a nagyságos ur, hogy ő benne is van gavallérság.

De mikor a fizetésre került volna a sor, Buksy Gida ur nem tudott fizetni, csak kötelezvénynyel akarta volna kielégíteni az ügynököt.

— Kérem, az nem járja, — szólt ez az uri ember méltatlankodva. — Én elengedek ezer forintot s a nagyságos ur még sem fizet?

Ezen a nehézségen is átestek azonban. Az ügynök annyira ment az engedékenység terén, hogy végre megigérte, hogy hoz egy embert, a ki váltók eszkomptálásával foglalkozik. A nagyságos ur majd kiállít egy váltót, s beszélni tetszik azzal az emberrel.

Buksy Gida ur beszélt is vele még azon nap, de abból a beszélgetésből vajmi kevés vigasztalást merített. Mindössze annyit tudott meg, hogy a pénz nagyon drága, de Schwarz ur igyekezni fog. Egyébként ő maga nem eszkomptál váltókat, ő csak közvetít s reméli, hogy a nagyságos ur illő jutalomban fogja részesíteni fáradozását.

A váltót hatszáz forintról állították ki, mert ilyen pénzsűk világban három hónapra száz forint kamat nem is sok. Schwarz ur ismer előkelő uri embereket, mágnásokat, katonatiszteket, a kik ezer forintot is aláírnak néha, hogy ötszázat kapjanak.

Schwarz ur nagy buzgalommal járt el küldetésében. Naponként háromszor is eljött a Pannoniába, fájdalom, mindig azzal a hirrel, hogy még

nem sikerült a váltót elhelyezni, de van még egy ur, a kivel beszélni fog s reméli, hogy az eszkomptálja.

Valahányszor eljött a Pannoniába jelentést tenni, mindig volt hátra még egy ur, a kivel beszélni fog. Majd Bécsből várta az illetőt, majd Temesvárról vagy Aradról. Így tartott ez a huzavona három napig.

Annyi fehér kávé, kapuczinert és feketét még soha életében nem ivott Buksy Gida, sem annyi ujságot nem olvasott, mint ez alkalommal; mert az ügynökök rendszeren a kávéházban szerettek találkozót adni.

A mint így ült ott egy izben Buksy Gida és forgatta az ujságokat, egyszerre ismerős névre akadtak szemei. Szenzációs öngyilkosság... Tihanyi Dezső... Kiejtette a lapot kezéből és elsápadt. Hanem aztán reszketve újra kezébe vette és végig olvasta. Az öngyilkosság oka ismeretlen. Csak egy levelet hagyott hátra jóbarátjához Kókay Elemér ugaros-karádi földbirtokoshoz czimezve. De mint a lap külön tudósítója, ki meginterviewolta Kókay Elemér urat a Nemzeti Szállodában, biztosan állíthatja, a Kókay Elemérhez intézett levél sem tartalmaz fölvilágosítást az öngyilkosság oka felől.

Mélyen megrendülve tette le a lapot Buksy Gida s kalapja és téli kabátja után nyult. A kik tegnap látták e piros-pozsgás, jókedvtől és erőtől duzzadó férfit, azok nem ismertek reá ma, a mint

lehajtott fejjel, megrogygyant inakkal kifelé botorkált a kávéházból.

Schwarz ur elejébe ugrott s el akarta mondani jelentését a hatszáz forintos váltó sorsának legújabb stádiumáról. Addig ne méltóztassék elmenni.

De Buksy Gida bágyadtan intett a kezével:
— Majd holnap.

Nem birt ma semmi egyébre gondolni, csak arra a szegény Tihanyi Dezsőre. Ki hitte volna? Kegyetlenül pusztít a halál az ugaros-karádi közbirtokosság sorai közt. Fogynak, egyre fogynak. Eddig csak az öregek, most már a fiatalok is.

Mindenütt a halál lehelletét érzi maga körül ma ez az erős ember, a ki csupa élet, csupa egészség. Mindenfelé azt a félelmetes kaszást látja, a ki elől nincs menekülés. Szorongó, aggódó félelem fogja el s fölébred benne a honvágy. Csak már otthon volna. Felesége, leánya forog az eszében, úgy szeretne már köztük lenni.

A főváros elveszti varázsát. Nem kíván már tovább mulatni. A kiterített halott sápadt képe kísértgeti. Még ebédelni sem tud jóízűen; mindig maga előtt látja a halott arcát, kendővel felkötve, mely eltakarja halántékán a lyukat, [hol a golyó behatolt s honnan egy pár csepp vér szivárog ki még most is a kendő alól. Haja a jobb oldalán véres és összezsapzott s szakálából sem birták egészen kimosni a vért. Megüvegesedett szemei nincsenek lezárva, hanem mereven tekintenek a nézőre.

Buksy Gida sajnálja, hogy elment megnézni a holtat; de hát rokoni kötelesség. Ugy érzi, mintha nagy felelősség nyugodnék most az ő vállain is. Tanácskozik Elemérrel, utasításokat ad a ravatal mellett a két személyből álló diszörségnek, elrendeli, hogy a Tihanyi czimert azonnal festessék meg, a mi a gyászpompához elkerülhetetlen szükséges. Megkérdezi, hogy a boldogult nem hagyott-e hátra valami rendelkezést a temetésére nézve?

Elemér az Olga megérkezését várja. Ő fogja majd meghatározni, hogy itt történjék-e a temetés vagy haza szállítsák a holttestet Ugaros-Karádra? Buksy Gida azt kívánja, hogy szállítsák haza. Elég már, hogy Gáspár bátyánk itt nyugszik idegen földben s Pali, Józsi, Kari is itt fognak pihenni, mert a közbirtokosság nem ad össze annyi pénzt, hogy ezeknek a szegény számtiszteknek haza szállíttassa a holttesteit; Dezsőt azonban nem szabad itt hagyni, hadd adja meg neki otthon az egész rokonság a végtiszteletet.

A temetésre leutazott Buksy Gida maga is, másnap azonban már visszatért a fővárosba, miután előbb háromszáz forintot kicsikart még Háj Fülöp-től. A nagy hitelműveletre bizonyosan szükséges lesz még holmi előleges kiadás. A fent levő Buksy, Kókay, Tihanyi rokonság sem marad el tőle, az is bizonyos és sem a színház, sem az orfeum, sem a vacsora nem lesz olcsóbb, az is bizonyos.

Mikor megérkezett, Schwarz ur mindjárt sietett

jelentést tenni nála eddigi lépéseinek eredményéről. A buzgó ember fáradozása sikertelen maradt. Ha azonban megengedi a nagyságos ur, be fogja mutatni egy barátját, Weisz urat, a kinek nagy összeköttetéseinél fogva bizonyára sikerül a váltót elhelyezni. Veisz ur azonban ötven forint proviziót köt ki magának. A mi Schwarz urat illeti, ő megelégszik azzal, a mivel a nagyságos ur belátása szerint jutalmazni méltóztatik az ő négy napi ernyedetlen fáradozását.

Buksy Gida szeretné kidobni az ajtón Schwarz urat is, meg Weisz urat is, meg az egész zsaroló, rabló hadat; de nem teheti, mert a legelső ügynök folyvást a nyakára jár s követeli a maga ötszáz forintját. Így hát kénytelen nyájas arcot mutatni, elfogadni Weisz urat, megígérni az ötven forintos proviziót és Schwarz urat is biztosítani, hogy róla sem fog megfélekedezni.

A szenzálok tudják, hogy a hurt nem szabad a megpattanásig feszíteni, nem feszítik hát tovább. Weisz ur sikeresen jár el megbízatásában s a 600 forintos váltóért hoz 480 forintot. Abból aztán még lehuzza a maga ötven forintját s átad Buksy Gida urnak 430-at.

— De hiszen ez szörnyűség! — fakad ki Gida ur.

— Kérem, nem muszáj fölvenni, — viszonozza Weisz ur szárazon.

De Buksy Gida ur tudja, hogy muszáj. Átveszi

hát a négyszázharmincz forintot. Abból még harminczat Schwarz urnak ad, ki azonban nem elégzik meg vele, mert négy egész napi fáradság után többet érdemelt volna s tulajdonkép a pénz beszerzését mégis neki köszönhetni, mert hiszen Weisz urat is ő hozta.

A zugolódásra aztán Buksy Gida ur oda lökött neki még egy tiz forintos bankót, mire Schwarz ur is, Weisz ur is ajánlották magukat, méltóztassék parancsolni velök máskor is.

— Prancsol veletek az ördög, — mormogott Buksy Gida ur.

Igaz, hogy a 390 forintot még 110-zel kell kell kipótolnia, de legalább lerázza magáról az első ügynököt, a ki mint a kullancs belekapaszzkodott. A 4 és $\frac{1}{4}$ perczentes törlesztési kölcsönből kitelik ez a veszteség is, olyan fényes üzlet az.

Csak egy dolog kezdi aggasztani az ugaroskarádi földesurat. Az ügynök, a ki ezt a 4 és $\frac{1}{4}$ perczentes pénzt kínálta, nem mutatkozik. Nap-nap után mulik s az ügynök nem jön.

Nagy gondatlanság volt, hogy a lakását meg nem kérdezte — teszi most magának a szemrehányást Gida ur. De már azon segíteni nem lehet. Kérdezősködik fütől-fától, a fogadóban, a kávéházban, senki sem tud neki felvilágosítást adni, senki sem ismeri Goldstein Albert urat.

— Valami svihák lesz, valami csaló — fejezi ki véleményét a főpinczér, a kitől már nem egy

földbirtokos kérdezősködött erről meg arról az ismeretlen nevű ügynökről.

— Ej dehogy — válaszolt Buksy Gida ur; — ennek olyan becsületes képe volt s nem is kért előleget.

— Az meglehet, kérem, — viszonzá arra a főpinczér, — de azért bizonyosan benne lesz a bandában. Olyanokra is szükségök van, a kiknek a képök becsületes és a kik nem kérnek előleget. Ez kérem, egész szervezett rabló társaság. Most is itt van két földesur Gömörből, meg egy Vasvármegyéből, a kiket olcsó kölcsönszerzés ürügye alatt teljesen kifosztottak s most nem tudnak elutazni, mig hazulról nem kapnak pénzt.

Buksy Gida ur fejét csóválta. De még most sem hihette, hogy ez az ügynök a 4 és egynegyed perczentes pénzzel rá akarta volna szedni őt. Ugyan miért akarta volna?

A két gömöri földesur, a kikkel együtt ebédelt, fölvilágosította aztán, hogy miért. Azért, hogy az első gazember megkapja a maga ötszáz, hatszáz, vagy ezer forintját.

Buksy Gida felbőszült:

— Föl kell jelenteni ezeket a zshiványokat.

— Megtették már mások, — viszonzá az egyik gömöri ur; — de mit ér? Okos gazemberek ezek, nem követnek el semmi olyast, a mit a törvény büntethetne. Legjobb, ha hallgatunk és szépen haza megyünk, hogy ráadásul még ki ne nevessenek.

VIII.

Az özvegy-fátyol.

Tihanyi Dezső kint fekszik immár az ugaroskarádi kis temetőben s el vannak vele temetve nagyravágyása és kevélysége, hibái és bűnei, erkölcsi botlása és szégyene, minden el van temetve s neve tisztán marad itt fent a jóbarátok és rokonok közt, kik sokáig fogják emlegetni, milyen gavallér volt, milyen délczeg lovas, milyen kitűnő vadász és jó czimbora.

Csak az életének korábbi szakára emlékeznek vissza, mikor még itt lakott Ugaros-Karádon s azt hiszik, most is élne, ha innen el nem ment volna.

Hogy miért lőtte magát agyon, annak magyarázatát megtalálják zilált anyagi viszonyaiban. A budapesti lapok sem fessegették tovább az öngyilkosság okát, miután »saját külön tudósítóik« hiába interviewolták meg a nemzeti kaszinó különböző tagjait, a kik semmit sem tudtak mondani s e szerint a tudósító uraknak saját külön fantáziájukból kellett kiegészíteni a véres dráma ama lélektani motívumait, melyeket az olvasó elvár a hivatása magaslatán álló modern hirlaptól.

De a mi kitelt a tudósító urak saját külön fantáziájától, az nagyon csekélység. Egy-egy elbur-

kolt czélzás, melyet az író sem értett, mikor leírta, az olvasó sem érti, mikor olvassa. Csak Ugaros-Karádon boszankodnak rajta: mit akar az a lap?

Miért emlegeti, hogy halála előtt való este az orfeumban látták Tihanyit? Hogy egy fiatal hölgy iránt érdeklődött, a ki akkor lépett föl először, de a kit a közönség nagyon kedvezőtlenül fogadott?

— Szamárság, — határozzák el egyhangulag az ugaros-karádi kaszinóban. — Olyan ember, mint Dezső, nem lövi magát agyon holmi orfeumi hölgyekért.

De a gyanakodásnak valami kis magva mégis elhull az emberek lelkébe, mert egy koszoru érkezett Budapestről a Tihanyi Dezső koporsójára, minden fölírás nélkül és senki sem tudja, hogy ki küldte.

Olgának azonban nem került szeméi elé sem az a koszorú, sem az a hirlapi cikk, sem egyéb, a mit mind gondosan elrejtett előle Elemér. Soha semmit meg nem tud a nő az elhunyt férj viselt dolgairól, soha semmit a hamis váltókról. Csak annyit tud, hogy Dezső sok adósságot hagyott hátra; de az özvegy elrendeli, hogy mind ki kell fizetni, akár vállalt kezességet a férjéért, akár nem.

Az ügyvéd kötelességének tartja figyelmeztetni:

— Nagyságos asszonyom, az egész birtok rámehet.

— Ám menjen, — felelt a nő szilárd elhatározással.

Elemér is közbe avatkozik:

— A törvény nem kívánja, Olga, hogy mindenét föláldozza, sem a kegyelet, sem a méltányosság.

De Elemértől még kevésbé kívánhatja akár a törvény, akár a kegyelet, vagy a méltányosság, hogy ő is áldozatul hozza vagyonát s titokban összevásárolja Tihanyi Dezső hamis váltóit, melyeket aztán eléget.

Még egyebet is cselekszik titokban. Egyezséget köt azokkal a hitelezőkkel, kik foglalást intéztetnek az özvegy Tihanyiné házára vagy butoraira. Azoknak ő köti le magát, hogy követeléseiket nagyobb vagy kisebb részletekben, ekkor meg ekkor kifizeti, váltókat ad nekik s betábláztatni engedi birtokára, ha elállnak a foglalástól.

A ház tehát és a butorok érintetlen maradnak. Nyugodtan lakhatik ott a szép, szomorú özvegy asszony, ki itt élte át házas életének első, ha nem is boldog, de csöndes, nyugalmas szakát.

Most, midőn újra látta e szobákat, föléledt emlékezetében az az idő. Néha úgy rémlik neki, mikor egy-egy ajtó megnyílik, mintha férje lépne be azon. Nem szereti és most mégis úgy érzi, mintha fájna a szive utána. Ki tudja, bekövetkezett volna-e az a gyászos katasztrófa, ha ő gyöngédebb, szeretőbb hitvese lett volna férjének?

Örökké szemrehányást fog tenni magának, hogy hidegségével válaszfalat emelt maga és férje

közt. A szeretet talán visszatartotta volna a büszke, daczos férfit, hogy őrült költekezésben ne keressen kárpótlást azért, a mit otthon föl nem talált, a családi boldogságért.

De már semmi bánat, semmi köny föl nem támasztja a sirban alvót s a szegény fiatal özvegy asszony hiába epeшти magát vádakkal, melyek talán nem is igazak, vagy csak félig igazak.

Egész Ugaros-Karádon azt hiszik azonban, hogy nem sokáig fog epekedni s nem sokáig fogja hordani az özvegyi fátyolt, mert világcs, hogy Kókay Elemér szerelmes belé. S Ugaros-Karádon a közvélemény mindig pártfogásába veszi a szerelme-eket. Még Miczi néni is, a ki legengesztelhetle-nebb ellensége volt Elemérnek, kijelenti, hogy ez a házasság teljesen meg fog felelni mindnyájok óhaj-tásának, mindnyájan igyekezni fognak, hogy az mi-nél előbb megtörténjék, s mindnyájan örülnek, hogy Olga itt marad köztük.

Szegény Olga, most már közszeretet- és köz-sajnálkozás tárgya lett, mióta tudják, hogy a gaz-dagságnak vége, s egymás után dobra kerül min-den darab föld és nem marad semmi, csak az a ház, negyven holdnyi földdel és kerttel, a hol épen elég gyümölcs és zöldség terem arra, hogy az em-ber éhen ne haljon.

S még az a ház és az a negyven hold sem maradt volna, ha Elemér nem lótot-futott, alkudo-zott, egyezkedett volna, s ha az adósságok egy

részét magára nem vállalja, a miről azonban sem Olga, sem más, meg nem tud soha semmit.

Csak azt látják, hogy mennyit jár-kele ez a máskor oly csöndes vérű, lusta ember. Mintha egészen kicserélték volna, oly lázasan tevékeny lett egyszerre.

— Lám, lám, — csóválták fejeiket az ugaroskarádi urak, mikor látták, hogy megint kocsiján ül s Vámosra hajtat.

Néha egyik-másik jó tanácscsal szolgált neki:

— Ne fizessétek ki azt a sok bitang uzsorást.

Elemér szomorú mosolylyal vont vállat. Olga azt kívánja, hogy mindenkit kifizessenek.

S ha meg kell vallani az igazat, bár ellene nyilatkozott, titokban ő maga is azt kívánta s teljesen meg volt elégedve az Olga elhatározásával. Ne maradjon semmi folt annak a szerencsétlen Dezsőnek az emlékezetén.

Néhány hónapba bele telt, míg ezek az ügyek mind bevégeződtek. Akkor Elemér még egyszer elővette íróasztalának elzárt fiókjából a levelet, melyet halála előtt irt hozzá Tihanyi Dezső.

Elolvasta azokat a sorokat, melyekben őszinte vallomást tett neki, a hogy cselekedni kell annak, ki az utolsó utra készül.

— Miért titkoljam el előtted, hogy Olga szeret téged s hogy árulást követtem el ellened, midőn lemondásra birtalak, mert már akkor is sejtettem, hogy téged szeret? Tőled nem érdemeltem volna

gyűlöletnél és megvetésnél egyebet s te barátsággal és hűséggel fizetsz. És most érzem, hogy ha semmi aljasságot sem követtem volna el, a mi miatt nem élhetek tovább, még akkor is meg kellene halnom, hogy utatokban ne álljak tovább.

Elemér összehajtotta a levelet s újra visszatevette az elzárt fiókba, mialatt egy könyecseppet törült ki szeméből. Aztán a holtról visszatért gondolata az élőre.

— Vajjon igazán szeret-e?

Elindult, hogy megkérdezze Olgától; de a fele utjáról visszaindult. Még korán volna, még gyöngédtelenség volna, mikor még alig mult el néhány hónapi gyász.

És a következő hónapokban még gyakran elindult így és visszatért így a fele utjáról, mert még mindig azt hitte, hogy korán lesz, még várnia kell.

Nem tudta elhatározni magát. Egyik hang szívében nógatta, a másik visszatartotta: várj, ne félj, hisz úgy is a tied lesz, úgy is téged szeret.

Egyszer aztán egészen váratlanul, minden előkészület nélkül, minden ünnepélyesség nélkül s a nélkül, hogy fontolgathatta volna, vajjon érkezett-e már az ideje, kitört belőle az eddig elfojtott szó.

Egy nyári délután volt, midőn Elemér elhozta a szerződést, melyet a megmaradt negyven holdra kötött Grósz Simonnal, ki azt évenkénti négyszáz forintért bérbe vette.

— Mily jó maga, Elemér, hogy gondoskodik

rólam — szólt Olga s meghatottan szorította meg a fiatal ember kezét.

Az nem felelt, csak hallgatott, de kezéből nem bocsátotta el a nőnek kezét. Látszott, hogy szólni akar; de mintha habozott volna, mintha gondolkozott volna, hogy mit mondjon. Végre sem szólt semmit, csak lehajolt és megcsókolta a nőnek kezét és aztán újra megcsókolta.

Olga mélyen elpirult. A fiatal ember is elpirult. A nő most vissza akarta vonni kezét, de az ifju nem eresztette.

— Ezt a kezet, Olga, meg akarom tartani örökre; — szólt a fölindulástól reszkető hangon.

— Hallgasson, — viszonzá a nő s az ő hangja is reszketett; — az nem lehet, soha sem lehet.

Mély megdöbbenés tükröződött a fiatal ember arcán, mely most sápadttá vált a pirosság után.

— Miért? — dadogta csaknem öntudatlan, annyira megzavarodott s elbocsátotta a nőnek kezét.

A legnagyobb zavar és fölindulás uralkodott Olgán is.

— Miért? Istenem! ne kérdezze, hogy miért? Ha mondom, hogy lehetetlen.

— Hát nem szeret? — szólt az ifju csüggedten.

Olga elfordította fejét:

— Ne faggasson. Kérem, esdeklek önnek, ne kérdezzen többet.

S kinosan összekulcsolta kezeit és egész alakja

mintegy meggörnyedt a fájdalom sulya alatt, melyet neki, a mint látszott, ez a jelenet okoz.

Elemér hallgatott. Vajjon merészelje még tovább faggatni Olgát? Nem kell-e elnémulnia annak a szenvedő szép arcznak láttára? S mit mondhatna még arra a végzetesen ismétlődő feleletre, hogy: lehetetlen?

De nem birta elhinni, hogy ez Olgának utolsó felelete. Nem birta megérteni, mit jelentsen az a szó, hogy: lehetetlen? Hát csalódás volt, a mit eddig hitt? Csalódás volt, a mit halála előtt utolsó órában irt Dezső? Hát az az érzés, mely az ő szivét elárasztotta, nem talált viszonzásra az Olga szívében? Hát nem szerelem, csak barátság volt az, a minek ő ezer jelét képzelte, hogy látja mindenben, az Olga nyájas arczában, szavaiban, hangjában, ragyogó szép szemeiben, mindazon apró nyilatkozatokban, melyek oly gyönyörrel töltötték be az ő szivét? Hát ebből semmi sem igaz? Üres képzelődés mind, kezének remegéséig, arcának pirulásáig, mind, mind csak üres képzelődés?

Vagy van valami titok, mely utjába áll boldogságának? Valami rejtélyes hatalom, mely szétszakítja sziveiket s nem engedi egyesülni? A halott emlékezete? Az özvegyi fátyol? Valami ígéret? Valami fogadás?

Mi lehet az? Meg kell tudnia. Szemébe kell tekintenie annak a rejtélyes hatalomnak.

Hát gyáván engedje, hogy egy ismeretlen aka-

dályon törjön meg kettejük életének boldogsága? Reszketve szólt:

— Olga, ha szeret engem, ha szeretett valaha, ha szívében van egy kis irgalom irántam, mi kényszerítheti, hogy ily kegyetlenül elutasítson? Vagy ha nem szeret, miért nem mondja ki azt nyíltan, becsületesen, a milyen nyíltan, becsületesen szeretem én?

A fiatal asszony nem felelt, csak összekulcsolt kezeit tördelte s a fájdalmas vonások szép, büszke arczán jelezték, hogy mennyit szenved.

— Miért nem szól, Olga? — könyörgött az ifju. — Miért nem szól?

A fiatal nő összeszedte erejét s arcza nyugodtabb lett és hangja, csöndes, komoly:

— Egyebet nem mondhatok, mint a mit mondtam, Elemér. Volt idő, mikor nem kellett volna észrevétlen hagynom az ön szerelmét; de az már elmúlt. Akkor lett volna ideje, hogy meghallgassam önt. Akkor, igen Elemér, akkor talán mind a ketten boldogok lehettünk volna.

— Édes, oh, édes! — kiáltott föl Elemér, megragadva az Olga kezét; — miért ne lehetnénk boldogok most is?

— Ne kívánja tőlem a magyarázatokat, mert azok megszegyenítnek, — felelt a nő s arczára visszatért a büszkeség szokott kinyomata. — Én örökké hálás leszek azért, Elemér, hogy érdemesnek tartott, hogy nejeül válaszszon engem; de ez a há-

zasság köztünk lehetetlen. Önnek mást kell keresnie, mást, a ki önt igazán boldoggá teszi.

— Többet nem mondhat, Olga? — szólt Ele-
mér leverten s elbocsátotta a nőnek kezét.

— Nem mondhatok, — viszonzá a nő hal-
kan, alig hallhatóan.

Büszkesége föntartotta egész addig, míg Ele-
mér eltávozott. Csak akkor roskadt le térdeire s
könytől ázott arczát egy székre lehajtva, keservesen
zokogott.

IX.

Házasság mindenfelé.

A levegő ez időben Ugaros-Karádon telve
volt házassági hírekkel. Minden háznál, a hol csak
üzsonnára összejöttek a nők, erről folyt a beszél-
getés. Annyi findzsa tejsűrűs kávé, annyi befőtt és
annyi vajas pogácsa régen nem fogyott el. S rég-
óta nem hizelegtek annyit egymásnak és régóta
nem beszéltek egymásról annyi rosszat, mint ebben
az időben.

Néha egész társaságban nyíltan megvitatták
a készülőfélben lévő házasságokat, néha csak sut-
togva beszélgettek róla, ha érdekelt felek is voltak
jelen. A rokonszenv és ellenszenv hol ide, hol oda
hajlik, ma lerángatják, a kit tegnap megdicsértek;
de azért mégis több a szeretetet, mint a gonoszkodás.

Olgától nem sajnálják Elemért. Szegény Olga, az megérdemli, hogy különb férjet kapjon, mint az első volt, ki elprédálta mindenét. Jól fog esni most szegénykének, ha lesz, a ki gondoskodik róla.

Senki sem kételkedik abban, hogy ez a házasság meg fog történni. Talán még azt sem várják be, hogy a gyászesztendő leteljék.

A másik házasság — a Dankó Árpádé — már nem megy ily könnyen, annak akadályai vannak. Előbb a válópört kell bevégezni s az sokáig eltart, minthogy az a kis menyecske, a ki megszökött innen az urától, most már szeretne visszajönni.

Mert keserves állapot az, mikor olyan gyöngéd lelkű hölgy hiába csavarogja be a bárójával Bécset, Párist, Olaszországot, báróné még sem lesz belőle s hiába adja össze magát a vén aksztófáralvó Pelikán Tiborral, a ki minden kezdő művésznőnek pártfogója, még sem bir semmire haladni a művészi pályán sem. És most otthon kell hallgatnia a papa és a mama szemrehányását, a mi naponként reggeltől estig eltart. Nem akarják semmi társaságba vinni, sem a színházba, s otthon kell ülnie szüntelen és hallgatni, hogy milyen szégyent hozott a szüleire.

Ez igazán türhetetlen, s nem csoda, hogy a kis menyecske visszasóvárog az ő kedves férjéhez, a ki még sem olyan kiállhatatlan, mint a papa meg a mama. Az nem zsörtölődik, morgolódik szüntelen

s nyájas lesz újra, ha kissé megczirógatják. Rászánja magát s ír a muczinak egy levelet, olyan kedves levelet, hogy arra a muczi, a milyen lágy-szivű ember, talán rögtön vasutra ül s ott terem az ő kis galambjánál.

De a kis galamb várhat. Dankó Árpád ott marad Ugaros-Karádon s a finom írásu illatos, kedves kis levélkét fidibusznak használja, hogy rágyujtson a csibukjára.

Nincs többé hatalma fölötte a kis galambnak, más galambja van már neki, jól megtermett, piros, barna, jókedvű falusi leány, a kinek nincsenek szézei. Olyan leány, a milyen ennek az egyenes lelkű, becsületes embernek kell.

Régóta nem siránkozik már Dankó Árpád eltűnt felesége után. Lassanként megvigasztalódott. A második hónap vége felé már nem kellett biztatni, hogy:

— Igyál, pajtás.

Jó kedve kerekedett bor nélkül is, ha cigány jött, megtánczoltatta a lányokat, egymásután valamennyit. De legszivesebben tánczolt mégis a Buksy Gidáék Vilmájával meg a Tihanyi Ábrisék Erzsikéjével.

Az egyik olyan gyönyörű, gömbölyű volt, mint a piros alma, a másik meg könnyű mint a pehely. S a leányok, a kikkel tánczolt és az anyák, a kiknek kezet csókolt, mind egyértelműen azt mondják:

— Nagyon derék ember, nagyon kedves ember.

De mit ér az, hogy derék ember, kedves ember? Arra még nem volt eset, hogy egy patikus beházásodhatott volna az ugaros-karádi familákba. Ez a közbirtokosság mint egy sziklasziget állt a tizenkilencedik század uralkodó eszméinek hullámmzó tengerében. Csupa demokraták laktak ugyan a szigeten, de olyan demokraták, a kik sokat tartottak arra, hogy ők kamarások is lehetnek, ha akarnak.

Ám nincs olyan sziklasziget, melyen végre rést ne mossanak a tenger habjai, s mikor oly sok az eladó leány és oly kevés a házasulandó fiatal ember Ugaros-Karádon, nem csoda, hogy aggódó anyák és gondos apák engedményeket tesznek a korszellemnek. A mit annál inkább megtehetnek, mert bebizonyul, hogy Dankó Árpád jó magyar nemes családból származik. Czimere: jobb kezében kardot, baljában levágott török fejet tartó vitéz. S ámbár ez a szelíd ember nem vagdalja ma már a török fejeket, mint ősei hajdan, hanem flastromokat és pilulákat készít a szenvedő emberiség javára, a mi nem oly nemes foglalkozás, mint a fejek vagdalása, de őseire való tekintetből, no meg a vagyonáért is elnézik neki.

Mert ez az egy ember Ugaros-Karádon, a kinek mindig van pénze s a kihez számtalanszor befordul egyik vagy másik ur:

— Pajtás, nem adhatnál vagy száz forintocskát?

És Dankó pajtás soha sem mondja azt, hogy nem adhat.

No, már ilyen derék embert csak befogadhat akárminő család.

S Tihanyi Ábrisének tanácskozik is otthon Tihanyi Ábris urral a befogadás felől, minek folytán Dankó pajtás sűrű meghívásokban részesül. Majd ebédre, majd vacsorára látják szivesen a Tihanyi Ábrisének uri házában, hol a két idősebb leány közé ültetik, mert hát először azokon szeretnének tuladni, de nem bánják, akármelyiket veszi is el a négy közül.

Csak hogy más anyák sem restek és más uri házaknál is szivesen látják a vendéget, mind ebédre, mind vacsorára. Buksy Gidáné nem tanácskozik senkivel, mert azt nem szokta, csak kommandirozni szokott s kikommandirozza Gida urat, hogy a patikust el kell hozni vacsorára.

Az asztali ezüst most is Grünbaumnál van ugyan Vámoson, de egy patikus miatt csak nem csinálnak olyan nagy komédiát, mint annak idején Kókay Elemér vagy a báró miatt, magyar vendégszeretben azonban nincs hiány most sem, s enni és inni való bőven van.

Mire a vacsora véget ért, Dankó pajtásnak már annyit kellett koczintgatni, hogy a lelkesedés alig fér meg benne s ha merné, rögtön megkérné

a Vilma kezét, azt a puha, kövér, bársonyos kezecskét, melynek szorítása olyan jól esik, hogy az embernek minden csepp vére bizsereg a gyönyörűségtől.

De még többrendbeli vacsorák szükségesek, míg Dankó Árpád bátorsága odáig fejlődik, hogy ezt a vakmerő lépést megcselekszi. Csak homályosan emlékszik ugyan másnap, hogy valami affélét követett el. Ugy hiszi, ünnepélyesen megkérte a Vilma kezét szülőitől.

Nagyon csodálkozik, hogy nem dobták ki, sőt ő nagysága még mellé ültette a divánra és nyájasan beszélt hozzá, hogy:

— Kedves Dankó, mi mindig nagyrabecsültük magát.

Már nem tudja, hogy jött el, de olyanformán rémlik neki, mintha Vilma kikísérte volna gyertyával az előszobába s ő akkor valami olyast cselekedett, a mire borzadva gondol vissza. Elfujta a gyertyát és összezsókolta a szép leányt.

Mindez zürzavaros khaoszsza keveredik agyában. Igazán megcselekedte a gyertya elfujását és a többit? Vagy ezt már csak álmodta?

Ezen tündök egész délig, a mikor Buksy Gida beszél a patikába:

— Pajtás, várnak ám ebédre Vilma meg a feleségem

Ebből sejti Dankó Árpád, hogy tegnap este csakugyan kellett valaminek történni. Ha várják,

hát nem haragszanak rá. Az a csokolózási jelenet a gyertyaelfújással tán mégis csak álom volt? De hát a megkérés? Vagy azt is álmodta?

Szeretné megkérdezni Buksy Gidától, de reszelli. Valami történt tegnap este, az bizonyos, csak a részletekre nem emlékszik tisztán. Valami olyanformát mondott ő nagysága:

— Édes Dankó, ez ugyan még korán van, mert hiszen a válópöre még nem végződött be, de ha a sziveik egyetértenek . . .

És arra az a kedves, aranyos Vilma úgy billegtette a fejét, hogy: igenis, egyetértenek.

A többire már nem emlékszik Dankó Árpád. De az a válópör! Az az istenverte válópör! Az igazán bosszantja az embert. Hát mikor lesz már annak vége?

S még valami kezdi nyugtalanítani a jó embert. Tegnap este, úgy emlékszik, nagyon elvetette a sulykot. Mikor Vilmát megkérte vagy mit csinált, vagyoni viszonyairól is beszélt s mintha a sátán bujt volna belé, olyanokat füllentett a nagy budapesti házáról, a tőkepénzeiről, úgy hogy azok után a dicsekvések után bizonyosan milliomosnak tartják.

Már tegnap boszankodott magára ezekért a hazugságokért. Szerette volna kitépni a nyelvét. Szeretett volna rákiáltani magára: ne hazudozzál. De a sok bor beszélt-e belőle vagy micsoda, csak folytatta tovább. Olyan furcsa dolog volt az, mintha két ember lett volna benne. Az egyik, a melyik

füllent s a másik, a melyik dühös azokért a füllentésekért.

Hogy fogja már most ezt rendbe hozni? Gidának szólhatna, de az úgy sem hallgat oda s csak azon jár az esze, a mivel végre előáll:

— Pajtás, nem adhatnál vagy száz forintot?

Dankó Árpád boldog, hogy adhat.

— De otthon ne szólj, pajtás, — figyelmezteti Gida.

— Hát mit gondolsz rólam?

— Csak azért mondtam, tudod, — mentegődzik Buksy Gida, — mert hát a feleségemnek átkozott éles szeme van s kipuhatolja a legelrejtettebb dolgokat is.

Dankó Árpád nem felelt, de titokban nem kissé szepegett, mert ha nagyon puhatolnák az ő elrejtett dolgait, meglehet, hogy találnának más hasonló eseteket is, mint ez a tegnapi. Attól fél, hogy tán Tihanyi Ábriséknál, vagy másutt beszélt már ő afféléket, a mik nyilatkozat számba mehetnek.

Mert nagy baj ez a lágy sziv, meg az a sok bor, meg ez az özvegyi állapot, a mikor az ember egy szerető női szivért eped. De kapja csak meg azt, oly hűséges lesz ahhoz az egyhez, a milyen hűséges csak lehet valaki a kerek földön.

Vilma már az oszlopos tornáczról nézte, hogy mikor jönnek. Buksy Gida jókedvüen integetett a leányának, de Dankó Árpád nem tudta, hogy mit csináljon, annyira megzavarta a visszaemlékezés a

tegnapi nap eseményeire. Pirulva lépett be a kapun, dadogott valamit s egyre emelgette a kalapját.

A leány is elpirult. Ugy látszott, ő sincs tisztában azzal, hogyan fogadja Dankó Árpádot, vajjon hátradugja-e a kezét, vagy oda nyujtsa? De mégis odanyujtotta, félig haragosan, félig mosolyogva, azzal a kedves, duzzogó arczczal, mely Dankó Árpád véleménye szerint, oly gyönyörűen illett neki.

Csak mikor már bent voltak a szobában s Buksy Gida ur, a ki már a tornáczon finom pecsenyék illatát érezte, kiment bővebb tájékozást szerezni, csak akkor fenyegette meg a szép leány rózsás mutató ujjával az elbájolt gyógyszerészt, a kinek nagy kedve lett volna ismételni a tegnapi esti históriát.

— Ohó! majd ha elvált a feleségétől.

— Hát csak egyetlen-egyszer, annak a jeléül, hogy nem haragszik, — esengett Dankó Árpád.

— Egyetlen-egyszer sem, — viszonzá kéréletlenül Vilma.

De a szemei úgy mosolyogtak és ragyogtak, hogy Dankó Árpád, ha csak egy csepp esze volt, biztos reményt meríthetett, hogy a válópör befejezése előtt is teljesülni fog az ő vágya s talán nemcsak egyetlen-egyszer.

Most azonban meg kell elégednie azzal, hogy megcsókolhatja a Vilma kövér, fehér kezecskéit, sőt abban is mértéket kell tartania, mert Vilma kijelenti, hogy:

— No most már elég lesz.

Aközben bejön a konyhából ő nagysága is és leülteti maga mellé a divánra a boldog embert.

— Ide, édes Dankó.

Nem álom tehát, hogy ő vőlegény. Ilyen kedves szép leánynak a vőlegénye s ilyen előkelő családba lép; mert hiszen, mióta Ugaros-Karádon lakik, mindig csak a Buksy, Kókay, Tihanyi nemzetség dicséretét hallja. Hires családok azok messze földön. A mult században egy Buksy vicze-nádorságig emelkedett. Alispánok, főszolgabírák sűrűn voltak közülök. Igazán nagy szerencse egy vidéki gyógyszerésznek.

Ő nagysága ugyan példálózni kezd, hogy a patikát talán el is adhatná. Ha nem kénytelen vele az ember, hát minek fáradjon. Most nagyon olcsón lehetne földet venni. A vámosi takarékpénztár eladja azt a háromszáz holdat az Olga birtokából, a mit a multkori árverésen megtartott. Mellette van Tihanyi Marczinak százötven holdja, azt is meg lehetne venni.

Dankó Árpád mindent helybenhagy. Hisz egyebet nem tehet. De magában szorongva gondol arra, mi történik, ha majd kisül, hogy ő nem olyan miliomos, mint a milyennek gondolják?

Szeretne őszinte vallomást tenni; de nem mer. Mit mondanának, hogy ily hazugságokkal csempészte be magát egy előkelő család bizalmába? Milyen fölháborodás törne ki ellene! Talán meg is szakítnának

vele minden összekötetést, csufosan elutasítanak és vége lenne mindennek.

Ez a félelem megmérgezi minden boldogságát, elrontja étvágyát s elveszi minden vidámságát. Olyan szótlan, szórakozott az egész ebéd alatt, szemeit lesüti a tányérjára vagy aggodalmasan függeszti menyasszonyára, úgy, hogy a nők mindjárt észreveszik, hogy valami nyomja a szivét.

Buksy Gidáné a szemével int a leányának: no Vilma? És Vilma visszaint a szemével az anyjának: nem értem. De mikor az ebédttől fölkelnek s ő nagyságának sürgős dolga akad kint és Gida urat is magával viszi, akkor már érti Vilma. A mama most reá bizza az inkvizíciót.

— Mi baja magának? — kezdi Vilma a vallatást. Miért lett olyan rosszkedvű?

Dankó Árpád, mint a vallatás alá fogott bűnösök, rendesen megkisérti a tagadást. De az nem használ. Akkor hát kibuvókat keres és valami tisztességes föllentésen jártatja az esztét. Hanem föllükerekedik benne a becsületes őszinteség és mindent bevall: hogy az a budapesti ház nem valami háromemeletes palota, csak egy kis földszinti házacska a Józsefvárosban, az a tőkepénz pedig szóra sem érdemes csekélység s azt arra tartogatta, hogy ha valahol valami jövedelmezőbb gyógyszertár volna eladó.

A Vilma nyájas vidám arcza elborult s ajkainak széle és vállai megrándultak, mint aki valami

sírás kitörését fojtja el magában. Tegnap este még azzal a gondolattal aludt el s ma reggel azzal ébredt föl, hogy gazdag asszony lesz s nem fognak Grünbaumhoz szaladozni Vámosra, hogy zálogba tegyék az ezüst kanalaikat s nem kell hitelbe kicsalni Sternéktől a köpenyeget és ruhaszöveteket. Most ime vége a gazdagság álmainak, a szép hintonak, lovaknak, gyémántos ékszereknek.

De csak egy perczig tartott ez a borulat, gyorsan elhuzódott, mint a nyári felhő s újra kisültött a nap, a Vilma ragyogó szeme.

— No maga ugyan szépen felültetett bennünket, — szólt kaczagva. — De már most csak arra vigyázzon, hogy a mamának meg ne mondja az igazat?

— Szégyelném tovább is eltagadni. Meg kell mondanom az igazat.

— Dehogya kell, — viszonzá Vilma. — Ne busuljon, a mama úgy sem hiszi csak a tizedrészét annak, a mit maga beszélt. Ismeri már a mama az ilyen dolgokat.

Ezzel azonban még nem volt lecsillapítva a Dankó Árpád lelkiismerete.

— Hát mit akar? — kérdezte Vilma.

— Azt akarom tudni, hogy kezét nyujtaná-e nekem, ha tegnap azt az ostoba hetvenkedést nem csinálom, akkor is, így is, ha szegény vagyok is?

Vilma mosolyogva oda nyujtotta kezét:

— No tudja, jobban szerettem volna, ha ma-

gának nem kellett volna orvosságokat kotyvasztani, hanem urak lehettünk volna; de ha már így van, hát isten neki és ha maga engem igazán szeret, hát meglátja, hogy milyen igazán fogom én is magát szeretni.

Dankó Árpád elragadtatva tárta ki karjait s úgy magához szorította a szép barna leányt, hogy majd megfojtotta.

— No, no, még korán van, — szólt s igyekezett kibontakozni az ölelő karok közül; — aztán a mama is bejöhet.

Arra rögtön elbocsátotta Dankó barátunk, oly nagy respektusa volt attól a katonás asszonytól. Hát még mekkora lesz, mikor majd valósággal mint anyósát tisztelheti!

Mindebből azonban, a mi a Buksy Gidáék házának falain belül történt, nem szivárog ki semmi s csak olyan homályos sejtelmek keringenek a Dankó Árpád házassági szándéka felől.

Különben is egészen eltereli erről a figyelmet egy újabb házassági hír, mely mint a villámcsapás sujtja le az egész Ugaros-Karádot. Petheő László, a hatvanhat éves Petheő László házassodni készül. El akarja venni azt a szobaleányt, a ki három hónappal a nagyságos asszony halála után újra visszaköltözött a nagy fehér házba s azóta oly szemtelenül viseli ott magát, mintha már ő volna a ház asszonya.

Nagy a megbotránkozás mindenfelé.

— Megbolondult az a vén ember? — kérdezik egymástól, a kik találkoznak.

Az asszonyok erősen készülnek, hogy megmossák a [fejét. Hogy sirt az öreg képmutató a felesége temetésén s ihol ni, alig mult el egy félév, hát mire vetemedik! Hogy sajnálták akkor! Azt hitték, mindjárt összeroskad, úgy reszkettek a térdei. Nemsokára sirba viszi a bubánat a felesége után, gondolta mindenki.

Persze, tudnak is a férfiak sokáig busulni! Még ilyen vén korukban is kiüt belőlük a csapodár természet.

Hát ezért hagyta rá felesége azt a szép vagyont, hogy most ilyen semmirevalót ültessen be oda nagyságos asszonynak? Hogy nem ég ki a szeme?

Szörnyűség? Mit csináljanak? Egész Ugaros-Karád lázong s azon tépelődik, hogy hárítsa el ezt a nagy szégyent és nagy veszedelmet.

Lelkére akarnának beszélni Petheő Lászlónak, de nem férnek hozzá. Bujkál, nem mutatkozik sehol; hetek óta nem látták már a kaszinóban sem. S ha otthon keresik, ott sem találják.

Akkor aztán a papnak járnak a nyakára. Meg ne engedje ezt a házasságot, össze ne eskesse, ki ne hirdesse őket.

— De kérem, hiszen én nem tehetek semmit ellene, — szabadkozik a pap. — Ha ide jönnek, nem gátolhatom. Kérem, nincs semmi törvényes akadály.

— Muszáj lenni, — felelik az asszonyok.

Még a saját hitestársa is ellene támad a szegény papnak. Muszáj akadályt találni.

De a szegény pap hiába forgatja a kánonokat, nem talál, sehol sem talál; mert az, hogy valaki szobaleány volt, az lehet ugyan botránykő az egész közbirtokosság szemeiben, de a házassági jogban nem képez sem bontó, sem tiltó akadályt.

X.

A kis patikáriusné még egyszer megjelenik a láthatáron.

Már vacsoránál ültek Buksy Gidáéknál, mert Gida urnak megvan az a jó szokása, hogy szeret korán ülni az asztalhoz s későn kelni föl onnan. Épen a libapecsenyénél voltak s Dankó Árpád épen tizedszer szorította meg az abrosz alatt titokban a Vilma kezét, mikor egy cseléd jött a patikából, hogy tessék hamar hazasietni, mert vendégek érkeztek.

— A tatár pusztítsa el vendégeidet, — tört ki Buksy Gida ur, aki nem szerette, ha az élet legfontosabb dolgában, az evésben háborgatták; — legalább várd meg a vacsora végét.

S egy gyöngéd kézszorítás az abrosz alatt szintén azt fejezte ki érthetően: no, ne menjen még.

Végre azonban mégis csak menni kellett, a vendégeket nem várakoztathatta meg tovább.

Mikor haza jött, a gyógyszerháron ment keresztül, hol a segéd fontoskodó arczczal közeledett feléje, minthogy azonban Dankó ur nem kérdezett semmit, a segéd is okosabbnak tartotta, ha nem szól. Így ment be egészen gyanutlanul Dankó Árpád a második szobába, honnan világosság ömlött ki s beszédet hallott oda bent.

Alig nyitotta ki az ajtót, egyszerre a nyakába röpült egy könnyű női alak, olyan pehelykönnyű iczi-piczi jószág, s egy jól ismert parfüm illatát érezte és gyöngéd csókot ajkain.

— Muczikám úgy örülök, hogy ismét nálad lehetek, — hangzott a jól ismert csicsergő hang.

De a muczika cseppet sem örült. Nem épen valami gyöngéden lefejtette nyakából az ölelő karokat s összeránczolt homlokkal, boszusan, bambán bámult a kis menyecskére, a ki nyájasan kaczerkodva közeledett újra hozzá, s kis kacsóját czirogatva végighuzta Dankó Árpád barátunk ábrázatán:

— Haragszik, muczika, hogy hazajöttem?

Dankó Árpád elvörösödött. Ez a szemtelen-ség mégis sok:

— Minek köszönhetem ezt a szerencsét?

A kis menyecske látta, hogy az első meglepetés alatt intézett roham nem sikerült. Az a szép érzelmes kibékülési jelenet, a mit fejecskéjében az egész uton oly pompásan készített, nem ment oly könnyen, mint gondolta. Ez a nagy mamlasz makacskodik.

A hölgyecske egy zsölyeszékbe dőlt s finom csipke-zsebkendőjével könyeit törülgette.

E közbeneső időt legalkalmasabbnak vélte kísérője, hogy bemutassa magát. Ő doktor Kaposvári Iván ügyvéd, a kit a család fölkért, hogy ő nagyságát kísérje el. Neki, ha meg méltóztatik engedni, a család részéről is volna némi előterjeszteni valója.

— Csak tessék, — szólt Dankó Árpád, ki nem tagadhatta meg udvarias természetét, bár magában szidta gyávaságát, hogy azt az asszonyt miért nem dobja ki kísérőjével együtt.

A fiatal ügyvéd nagy feneket kerített annak, a mit mondani akart. A család a legjobb indulattal viseltetik Dankó ur iránt s nagyon óhajtaná a házi béke helyreállítását, e végett áldozatokra is kész. Hiszen méltóztatik ismerni azokat a tiszteletreméltó szülőket, kik Dankó urat mindig úgy tekintették, mint a saját gyermeköket.

Dankó ur csak hallgatta egy darabig ezt az áradozó ékes beszédet, aztán közbeszólt nem nagyon barátságosan:

— Hát mit akarnak? Hogy visszavegyem ezt az asszonyt?

Az ügyvédet nem riasztotta vissza ez a barátságtalan kérdés. Alkudozott már ő pörlekedő felekkel, a kik sokkal dühösebbek voltak, mint ez a jámbor ember, s a végén olyan szelidek lettek, mint a bárányok. Mert nagy hatalom az a pénz,

s mikor az embernek egyszerre harminczezer forintot ígérnek, ugyancsak meggondolja, hogy rugdalózzék-e ellene?

— Kérem, a család meg akarja alapítani a Dankó ur szerencsáját. Tisztelt megbizóim azt óhajtják, hogy Dankó ur a fővárosban vehessen gyógyszer-tárat. S ha szükséges, még nagyobb áldozatra is készek. Méltóztassék ezt meggondolni. Egy gyógyszer-tár a fővárosban kincsesbánya, kérem.

A könyező kis menyecske ujjai közt kukucs-kált ki, vajjon mily hatást gyakorol arra a nagy mamlaszra; de a mit arczáról leolvasott, azzal nem igen lehetett megelégedve, mert újra zsebkendőjével kezdte törölgetni szemeit.

Az ügyvéd is más eredményt várt a fényes ajánlattól s bámulva tekintett arra az érzéketlen emberre. Talán nem bizik a szavában.

— Kérem, ezt ne tessék üres ígéretnak gondolni, — biztosította Dankó urat. Irásba foglalhatom, ha tetszik. A gyógyszer-tárat is megnevezhetem, kérem, a mely eladó volna. A kerepesi uton van, a legjobb helyen. Hetvenezer forint a vételár. Abból harminczezet azonnal kifizet a tisztelt apósa, a többire nézve jótállást vállal, úgy, hogy másfél év alatt ki tetszik azt fizetni. Nem kell magyaráznom, tisztelt Dankó ur, hogy milyen szerencse ez.

Ezt bevégezvén, az ügyvéd ur legczélszerűbbnek vélte, ha a fiatal házaspárt magában hagyja.

Lovagias, diszkrét ember, a ki tudja, hogy az ilyen kibékülésnél fölösleges a tanu.

— Ha meg méltóztatik engedni, egy szivart szivnék el az udvaron. Gyönyörű holdvilágos este van, szeretnék egy kicsit sétálni odakint.

Dankó Árpád ki akarta kísérfni vendégét, de az semmiképp sem engedte:

— Nem, nem, kérem, csak méltóztassék maradni.

Alig tette be az ajtót maga után az ügyvéd, az asszonyka hirtelen fölemelkedett a zsölyeszék-ből, de most már nem a nyakába ugrott Dankó Árpádnak, hanem térdre omlott előtte s megragadta kezét. Most már a bűnbánó szerepét próbálta. Érzékeny lelkekre, mint ez a nagy fajankó, az nem maradhat hatástalan.

— Bocsáss meg, bocsáss meg! — tördeite fuldokolva.

A legjobb színésznő sem csinálhatta volna külömbül. Még könyecseppek is hullottak a Dankó Árpád kezére.

A jó ember csakugyan elérzékenyült.

— Keljen föl, keljen föl, — rebegette a legnagyobb zavarban.

Nagyon hihető, hogy ha ezt a hatásos jelene-tet korábban rendezí a nem csekély művészi tehetséggel megáldott asszonyka, pár hónappal ezelőtt, Dankó Árpád ellágyulva emelte volna föl s ölelte volna őt a karjai közé, a mikor az együtt töltött

édes órák emlékezete s a jövőben együtt töl-
tendőik boldog reménye teljesen elkábították volna
a jó embert s forró csókok között pecsételték volna
meg a kibékülést.

De most már vértézve állt itt minden ilyen
támadás ellen. A csábításnak semmiféle fegyvere
nem hatott be szívébe. Csak Vilmára kellett gondol-
nia s a szirén minden csalogató mesterkedése, hize-
lgése hiába volt.

— Térdeimen könyörgök, édes Árpád, bocsáss
meg szerencsétlen kis feleségednek. Soha, soha
többé nem teszem. Jó leszek, hű leszek, engedelmes
leszek. Légy irgalmas, csókolj meg és én visszaadom
neked ezerszer és olyan boldogok leszünk, mint az
első héten . . . Tudod még? Emlékszel-e még?

Dankó Árpád azonban nem hajolt le, hogy
megcsókolja a térdelő asszonykát, a ki még a ha-
ját is kibontotta, mert tudta, hogy az a vállaira
omló dus barna haj még elragadóbb kifejezést ad
a bűnbánó Magdolnának. Lehetetlen, gondolja ma-
gában, hogy a férje sokáig ellentálljon.

— Hát nem szólsz, édes? — suttogja hize-
legve. — Hát nem szeretsz már? Hát nem ölelsz
meg és nem kellek már neked, mikor oly vágyva,
esdekelve jövök hozzád?

Dankó Árpád kinosan csavargatta fejét s
vissza akarta huzni kezét, de a szép Magdolna
nem eresztette oly könnyen. Végre mégis megem-
berelte magát a lágyszivü férfi s határozottan szólt.

— Ne játszék komédiát, mert az nem használ. Mi nem egymáshoz valók vagyunk s legjobb elválnunk.

A kis menyecske egy darabig még nézte, vajjon nem lát-e biztató vonást a férj arczán, de mikor nem talált ott semmi biztatót, fölugrott térdéről s mint a sárkány, villámló szemekkel, sziszegve támadt Dankó Árpádra.

— Hát így vagyunk? Hát csakugyan el akar válni? Engem nem ámíthat el, én átlátok a hamis lelkén. Az én hűtlenségem csak ürügy. El akar válni, mert mást szeret.

Dankó Árpád elpirult és zavartan sütötte le szemeit. A kis menyecske diadalmasan fölülkerekedett:

— Meri tagadni, hogy nincs úgy? Engem akar elítélni, mikor saját maga a bűnös? De velem nem fog oly könnyen elbánni. Én ragaszkodom jogaimhoz. Én nem megyek innen el. Nem, nem, hiába lesi. Én törvényes felesége vagyok, még nem választott el a bíróság. Engem nem dobhat innen ki, itt maradok.

S beült a zsöllyeszékbe és leomló Magdolna haját kezdte föltüzögetni.

Dankó Árpád csak nézte, hüledezve, mi lesz ennek a vége. Hát az az asszony igazán itt akar maradni?

Ugy látszik, hogy igazán. Egészen elfogulatlanul fordul a férjéhez, mintha már teljesen itthon volna :

— Árpád, csengessen kérem, a cselédnek.
Dankó Árpád csaknem kővé mered bámul-
tában.

A kis menyecske szeme közé kaczag:

— No, maga nagyon kijött az udvariasság
gyakorlatából, mióta a szárnyaim alól kikerült.

S fölugrik és kis kezeivel megrántja maga a
csengetyü zsinórját.

— Mit akar? — kiált föl Dankó Árpád két-
ségbesetten. Botrányt akar?

— Vacsorát akarok, — viszonozza az asz-
szonyka nevetve. — Utról jövök, éhes vagyok, mint
a farkas. Meg az az ur is, a ki ott kint sétál. Hija
be, kérem.

A szakácsné megjelent az ajtóban.

— Parancsolni tetszik?

— Vacsorát. De valami olyat, a mi hamar
elkészül, mert nagyon éhesek vagyunk. Jó lesz rán-
tott csirke, meg omelett. Aztán kérem, nekem az én
szobámban vessenek ágyat, annak az urnak pedig,
a ki velem jött, majd a vendégszobában.

A cseléd, a ki nem régóta szolgált ott s nem
ismerte az idegen hölgyet, kérdőleg tekintett urára.

— Igen, igen, — szólt az s a jámbor ember-
ből is kitört az ingerültség, — tegye, ahogy ő nagy-
sága mondja s egyuttal akaszzák ki a kapura a
korcsma-czimert, hogy itt ma minden nyitva áll
mindenki számára.

Azzal kalapja után nyult:

— És most jó mulatságot és jóéjszakát kívánok.

— Hová megy?

— Keresek magamnak valami tisztességes kvártélyt arra az időre, míg itt tetszik mulatni.

— Árpád! — kiáltott a menyecske szivszakadva.

De Árpád vissza sem nézett, csak ment.

Az asszonyka széttépte mérgében csipke-zseb-kendőjét. Jaj, csak így téphette volna szét azt az embert is! Milyen gyönyörűség lett volna az.

Aztán dühtől reszketve kinyitotta az ajtót, mely a folyosóra nyílt s kikiáltott az ügyvédre, a ki még mindig ott sétált az udvaron szivarozva:

— Jőjjön be már.

— Elvégezték? — kérdezte az ügyvéd, a szép asszony felé kacsintva, a mint belépett a szobába.

— El, — válaszolt az asszonyka, finom, keskeny ajkait összeharapva.

— No úgy-e, hatott az én beszédem? Oh, én ismerem az embereket.

— Nagyon.

— Nem vitatom, hogy a nagyságod szép szemei is hathatósan közreműködtek.

Óvatosan körültekintett:

— Bátran beszélhetek?

— Egész bátran.

— Nos, szép asszonyom, megkapom már most a csókot, a mit jutalmul ígért?

— Megkaphatja, viszonzá a szép asszony haragtól lángoló arczczal, — s ezt a vizes palaczkot is megkaphatja a fejéhez vágva és a szemeit is kikaparhatom, ha akarja. No ugyan jókor jön, épen csókolózni való kedvemben talál.

A fiatal ügyvéd elámult. — Hát mi történt?

— Hát az történt, hogy összeszedhetjük a sátorfánkat és mehetünk szépen vissza Budapestre.

Az ügyvéd meghökkent:

— De csak nem méltóztatik gondolni, hogy most éjjel . . .

— De azt gondolom.

— Sötét éjjel?

— Holdvilág van.

— És vacsora nélkül?

— Nem hal meg éhen s ha meghal, sem lesz nagy kár érte.

Az ügyvéd könyörgésre fogta a dolgot.

— Nagyságos asszonyom, nem kellene így elhamarkodni ezt a kedvező alkalmat.

Idegesen szakította félbe a kis menyecske:

— Jön, vagy nem jön?

— Megyek, megyek, csak ne dühösködjék úgy.

Gyönyörű holdvilágos este volt. Nyájasan fénylettek ki a fehér házak az akáczfák sötét lombjai közül. Az emberek már lenyugodtak. Csak távolról hallatszott egy pásztorfurulya hangja.

A kis menyecske idegesen nógatta utitársát;

— Siessen hát jobban. Ott a Zöldfa; látja? Költse föl a kocsiszt, a kivel jöttünk. Fogjon be hamar és el innen!

XI.

Kinek öröm, kinek bánat.

Az egész emberi élet olyan, mint az időjárás, majd kiderül, majd beborul. Az öröme következik a bubánat, a reményre a csüggedés s a bánat és a csüggedés után megint az öröm és a remény. Csak szegény Kókay Elemér látszik arra kiválasztottnak, hogy nála mindig beborult maradjon az égbolt és soha se derüljön ki.

Most már egészen elvonul az emberektől s behuzódik hajlékába, mint a csigabiga. Még a fejét sem nyújtja ki, akárhogy édesgetik s akárhogy zajognak körülte.

— Szakasztott olyan lesz, mint az öreg tekintetes ur volt, — véli a gazdasszony.

Épp olyan áldott jó ember, a ki nem bánja, akárhogy lopják s akármilyen poros, pókhálós a szobája. Azt sem bánja, hogy a részeges takács Kesze Jancsi, a ki kibékült a feleségével, itt élőködik az ő nyakán, elszívja előle a legjobb szivareit s kiissza a legfinomabb borait. Nem bán már ő semmit.

Hiába hívják barátságos vacsorákra, nem

megy, jobban szereti ő otthon, magányosan fogyasztani el a vén gazdasszony kozmás főztét. Olga-hoz sem megy ama nyári délután óta, mikor egész lelkében megtörve, sápadtan, tántorgó lábakkal jött onnan haza.

Csak egyszer találkozott azóta vele.

— Haragszik reám? — kérdezte Olga.

S tekintetét oly szomorun és esdően függesztette Elemérrre, mintha némán bocsánatot akarna kérni tőle.

— Miért haragudnám? — felelt Elemér.

De hangja remegett, bár igyekezett, hogy hideg és nyugodt maradjon.

Az Olga hangja is remegett, midőn halkán, akadozva kérdezte:

— Miért nem látogat meg többé?

— Jobb így — viszonzá a fiatal ember, elfojtva a melléből feltörő sóhajt. — Azért jó barátok maradunk; de az után, ami köztünk történt Olga, sokkal jobb, ha nem látjuk egymást.

A nő, úgy látszott, mintha küzdene önmagával, mintha mondani akart volna valamit, de mégsem szólt. Így váltak el egymástól, néma, rövid kézzszorítással, alig érintve az egymás kezét.

A rokonság bámulva vette észre, hogy a házasságból, melyet oly bizonyosnak tartottak, semmi sem lesz. Kérdésekkel ostromolták előbb Elemért, s mikor attól semmit sem tudhattak meg, Olgát:

— Mi történt köztetek? Összeharagudtatok?

Ki akarják őket békitni.

— Nincs rá szükség, — utasítja el a jóakaratot Olga; — nincs köztünk semmi harag.

Látják, hogy nincs. Hát miért kerülük egymást?

Olga nem ad magyarázatot. Hiába faggatják. Abba is hagynák, mert ismerik, hogy ilyen büszke, ilyen különös volt már leánykorában; de szegény Elemért sajnálják.

— Csak nem adtál neki kosarat?

Mindenki elszörnyed, mikor megtudják, hogy Elemér kosarat kapott. Hát miért?

Ugaros-Karádon meg nem fogják azt érteni soha, hogy csak azért, mert Elemér gazdag és Olga szegény. Hát annál inkább kapni kell rajta két kézzel.

De Olga máskép okoskodik, mint az egész Ugaros-Karád.

— Ha nem mentem hozzá gazdagon, nem fogok hozzá menni szegényen.

Büszkesége hajlíthatlan. Mindig gyötörné az a gondolat, hogy Elemér talán csak szánalomból vette nőül. S gyötörné még egy másik gondolat, mely büszkeségét még jobban lealázza: hát ha Elemér azt fogja róla gondolni, hogy csak azért ment hozzá, mert most szegény és nem bir megélni, míg Elemér gazdag és jólétet szerezhet neki?

Nem, ezzel a kinzó gondolattal soha, soha sem lehet az Elemér nevévé. Inkább a nyomorság, mint valaha ez a szegény.

A Buksynék, Tihanyinék nem értik őt, a leányok sem értik, csak azt a büszkén kipirult arcát, azokat a villámló szemeket látják:

— Nem, nem, soha!

Nohát: soha. Abba hagyják a rábeszélést, mert hiszen annak úgy sem lehet foganatja, ezzel a büszke teremtéssel nem bír senki. Ott ül hát busan, magányosan a czifra új házban, melynek diszes berendezése oly kiáltó ellentétben áll az ő mostani szegény sorsával s elmélázó szemei kitekintenek a távolba, mint egykor leánykorában, de most már nem azzal a büszke, fürkésző pillantással, mint hajdan. Most már nem vár és nem remél semmit.

Az uzsonnák alkalmával még sokáig tanakodnak, vitatkoznak azon az ugaros-karádi asszonyok-hogy miért is kell ennek így lenni; de minthogy változtatni a dolgon nem tudnak s erőnek erejével nem lehet összeadni egy fiatal párt, ha ők maguk nem akarják, hát abba marad ez a házasság, nem foglalkoznak tovább vele.

Annál többet foglalkoznak a Dankó és a Vilma ügyével, mely bármennyire titkolták is, immár köz-tudomásu lett. Mert hiába akarják titokban tartani az olyan eljegyzést, ahol a jegyesek uton-utfélen csókolóznak, mihelyt szerit ejthetik. Lehetetlen, hogy egyszer vagy másszor rajta ne kapják őket, akár-hogy vigyáznak.

A fölháborodás moraja zugott végig Uga-

ros-Karádon. Egy patikárius! Hát már odáig juttunk?

Tihanyi Ábrisék legjobban megbotránkoztak. Mind a négy kisasszony a mamával együtt orrát fintorgatta. No hiszen szép parti! Egy patikárius!

Vilmát azonban nem tántorította meg ez a zaj. Csak hadd lármázzanak! Bezzeg jó lett volna nekik is ez a patikárius. Bezzeg halászgattak utána, ebédeltették, vacsoráltatták s most is elfognák, ha lehetne. De nem lehet. Nem bizony.

Hiszzen nem mondja, hogy nem látott volna szivesebben ő is egy ezer holdas birtokost, aki pompás négy lóval jön érte; de ha már az isten úgy rendelte, hogy ez legyen az övé, hát ezt szereti s szinte ragyognak szemei, hogy végre neki is van valakije, a kit szerethet s a ki őt szereti.

Buksy Gidát nem tántorítja meg a zaj. Ő is boldog, hogy ilyen vőt talált, a kihez akármikor beszélhat az ember, hogy: »Pajtás, nem adhatnál vagy száz forintot?« — hát mindig adhat; sőt azt a Budapesten hagyott hatszáz forintos váltót is beváltja, mely még a nagy pénzügyi műveletből maradt ott s fenyegetően lebegett a Buksy Gida ur feje fölött.

Ilyen vő kellett Buksy Gidának. Ennek a segítségével haza hozzák Grünbaumtól az asztali ezüstöt is és a lakodalmon ott fog az pompázni, valamint ennek az aláírásával szerzik meg a kelengyére szükséges pénzt is és mikor majd elkövetkezik a váltó

lejárata, azt is Dankó Árpád fogja kifizetni. És még sok egyebet fog kifizetni, mert Buksy Gidáéknak semmire sem lesz pénzük, pedig mindenfélére kell.

Ritka kincs az ilyen vő, a ki nem az apóst és anyóst zsarolja, hanem a kit az após és az anyós zsarolnak folyvást, pedig még hivatalosan apósnak és anyósnak sem mondhatók, mert a válóper még nem végződött be teljesen.

De most már hamar vége lesz. A kis menyecske, mióta utolsó próbálkozása is sikertelen maradt, nem gördít már elejébe akadályokat, sőt maga is sürgeti az ügyvédjét, hogy végezzék már be, hadd mehessen férjhez. Harminczezer forintért akad vőlegény, a ki még czifrább multtal is elveszi.

Mialatt azonban a válópör folyik s az uri rendnek főkép női fele zsibong és zugolódik Ugaros-Karádon, nevezetes változások történtek Dankó Árpáddal, a mik jelentékenyen megváltoztatják a közvéleményt. Az augusztusi vámosi vásáron Dankó Árpád megvette a Domby Pista négyes fogatát, a mire mindenki azt mondta Ugaros-Karádon, hogy:

— Ejnye!

Egy héttel később megvette a Tihanyi Marczi száznyolczvan holdját s szeptember elején már két agarat is szerzett.

— No édes Dankó, már most csak a patikáján adjon tul, — intette Buksy Gidáné.

Mert már semmi egyéb nem hiányzott ahhoz, hogy tökéletes ur legyen. Váltói is voltak már a

vámosi takarékpénztárban, meg Háj Fülöpnél, melyeket leendő apósa kedvéért girált.

De Vilma, a ki nagyon megelégette már azt az uri életet, a mit kedves szülei folytattak s nem kivánt maguknak is olyat, nem engedte, hogy a patikát is eladják.

— Hát igazán patikáriusné akarsz lenni? — kiáltott föl elszörnyedve az anyja.

A leány megütközve tekintett anyjára.

— Hiszen a mama akarta először, én csak azután.

— Persze, hogy akartam, — viszonzá az anya, — most is akarom azt a házasságot, de a patika nélkül. Érted már?

— Értem, édes anyám, de én meg amugy akarom.

Buksy Gidáné bámulva tekintett leányára. Évek hosszú során át annyira megszokta a hatalmas asszony, hogy mindenki meghajoljon akarata előtt. Szinte hihetetlennek látszott, hogy találkozzék valaki, a ki az ő akaratának a saját akaratát merje ellenébe tenni.

— Gida! — kiáltotta be férjét.

Az afrikai oroslán kiáltása remegtetheti meg úgy a sivatag arabjait, mint ez a hang Buksy Gida urat. De azért jó kedvet mutatva, ajkait nevetésre nyitva, lépett be.

— Mi a baj, Miczi lelkem?

— Hallgasd csak, mit beszél a lányod, —

förmedt ő nagysága a mosolygó emberre. — Nem akarja eladni a patikát. Hallottál már valaha ilyet?

Buksy Gida csakugyan nem hallott ilyet. Nem adni el valamit, a mi eladható? Ő eladja még azt is, a mi el nem adható. Hányszor adott ő már el Háj Fülöpnek buzát, a mi nem volt, malacgot, a mi nem volt, hizott ökröket, a mik nem voltak és gyapjut, a mi soha sem lesz!

— Miért ne adnátok el, ha valaki jól megveszi?

De a szülői vélemény daczára Vilma megmarad a mellett, hogy nem adják el. És Buksy Gidáné, az a hatalmas, katonás asszony, a ki mindenkit akarata alá szokott hajtani, nem ellenkezik tovább, mert meglepetve, bámulva látta, hogy ez a leány kinőtt az anyai hatalom alól s ezentul a saját akarataát fogja követni.

Különös tüneménye a természetnek, a mi nem tudom, úgy van-e másutt is, vagy csak Ugaros-Karádon, de valószínűleg úgy van: — hogy a nőknek sokkal inkább megvan és sokkal inkább teljesül az akarata, mint a férfiaknak.

Lám, Petheő László bátyánk, hiába elnöke az ugaros-karádi közbirtokosságnak, elnöke a kaszinónak, elnöke a karád-vizszabályozási társaságnak, s választási elnök a képviselő-választásoknál s bizonyára elnöke lesz minden egyesületnek, mely az ő életében Ugaros-Karádon létrejön, mégsem teljesülhet az akarata.

Már ez az ő sorsa. Így volt azelőtt, s így lesz ezután is. Mig boldogult felesége élt, addig csak egy asszony állt utjába, hogy a Petheő László bátyánk akarata valamikor teljesülhessen; most, a hány asszony Ugaros-Karádon van, mind utjába áll.

Hiába bujkál előlük, végre mégis csak ráakadnak.

— No Laczi bácsi, hát nem fél, hogy szegény felesége megfordul a sirjában?

S reá zudulnak valamennyien és nincs az istennek az a büntetése, a mivel ne fenyegetnék.

A megrettent öreg ember először tagadni próbálja a dolgot, de ez nem használ; reá bizonyítják, hogy már gyűrüt is adott a leánynak.

— Gyűrüt?... gyűrüt? — mentegeti magát az öreg és erősen törülgeti izzadó homlokát. — Hát az csak annyi, mintha az ember egy tarka selyemkendőt ad.

— De nem annyi — viszonozzák az asszonyok. — Nem szégyeli magát?

Szégyenli bizony s igéri is, hogy megjavítja magát. De nem hisznek neki.

— Hát kergesse el azt a szobalányt.

Akkor majd hisznek. Meglehet azonban, hogy akkor sem hisznek. Mert az ilyen öreg ember, ha egyszer a rossz utra tántorodott, soha sem tér meg.

De a nők bölcsessége kitalálja, hogyan lehet segíteni ezen a dolgon is. Ha már ilyen telhetetlen vén ember, hogy fiatal feleség kell neki, hát válasz

szon legalább a rokonságból, az uri rendből. Itt van a Tihanyi Ábrissné négy leánya, vegyen el egyet azok közül.

Petheő László bátyánk kimereszti szürke, závaros szemeit:

— Ez már beszéd, lelkeim!

Nehezen bírja ugyan megérteni, hogy odaadjanak neki egyet a közül a négy leány közül, kiknek a legidősbike is majdnem negyven évvel fiatalabb, mint ő; de ha már így áll a dolog, hogy szivesen oda adják, hát a legfiatalabbat választja, a melyik a mult hónapban volt tizennyolcz éves.

— Nem lesz nagyon fiatal? — próbálják Laczi bácsit lebeszélni.

Mert hát a huszonnyolcz éves talán inkább illenék hozzá, mint a tizennyolcz éves. De aztán megnyugosznak benne, mert a tizennyolcz évest talán mégis könnyebb lesz rábeszélni, mint a huszonnyolcz évest, kinek már több az esze.

Valami nagy kedvet egyik sem mutat ehhez a férjhez menetelhez, de mikor nincs kilátás másra és Laczi bácsi megigéri, hogy vagyónának felét átíratja feleségére, a másik felét pedig végrendeletileg fogja neki hagyni, arra kijelenti a legkisebb Tihanyi leány, hogy jó, nem bánja, hát hozzá megyen ehhez az utálatos vén emberhez.

Az eljegyzés nagy ünnepélyességgel ment végbe. Az öreg ur kicsipte magát. Levágatta hosszú ősz szakállát és simára borotvált arczczal, fölkun-

korított és csodálatos módon megbarnult bajuszszal, kifeszített mellel, behuzott hassal, büszke léptekkel, csakhogy kissé megroggyant inakkal lépett be menyasszonyához, ki azonban úgy vélte, hogy ebben a megifjodott kiadásban még undokabb.

Az eljegyzés előtt való nap kiadták az utat a hires szobaleánynak is. Petheő László ur próbálgatta ezt már idáig, de nem sikerült; most Tihanyi Ábrisé maga vette kezébe az ügyet. A leány sokáig nem akarta megérteni, hogy miről van szó. Lárifári. Hogy ő innen takarodjék? Szeretné látni, hogy ki hajtja ki őt innen?

— Én, — felelt Tihanyiné mérgesen.

Két béres kivitte a szobaleány ládáját.

— Hányjátok ki mindenét az utcza közepére, — parancsolta Tihanyiné.

Petheő László ur óvatosan félrehuzódott a zivatar elől s csak akkor dugta ki a fejét egy perczre az ablakon, mikor a leány már lent volt az udvaron.

De az az egy percz elég volt arra, hogy a leány észrevegye.

— Oh, te vén gazember! — kiáltott fel hozzá, öklével fenyegetve; — hát így tartod meg a szavadat? Ez a te hűséged?

S olyan diszes neveket kiabált fel hozzá, hogy a »szemtelen vén bitang« még a legszelidebbek közé tartozott. Átkozta a hamis lelkét s fenyegette hogy majd megveri még az Isten gonoszságáért. Nem is hagyja veretlen.

Az egész cselédség összecsődült a nagy lármára, a parasztasszonyok is a szomszédságból, azok előtt folytatta a leány az átkozódást. Petheő László ur hirtelen becsapta az ablakot s eltávozott onnan egy belsőbb szobába, de úgy rémlett neki, mintha még oda is behallaná az átkozódást.

Nagyon kellemetlenül érezte magát a nap egész hátralevő részén át. Ki és bejárt az egyik szobából a másikba. Annak a czudar Zsuzsinak be kellene dugni a száját, mert az egész helységet tele lármázza. Csak lehetne vele okosan beszélni.

Alig várta Petheő bátyánk, hogy beesteledjék. Akkor zsebébe dugott egy pár száz forintos bankót s lassacskán, mintha csak sétálni menne, a zöldfa felé haladt. Beosont a nyitva álló kapun s felszólította a korcsmárosnét:

— Ott a Zsuzsi?

A kormárosné csodálkozva nézett a tekintetes úrra?

— Hát nem tetszik tudni, hogy Vámosra ment?

— Nem is jön vissza?

— Hát minek jönne vissza, ha a tekintetes ur házasodik és mást vesz el?

Petheő László ur megkönnyebbülten sóhajtott föl s odább akart menni. De a korcsmárosné megállította:

— Én hallgatok tekintetes uram, tetszik tudni. De a jövő évi árendából csak el tetszik engedni valamicskét?

— El, el, — ígérte nagylelkűen Petheő László, ámbár nyomta a lelkiismeret, hogy ő most a közvagyonból ígért oda valamit, a mi évek hosszú során át folytatott elnöksége alatt soha sem történt.

Mélyen megilletődve fordult hazafelé. Hát ő is letérne a becsület utjáról? Ő is?

XII.

Még egy uj pár.

Mint tizenöt év óta minden évben, az idén is eljött vakációzni Ugaros-Karádra Molnár József tanár ur.

A tiszteletes, a ki ebben az évről-évre komolyabb és méltóságosabb férfiuban alig ismert már reá az ő hajdani vig czimborájára, azért a szokott régi szivességgel fogadta. A tiszteletesné előállt a szokott nyájas faggatózásával, hogy mikor házasodik, már meg Molnár ur? A mire azonban Molnár ur most határozottabban felelt, mint máskor szokott. Úgy hiszi, most már nemsokára itt lesz az ideje. Az öreg tanfelügyelő végre nyugalomba ment s Molnár ur reméli, hogy kineveztetése bizonyos.

Ennek a reménynek kifejezést ad bizonyos uri háznál is, hol egy derék leány, a ki tizenöt év óta vár reá, kijelentette, hogy tovább várni ostobaság,

— De istenem, mit akar, Jolán? — suttogta Molnár ur ijedtében egészen elsápadva.

— Mit akarok? Hát meg akarok mondani mindent az édes anyámnak. Meg akarom mondani, hogy tizenöt esztendeje szeretjük egymást. Én csak olyan tizenötéves kis gyerekleány voltam akkor és hűségesen vártam magára, Józsi, míg csak vén leány lettem. Látja? De ha annyi eszem lett volna, mint most, hát nem hallgattam volna magára, hogy várjunk, míg csak maga tanfelügyelő és királyi tanácsos nem lesz, mert ilyen híres családból, mint ez a mienk, nem mehet férjhez egy leány holmi egyszerű tanárhoz. Hallatlan szentségtörés volna az! Olyan vakmerőség, a mit maga el nem mert volna követni. De merik ám mások. Látja, még patikáriusné is lesz ebből a mi híres családukból.

Molnár Józsi valóban nem foghatja meg azt s csak abból magyarázza ki, hogy talán a pénzvágy, a gazdagság gyakorolta megvesztegető befolyását:

— De én, látja, szegény vagyok, nincs egyebem, csak a kis fizetésem s nagyon félek, hogy kedves szülei fölháborodva fognak visszautasítani.

— Hát hagyja reám Józsi, majd beszélek én.

— Hátha mégis várnánk? Az a kinevezés nem késhetik sokáig.

A leány mosolyogva nézett az aggódóra:

— Nagy oktalanság volt tőlünk, hogy idáig is vártunk. Ugyan mi történhetett volna, ha tiz vagy

tizenkét évvel ezelőtt megkér? Apáék kosarat adtak volna magának. Arra én elkezdtem volna sirni, busulni. Az apáék szive még sincs kőből; mit tehettek volna? Oda kellett volna adni magának. Ha okosak lettünk volna, úgy cselekedtünk volna és nem vártunk volna, míg megöregszünk.

De a tanár nem látta a dolgot oly bizonyosnak.

— Félek, Jolán, hogy még most is korán lesz. A leány azonban nem akart tovább várni.

— Nem bizom már én, Józsi, a maga kinevezésében. Soha sem lesz magából tanfelügyelő s én lemondok már arról, hogy nagyságos asszony legyek.

— De hát várjuk be legalább most, míg a kinevezés megtörténik.

— Minek? Ha rosszul üt ki, akkor még kevesebb bátorságunk lesz. Most éppen jókor jövünk. A Vilma példája nem marad hatástalan. Tihanyi Ella is férjhez megy. A szülők ilyenkor restellik, hogy az ő leányuk otthon maradjon, mikor mások férjhez mennek. Aztán, ha az egyiket odaadhatni egy patikushoz, a másikat is oda lehet adni egy tanárhoz.

— Csak óvatosan Jolán, óvatosan — aggodalmaskodik még mindig Molnár ur.

— Bizza csak rám, Józsi. Apa nagyra becsüli magát. Tudja, még abból az időből, mikor a római bort föltalálták.

Pajkos mosoly játszadozott ajkai körül s ez a mosoly úgy megélenkítette arczát, hogy Molnár Józsi még mindig a tizenötéves fürge, pajzán Jolánkát látta ebben a harmincz éves nőben s gyöngéden oda hajolva susogta:

— Édes kis angyalom!

— No hiszen szép kis angyal vagyok én már, — nevetett Jolán. — Hanem maga az oka, minek hagyott megvénülni.

Molnár ur szólni akart, de Jolán mosolyogva befogta a száját:

— Tudom, hogy mit akar mondani. Hogy én magának szép vagyok így is? No, ha nem vagyok is, érek valamit, az bizonyos, mert olyan oktondi leányt nem minden bokorban találhatni, a ki tizenöt évig vár egy hasonló oktondi férfira. Ilyen leány már csak Ugaros-Karádon teremhet.

Molnár ur áhitattal csókolta meg a nagylelkű leánynak kezét. Szive tele volt boldogsággal, de aggodalommal is, mert mit fog mondani Buksy Tamás ur, ez a dölyfös középkori főúr, ha megtudja, hogy egy nevelő merte az ő leányára szemeit emelni?

Igaz, hogy mikor megtudta ezt Buksy Tamás ur, elhült minden csepp vére, oly rettenetesnek, oly hihetetlennek tünt föl előtte ez a dolog. De az a félelemmel vegyes mély tisztelet, melyet ez a fiatal ember a család iránt tanusított, midőn tizenöt évig

nem mert előtte mint kérő föllépni, tetszett Buksy Tamás urnak. Ez becsülésre méltó benne.

A tudományos téren is érdemeket szerzett férfi. Buksy Tamás még emlékszik a régészeti ásatásra. Ez azonban nem ad neki jogosultságot arra, hogy ily előkelő családból való leány kezét megkaphassa.

— Megkérdezted-e, hogy legalább nemes ágból származik-e? — tudakozta leányától a büszke főúr.

— Nem, apa, azt nem kédeztem meg, — válaszolt a leány őszintén.

— Elég rossz. Mert vannak ugyan rá példák a történelemben, hogy előkelő hölgyeket megkaptak egyszerű vagyontalan köznemesek; de arra nem tudok példát, hogy parasztnak adták volna az előkelő hölgyeket.

— De hiszen, apa, a ki tanár, az talán mégsem paraszt?

— A ki nem nemes ember, az mind paraszt, — döntötte el a kérdést Buksy Tamás ur.

Többet nem szólt, csak komoly léptekkel járt föl s alá az udvaron, nagy elhatározásokat forgatva fejében. Nem tudott tisztába jönni azzal, vajjon hasonló esetekben hasonló főrangú férfiak hogyan viselkedtek. Sem a Hunyadiak, sem a Rákócziak történetében nem fordultak elő ily esetek, melyek irányadóul szolgálhattak volna.

A Buksy Gidáék Vilmájának az esete sokkal újabb keletű, meg aztán nem is hasonló és Gidát

nem fogadhatja el tekintély gyanánt Tamás ur, mert Gida a Tamás ur nézete szerint csak papucs alatt nyögő tökfilkó, kit a felesége kénye-kedve szerint forgat, Tamás ur ellenben állásának s nemzetisége iránti kötelezettségeinek tudatával biró családfő.

E tudat komolysága tükröződik arczán, midőn az udvarról végre besétál szobájába s az agarakat lekergetve a kopott bőrdívánról, maga nyujtózik azon végig s fekvő helyzetben folytatja a gondolkozást, a mi azonban ép oly kevésbé sikerül neki, mint ahogy nem sikerült sétáló helyzetben.

Lábujjhegyen kell járni az egész háznépnek, hogy Tamás urat ne háborgassák a gondolkozásban. Az ebédnél nem mer mukkanni senki, mert Tamás ur szigoru arczczal ül ott, még mindig a fölött gondolkozva, mikép kell méltóságának megfelelően eljárni a fölmerült esetben.

Őt nem lehet kedvencz pecsenyékkel, süteményekkel megvesztegetni, mint azt az együgyü Gidát. Ne is próbálják. Ő egyenlő szigorúsággal falatozza be a birkapörköltet és a kappanpecsenyét, a zsemlyegombócot és a vaniliásfánkot.

Szigorusága nem enyhül még délután sem, midőn a kaszinóba megy ujságot olvasni. Ijedten nyitja ki előtte az ajtót Edus, a kaszinó szolgája, s félénk tisztelettel veszi el kezéből a kalapot, hogy föltegye a fogasra, hol úgy rémlik, mintha a többi kalap tiszteletteljesen huzódnék odább, hogy helyet adjon ennek az érdemes kalapnak, mely oly kiváló

férfinak, mint Buksy Tamás ur, szokta fejét befödni.

Minden ujság kézben volt. De a tanító rögtön alázatosan átnyujtotta a magáét a belépő fejedelmi személynek.

— Köszönöm, — viszonzá kegyes fejbólintással Buksy Tamás ur s átvette a lapot saját uri kezeibe.

Természetes, hogy azontul reá nézve nem létezett a kis tanító s nagyon megütközve tapasztalta, hogy az beszélgetésbe akar ereszkedni vele.

— Nagyon érdekes hirt tetszik találni a lapban, — szólta a kis ember nyájas hajlongással.

Buksy Tamás ur ezt is megköszönte ismételt kegyes fejbólintással. De a tanító ezzel sem érte be.

— A kinevezéseket méltóztassék olvasni, ott lesz.

Erre már Buksy Tamás ur kegyes fejbólintással sem felelt. Nem szereti a társadalmi rendnek ilyenén fölforgatását, hogy a társadalom alsóbb osztályai kezdjenek beszélgetést a felsőbb osztályokkal, a helyett, hogy megvárnák, míg a felsőbb osztályok őket megszólítják.

Valóban nem tudta, hogy ily körülmények közt elolvassa-e, a mire figyelmeztetve lett, de a kíváncsiság mégis bántotta. Ugyan mi lehetne az?

Olvasni kezdi s szigorú arcza egyszerre kiderül. Ő felsége stb. Molnár József tanárt és a vámosi főgimnázium igazgatóját stb. megyei kir. tan-

felügyelővé kir. tanácsosi czimmel stb. kinevezni méltóztatott.

— No, mit tetszik hozzá mondani? — kérdezte a tanító.

Buksy Tamás urnak nem jutott most eszébe, hogy ismét alsóbb osztálybeli szólította meg őt, a felsőbb osztálybelit. Annýira meglepte, a mit olvasott. De mit mondhatott volna hozzá? Helyeselte ő felsége intézkedését. Az érdemes férfiakat elő kell mozdítani, ez a Buksy Tamás ur nézete is.

Ám ha ő felsége legkegyelmesebben kitüntetni méltóztatott ezt a férfiut, Buksy Tamás ur sem akar hátrább maradni ő felségénél. S mikor este hazament a kaszinóból, már megállapodott határozattal ment haza. Egy királyi tanácsosnak már odaadhatni egy Buksy leányt. Jolán értesítse a kérőt, hogy jöhet.

De értesíteni sem kellett. Mire Buksy Tamás ur haza ért, már ott volt a kérő.

— Látja, csak egy napot kellett volna várunk, — sugta aggodalmasan Jolánnak.

Még mindig aggódott egykissé.

Buksy Tamás ur ünnepélyesen meghallgatta a kérőt, biztosította jóakarataról s megígérte, hogy fontolóra veszi a dolgot.

Jolán szeretett volna közbeszólni: »Mit fontolgat már azon apa? Hiszen tegnap óta megfontolhatta« De nem szólt, mert tudta, hogy Buksy

Tamás ur a kellő komolyság hiányának róttá volna föl, ha már ma kijelenti, a mit holnap is kijelenthet.

Vacsorára azonban ott tartották Molnár Józsefet s ebből már láthatta ügyének kedvező eldöntését.

A vacsoránál bő alkalma nyílt Buksy Tamás urnak, hogy leendő vejét a tekintély ama fokára állítsa a cselédség előtt, a mi őt törvényesen megilleti.

— Vigyétek a tálat még egyszer a nagyságos királyi tanácsos urhoz.... Kenyeret a nagyságos királyi tanácsos urnak.... Abból a süteményből talán parancsol még a nagyságos királyi tanácsos ur....

Késő éjfél tájban érkezett haza a parokhiára a nagyságos királyi tanácsos ur. A pap még ébren volt, a vasárnapi prédikációján dolgozott.

Molnár Józsi nyakába borult a papnak:

— Barátom, boldog vagyok!

XIII.

Minden jó, ha jó a vége.

Ez a nyár utólja és az ősz csupa eljegyzések közt telt el. A Petheő Lászlóét követte a Molnár Józsefé Jolánnal, aztán a Dankó Árpádé Vilnával, mert a válópör most már bevégeződött s szegény Dankó megszabadult az első feleségétől.

— Csak ti vagytok még hátra, — szólt Jólán Olgához.

— Én nem megyek soha férjhez — ismételte Olga.

A derék leány csodálkozva tekintett Olgára.

— Hogy mi miért titkolódtunk, annak meg volt az oka: de hogy ti miért titkolódtok, azt nem értem.

— Hát nem hiszed?

— Nem hihetem. Mert, ha igazán nem akarsz Elemérhez menni, akkor nem kellett volna elfogadni tőle azokat az áldozatokat.

— Miféle áldozatokat?

— Hogy a magáéból fizesse a te adósságodat. Olga arcza lángba borult.

— A magáéból? Az én adósságomat?

— A tiedet, vagy a Dezsőét, az mindegy, teérted fizette.

— És mit fizetett? kérdezte Olga remegve.

— Oh, mintha nem tudnád?

— Nem tudom. Esküszöm neked, hogy nem tudom.

— Annál rosszabb. Tudnod kellene. Téged akart kimélni s nyakig keveredett az adósságba. Apa Vámoson hallotta, mikor a takarékpénztárban járt. Összes vagyonának a fele is rá megy.

— Istenem! Istenem! — tördelte kezeit Olga. Hanem aztán hirtelen elnémult ajkán a sohaj

és panasz s valami boldogító gondolat fénye áradt szét egész arczán.

Jolán meglepetve tekintett reá. De nem kérdezte. Tudta, hogy e büszke lélek nem szereti, ha betekintenek belsejébe.

De bármily nagy volt büszkesége, most eljött az ő megalázkodásának a napja.

Oh! ez a nap, ez örök időre megmaradt a Kókay Elemér emlékezetében. Ez az édes, ez a drága nap, mikor belépni látta hajlékába piruló arczczal, nedves szemekkel az ő egyetlen boldogságát, a ki nem tudott szólni, csak oda borult az Elemér keblére és nem gondolt azzal, hogy ő a nő jött a férfihoz.

Hosszan, némán tartották egymást átölelve. Elemér szólalt meg először:

— Mikor lesz az esküvőnk, édes?

Olga könnyein keresztül mosolyogva felelt:

— Talán mégis várjuk be, míg a gyászév letelik.

Leültek egymás mellé s a jövő terveiről beszéltek.

— Nagyon takarékoskodnunk kell, Elemér, — szólott Olga. — Jőjjön, számítsuk ki, mennyi az adósság, mit oktalanul magára vállalt.

Oly sokáig beszélgettek a jövőről, annyi tervet szőttek, míg végre elnémultak mindketten s csak gondolataik röptültek előre, majd meg vissza a múltba, arra az időre, mikor először találkoztak.

— Emlékszik még, Olga?

— Emlékszem. És most bevallom, Elemér. Akkor este sokáig ébren voltam és csodálatos víziók környékeztek. Láttam, mintha maga felém jött volna és kitárta volna karjait és olyan szomoruan nézett felém, mintha azt akarta volna mondani: hát nem jössz? De én nem mozdultam. És akkor minden eltűnt. Engem pedig oly szorongó félelem fogott el, hogy kinyitottam az ablakot és kitekin tettem a holdvilágos éjbe és téged kerestelek. S megláttalak újra lent a kertben, oly tisztán és világosan, mintha igazán ott álltál volna. És akkor azt gondoltam magamban: igen, igen, az isten téged rendelt nekem.

— Én is emlékezem, Olga. Nekem is úgy rémlett, mintha tüneményt látnék, midőn az ablakon kihajolt a te szép fejed. Mert én voltam, a ki akkor ott jártam s gyönyörtől reszketve susogtam magamban: oh, légy az enyém, kedves! De mikor nappal lett és szemtől-szemben álltam veled, nem volt többé bátorságom szólni.

Igy került össze a negyedik pár is. Lesz esketni valója a tiszteletes urnak. Készíti is már a beszédeket, a amiket mondani fog s a tiszteletesné már előre fél, hogy megint bele fog sülni. De a tiszteletes ur bizik magában s különösen Józsi barátja esküvőjén akar kitenni magáért.

Ez az esküvő lesz a legfényesebb valamennyi közt. Mert Buksy Tamás urnak az a nézete, hogy

egy királyi tanácsosnak magyar diszruhában kell esküdni s már el is készült az aranyzsinóros fekete bársony atilla, a fekete bársony mentével egyetemben, a mit Molnár József ur ez alkalomra felölt s a mi teljesen rehabilitálja a hajdani nevelőt az ugaros-karádi uri rend közt.

Vig farsang lesz ez az idén Ugaros-Karádon, ámbár a pap hiába számít a négyszeri stólára, csak három lett belőle. Az egyik házasság szétment. Tihanyi Ella visszaküldte a jegygyűrűt Petheő László bátyánknak s kijelentette, hogy inkább a kutba ugrik, de ennek a totyakos vén embernek nem lesz a felesége.

Szülei, testvérei eleget biztatták, hogy ne féljen, az öreg úgy sem él sokáig, de Ellának hiába beszéltek. Nem akar ő egy napig sem együtt élni ezzel a vén bolonddal, a ki napról-napra kiállhatatlanabb.

A szülők megkisértik, hátha megvigasztalhatnák a cserben hagyott vőlegényt egy másik leányukkal; de az öreg urat annyira lesujtotta ez a csapás, hogy nem fogad el semmi vigasztalást. Neki adja magát egészen a bánatnak s most rohamos a hanyatlás. Pár hónap alatt roskatag aggastyán lesz belőle. Ujra megereszti a szakálát, háta meggörnyed s csoszogó lépésekkel ballag ki a temetőbe, a hová most gyakran kijár a felesége sirját látogatni. Békében lehetnek ezentul az ugaros-karádi leányok.

És most bucsut veszek tőletek, édes jó barátim ott Ugaros-Karádon. Ne haragudjatok, ha toltam néha elárulta egy-egy gyöngeségteket, egy-egy gyarlóságotokat. Gyarlók vagyunk mindnyájan. Mi, itt a nagy város falai közt sokkal inkább, mint ti, ott künn a mezőn. Higgyétek el, hogy szeretlek titeket úgy, a hogy vagytok, hibáitokkal és erényeitekkel s alig várom, hogy újra köztetek lehessek és koczczinthassak veletek.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

